

BANKA

SLOVENIJE

**LETNO
POROČILO**

LETO 2002

Izdala:

BANKA SLOVENIJE

Slovenska 35

1505 Ljubljana

Tel.: 01 47 19 000

Fax: 01 25 15 516

Letno poročilo temelji na podatkih in informacijah dostopnih do konca marca 2003.

This publication is also available in English.

ISSN 1318-5284

Pregled vsebine

Uvod	7
1. GOSPODARSKO OKOLJE	9
1.1 Zunanji dejavniki gospodarjenja	9
1.2 Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela	10
1.3 Cene	13
1.4 Plačilna bilanca	14
1.5 Javne finance	20
2. DENARNA POLITIKA	23
2.1 Način vodenja denarne politike	23
2.2 Obrestne mere in denarni trg	26
2.3 Devizni trg in devizni tečaj	29
2.4 Uporaba instrumentov	31
3. BANČNI SEKTOR	37
3.1 Struktura bančnega sektorja	37
3.2 Poslovanje bank	39
3.3 Nadzor bank in hranilnic	50
4. FINANČNI TRGI	53
5. DRUGE DEJAVNOSTI	55
5.1 Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv	55
5.2 Posli za državni sektor	56
5.3 Gotovinsko poslovanje	58
5.4 Reforma plačilnih sistemov	60
5.5 Statistični sistem	66
5.6 Mednarodno sodelovanje	67
6. RAČUNOVODSKI IZKAZI	69
7. PRILOGE	91
7.1 Zakonski status in naloge	91
7.2 Izkaz uspeha in bilanca stanja	92
7.3 Pomembnejši ukrepi v letu 2002	94
7.4 Vodstvo in organizacijska sestava	97
7.5 Publikacije in spletna stran	99
7.6 Pregled nekaterih pojmov	100

Pregled okvirjev, tabel in slik

Tabele:*

1.	Nekateri gospodarski kazalci	11
2.	Regionalna razčlenitev blagovne menjave	15
3.	Plačilna bilanca	17
4.	Zunanji dolg in devizne rezerve Slovenije	19
5.	Ponudba primarnega denarja	24
6.	Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema	25
7.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	27
8.	Uporaba instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja	31
9.	Lastniška sestava bančnega sektorja	37
10.	Povprečna bilančna vsota glede na BDP	38
11.	Število odobrenih in zavrnjenih dovoljenj bankam in hranilnicam	38
12.	Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha bank	40
13.	Nekateri kazalci poslovanja bank	41
14.	Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank	42
15.	Glavne postavke bilance stanja bank	44
16.	Ročnost vlog in kreditov strank, ki niso banke	45
17.	Valutna struktura glavnih postavk bilance stanja	45
18.	Tolarske aktivne in pasivne obrestne mere za nebančni sektor	46
19.	Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank, oblikovani popravki in rezervacije	46
20.	Izpostavljenost po panogah in povprečna boniteta panoge	47
21.	Izpostavljenost do posameznih skupin držav	48
22.	Sestava slovenskega finančnega sistema	53
23.	Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema	55
24.	Gotovina v obtoku	59

Slike:

1.	Cene primarnih surovin in nafte na svetovnem trgu	9
2.	Sestava bruto domačega proizvoda	12
3.	Cene	13
4.	Tekoči račun plačilne bilance	14
5.	Financiranje tekočega računa plačilne bilance	18
6.	Povprečne obrestne mere bank	26
7.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	28
8.	Tokovi tujega denarja	29
9.	Realni efektivni tečaj tolara	30
10.	Povprečna sestava tolaških vlog	33
11.	Sestava bančnih prihodkov in odhodkov	40
12.	Sestava bančnih virov sredstev in naložb 31. decembra 2002	42
13.	Struktura kreditnega portfelja vseh bank	47
14.	Tehtana aktiva, kapital in količnik kapitalske ustreznosti	49
15.	Medletne spremembe tehtane aktive in kapitala za banke	49
16.	Finančni posredniki po bilančni vsoti	53
17.	Količinska in vrednostna sestava bankovcev v obtoku	58
18.	Primerjava obdelanih tolaških ponaredkov za leti 2001 in 2002	59
19.	Obseg plačilnega prometa v sistemu BPRČ v letu 2002	64
20.	Obseg plačilnega prometa v sistemu žiro kliringa v letu 2002	65

* Razen tabel računovodskih izkazov.

Uvod

Leto 2002 je bilo za Banko Slovenije leto, v katerem je bil dosežen pomemben napredek na več področjih. Veljati je začel nov zakon o Banki Slovenije, ki je skladen z evropsko zakonodajo in zahtevami ECB. Zaključen je bil projekt prenosa plačilnega prometa iz APP na poslovne banke. Narejeni so bili prvi koraki na področju deindeksacije finančnih instrumentov. Glavna pozornost Banke Slovenije pa je bila tudi v letu 2002 usmerjena v zniževanje inflacije ter ohranjanje stabilnih pogojev financiranja in varčevanja.

Novi Zakon o Banki Slovenije je pričel veljati julija 2002. V skladu z njim je temeljni cilj Banke Slovenije stabilnost cen. Z zagotavljanjem cenovne stabilnosti Banka Slovenije podpira splošno ekonomsko politiko in si prizadeva za finančno stabilnost, upoštevajoč načeli odprtega tržnega gospodarstva in proste konkurence.

Zakon o Banki Slovenije poudarja njeno neodvisnost. Člani njenih organov odločanja so neodvisni in pri opravljanju nalog niso vezani na sklepe ali stališča državnih ali drugih organov. Banka Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije še naprej poroča o svojem delu, vendar mu finančnega načrta in letnega obračuna ne daje več v potrditev. Novost je tudi prepoved kreditiranja in financiranja javnega sektorja, po kateri Banka Slovenije ne sme odobravati okvirnih in drugih kreditov organom Republike Slovenije. Po novem zakonu se je število članov Sveta Banke Slovenije zmanjšalo z enajst na devet. Tako bodo po novem zakonu Svet Banke Slovenije sestavljali guverner, štirje viceguvernerji in štirje člani.

Banka Slovenije vodi denarno politiko v pogojih uravnavanega drsečega deviznega tečaja. Zagotavljanje cenovne stabilnosti, ki je temeljni cilj denarne politike, Banka Slovenije uresničuje glede na izbrani tečajni režim tako, da uravnava količino denarja v obtoku. Da ohrani nadzor nad uravnavanjem količine denarja v obtoku v pogojih sproščenih kapitalskih tokov, je treba hkrati uravnati obrestne mere in devizni tečaj. Izbira tega tečajnega režima dopušča določeno stopnjo prostosti pri vodenju denarne politike tudi v pogojih prostega pretoka kapitala. Pri tem ima sterilizacija deviznih pritokov še naprej pomembno vlogo.

Znižanje inflacije v lanskem letu je bilo počasnejše od predvidenega. Ob koncu leta je inflacija še vedno ostala na ravni 7,2 %, predvsem zaradi inflacijskih pritiskov s strani nadzorovanih cen in davčnih ukrepov. Vodenje denarne politike je bilo še dodatno oteženo zaradi znatnih kapitalskih pritokov iz privatizacije in prevzemov nekaterih podjetij. Kljub velikim inflacijskim šokom s strani ponudbe in kljub močnim pritiskom na količino denarja zaradi kapitalskih tokov je Banka Slovenije uspelo ohraniti zmerno inflacijo in visoko stabilnost v ekonomiji. Čeprav se inflacija ni zniževala v skladu s pričakovanji, je kljub temu pomembno, da se niso razvili inflacijski pritiski s strani povpraševanja in izbruh trošenja. Z denarno politiko in ustrezno visokimi obrestnimi merami je Banka Slovenije uspelo, da so se kapitalski pritoki odrazili predvsem kot prestrukturiranje premoženja iz kapitalskih oblik v dolgoročne bančne vloge in ne kot kreditna ekspanzija ter posledično kot povečanje končnega trošenja prebivalstva.

Banka Slovenije si je prizadevala za večjo koordinacijo ekonomskih politik. Razlog za dokaj visoko rast cen v prvi polovici leta so bili predvsem ponudbeni šoki, t. j. povečanje davčnih stopenj in nadzorovanih cen. Banka Slovenije se zaveda, da je doseganje cenovne stabilnosti v veliki meri odvisno od koordinacije ekonomskih politik, in si je zato prizadevala, da se omenjeni ponudbeni šoki ne bi več ponavljali.

V letu 2002 se je zaključil tudi večletni projekt prenosa plačilnega prometa z Agencije za plačilni promet na poslovne banke. Zakon o plačilnem prometu je bil sprejet marca 2002. Agencijo za plačilni promet RS je razdelil na Upravo za javna plačila in Agencijo RS za javnopravne evidence in storitve. V skladu s tem zakonom je Banka Slovenije pristojna za izdajanje dovoljenj za opravljanje plačilnega prometa in za nadzor plačilnega prometa, prav tako pa je pristojna za opravljanje plačilnega prometa velikih vrednosti. Reforma plačilnih sistemov se je končala 30. junija 2002, ko so bili pri Agenciji za plačilni promet dokončno zaprti vsi žiro računi pravnih oseb. S tem je bil ves plačilni promet prenesen v bančno okolje. Pri Banki Slovenije pa so bili odprti enotni zakladniški račun države in računi članov KDD.

Med drugimi dejavnostmi Banke Slovenije velja omeniti, da so bila pogajanja o vstopu RS v EU zaključena decembra 2002. Za področje prostega pretoka storitev je bilo doseženo prehodno obdobje do konca leta 2004, medtem ko je bil pravni red EU za prosti pretok kapitala ter za Evropsko in monetarno unijo sprejet v celoti. V letu 2002 sta bila izdana dva priložnostna kovanca, in sicer ob svetovnem nogometnem prvenstvu v Koreji in na Japonskem ter ob 35. šahovski olimpiadi na Bledu.

1. GOSPODARSKO OKOLJE

1.1 Zunanji dejavniki gospodarjenja

Svetovna gospodarska rast se je v letu 2002 nekoliko okrepila, vendar ostaja še vedno na razmeroma nizki ravni. Inflacija je bila v prvi polovici leta zmerna, v drugi polovici pa se je pričela rahlo povečevati. Glavni razlog za zviševanje inflacije je rast cen primarnih surovin.

Počasno okrevanje svetovnega gospodarstva

Svetovna gospodarska rast, ki se je med letom postopoma izboljševala, je po oceni Mednarodnega denarnega sklada v letu 2002 znašala 2,8 %. Gospodarstvo ZDA je zmerno okrevalo, medtem ko je Evropska unija vse leto beležila šibko rast. Nekaj znakov o zaključku recesije daje v drugi polovici leta tudi Japonska. Po predhodnih ocenah je gospodarska rast v ZDA v letu 2002 znašala 2,4 %, kar je bistveno več kakor v letu 2001 (0,3 %), vendar še vedno zaostaja za rastjo iz druge polovice devetdesetih let. Rast v Evropski uniji je bila vse leto razmeroma nizka in je po predhodnih ocenah znašala okoli 0,8 %, kar je manj kakor v letu 2001 (1,5 %). Japonska gospodarska aktivnost se je v letu 2002 zmanjšala za 0,3 %, vendar se od druge polovice leta kažejo šibki znaki okrevanja.

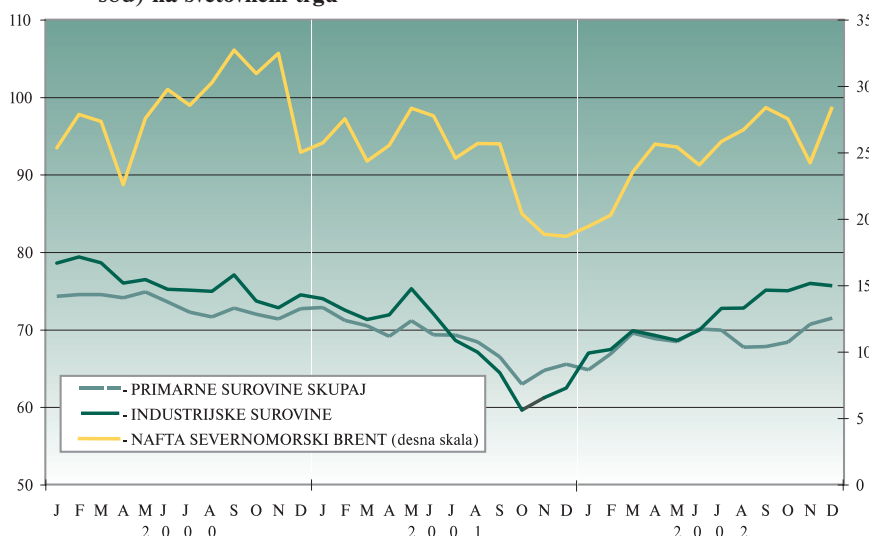
Glavne slovenske trgovinske partnerice so v letu 2002 dosegale skromno gospodarsko rast. Najšibkejšo rast med partnericami iz Evropske unije je beležila Nemčija (okoli 0,3 %), Italija je dosegla rast v višini 0,4 %, Avstrija 0,7 % in Francija 1,0 %. V vseh omenjenih državah je bila gospodarska aktivnost v letu 2001 nekoliko močnejša, le avstrijsko gospodarstvo je v obeh letih beležilo enako stopnjo rasti. Slovenske trgovinske partnerice iz vzhodne Evrope so v letu 2002 dosegale nekaj nad 4,0 odstotno gospodarsko rast (Rusija in Hrvaška), rast poljskega gospodarstva pa je še ostala na šibki ravni okoli 1,2 %.

Nizka gospodarska rast pri glavnih slovenskih trgovinskih partnericah

Cena nafte je v letu 2002 naraščala in v povprečju znašala 25 USD/sod. Večji dvig cen pomladi 2002 je povzročila negotova politična situacija v Venezueli in enomesečna iraška ustaveitev črpanja nafte. Poleg tega je bila prisotna tudi omejitev kvot črpanja nafte v državah članicah OPEC, ki je veljala od januarja do oktobra 2002.

Naraščanje cene nafte

Slika 1: Cene primarnih surovin (1999=100) in nafte (severnomorski brent v USD/sod) na svetovnem trgu

Vir: The Economist, OPEC Bulletin.

V drugi polovici leta je na nadaljevanje rasti cen nafte vplivalo več vzrokov. Med njimi so prevladovali že omenjena omejitve kvot v državah OPEC, prihajajoča zima na severni polobli in s tem povezano večje povpraševanje po nafti, zaostrene politične razmere v zvezi z Irakom in nemiri v Venezueli. Začasno se je rast cen nafte ustavila v oktobru, ko so članice OPEC sprostile kvote črpanja nafte. Decembra 2002 je cena nafte že dosegla 29 USD/sod (januarja 2002 je znašala še 20 USD/sod). Poleg rasti cen nafte, so rasle tudi dolarske cene drugih primarnih surovin, ki so se glede na predhodno leto v povprečju zvišale za 5,0 %. Pri tem je bilo zviševanje cen industrijskega blaga šibkejše (znašalo je 1,2 %) od rasti cen hrane (7,8 %).

Povečanje inflacije v drugi polovici leta

Do sredine leta 2002 se je ohranjala zmerna raven inflacije, v drugi polovici leta pa je inflacija nekoliko porasla, posebno v ZDA. V celotnem obdobju je Evropska unija beležila nekoliko višjo raven inflacije kakor ZDA, medtem ko imajo na Japonskem že tretje leto zapored deflacijo. V povprečju leta je inflacija v EMU znašala 2,2 % in v ZDA 1,6 %. Povprečna raven deflacije na Japonskem je dosegla 0,9 %. K zmerni inflaciji v prvi polovici leta je največ prispevalo počasno okrevanje gospodarske rasti. Začasen manjši porast inflacije v EMU v začetku leta so povzročili enkratni dejavniki, kot na primer zvišanje trošarin v nekaterih državah članicah. Uvedba evro gotovine januarja 2002, po ocenah Evropske centralne banke, ni bistveno vplivala na inflacijo. Višja inflacija v drugi polovici leta je bila posledica rasti cen nafte in nižanja obrestnih mer.

Znižanje obrestnih mer evropske in ameriške centralne banke ob koncu leta

Evropska in ameriška centralna banka sta konec leta znižali obrestne mere. Federal Reserve je vodilno obrestno mero Fed Funds v novembru spustila na 1,25 %, torej pod raven inflacije. Decembra je tudi Evropska centralna banka spustila obrestno mero za refinanciranje, ki je po znižanju znašala 2,75 %. Glavni vzrok za znižanje centralno-bančnih obrestnih mer je bil v šibki gospodarski rasti. Kratkoročne obrestne mere na mednarodnih trgih so sledile zniževanju centralno-bančnih obrestnih mer. V povprečju leta 2002 je obrestna mera LIBOR za trimesečne vloge v ameriških dolarjih znašala 1,79 %, za trimesečne vloge v evrih pa 3,32 %.

Apresiasija evra glede na ameriški dolar

Po približno dveh letih šibkejšega evra od ameriškega dolarja je vrednost evra proti koncu leta 2002 presegla ameriški dolar. Tečaj evra do ameriškega dolarja se je do polovice leta krepil, v drugi polovici leta se je nekoliko ustalil in proti koncu leta spet porasel. V povprečju leta 2002 je bil evro vreden 0,942 ameriškega dolarja in je v primerjavi s povprečjem leta 2001, ko je bil vreden 0,895 dolarja, pridobil 5 % vrednosti.

Padanje svetovnih borznih indeksov

Borzni indeksi so v letu 2002 beležili upad. Tako je Dow Jones izkazal v celem letu za okoli 14 % znižanja in Japonski Nikkei 16 %. Vzrok za upadanje je v previsoki ravni borznih indeksov v začetku leta, ki ni odražala ekonomskega stanja podjetij. Poleg tega so bile v začetku leta razkrite finančne nepravilnosti v nekaterih večjih podjetjih v ZDA.

1.2 Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela

Zmerna gospodarska rast v Sloveniji

Zmerna gospodarska rast iz leta 2001 se je nadaljevala tudi v letu 2002, ko se je realni BDP povečal za 3,2 %. Največ so k dodani vrednosti ponovno prispevale predelovalne dejavnosti, katerih dodana vrednost je porasla za 4,6 %, sledijo jim nepremičnine in najem stanovanj (1,9 %). Pomemben delež gospodarske rasti so prispevali še trgovina, javna uprava, finančno posredništvo ter gradbeništvo. Pospešena gradnja avtocest je v lanskem letu pozitivno vplivala na rast dodane vrednosti v gradbeništvu, ki je, po letu dni negativne rasti, ponovno zaživelo. Na rast v predelovalnih dejavnostih je ugodno vplivalo predvsem močno povpraševanje iz držav nekdanje Jugoslavije in Sovjetske zveze. Domače povpraševanje se je po dveh

letih stagnacije počasi krepilo. Med komponentami domače potrošnje predstavlja še naprej največji delež potrošnja gospodinjstev (54,0 %), ki se je v lanskem letu povečala za 1,9 %. Zaradi večjega investiranja države so se povečale bruto investicije (3,7 %), medtem ko se je potrošnja države povečala za 2,7 %. Prispevek neto izvoza h gospodarski rasti je bil leta 2002 manjši kot leto poprej in je znašal 0,6 odstotne točke.

Rast industrijske proizvodnje je bila v letu 2002 podobna kakor v letu 2001 in je znašala 2,4 %. Pri tem se je najbolj povečal obseg proizvodnje investicijskega blaga (4,5 %) in blaga za vmesno porabo (3,9 %). Proizvodnja blaga za široko porabo se je v lanskem letu zmanjšala za 0,7 %. Prav tako so se za 3 % zmanjšale celotne zaloge blaga, najbolj pa so upadle zaloge investicijskega blaga (21,7 %).

Rast obsega industrijske proizvodnje je bila podobna kakor v letu 2001

Plače so se gibale v skladu s povečanjem gospodarske aktivnosti, tako da je stopnja rasti bruto plač v letu 2002 znašala 9,6 %, oziroma 2,0 % realno. Rast plač v menjalnem in nemenjalnem sektorju je bila približno enaka. V stroškovni sestavi BDP se je po ocenah UMAR zato delež sredstev za zaposlene zmanjšal in je znašal 52,4 % BDP (v letu 2001 52,7 %), medtem ko se je delež davkov na proizvode in storitve povečal in je znašal 17,2 % BDP. Delež bruto poslovnega presežka v BDP se je v letu 2002, predvsem zaradi slabših razmer na mednarodnih trgih in s tem povezanimi pritiski na znižanje cen, ohranil na enaki ravni glede na leto 2001, ko je znašal 32,2 % BDP.

Rast plač skladna z rastjo gospodarske aktivnosti

Tabela 1: Nekateri gospodarski kazalci

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Realna rast bruto domačega proizvoda¹ v %	3,5	4,6	3,8	5,2	...	2,9	3,2
Bruto domači proizvod v mio USD	18.878	18.208	19.585	20.071	18.962	19.530	21.996
Bruto domači proizvod v USD na prebivalca	9.481	9.163	9.878	10.109	9.527	9.804	11.030
Sestava bruto domačega proizvoda v % BDP							
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	3,8	3,7	3,6	3,2	3,7	3,6	3,5
Industrija in gradbeništvo	32,7	32,9	33,0	32,6	33,5	31,9	32,3
- Predelovalna industrija	24,1	24,3	24,1	23,6	23,6	24,1	24,4
Storitve	48,4	49,5	49,2	49,5	53,8	54,2	54,1
Dodana vrednost skupaj	85,0	86,1	85,8	85,3	86,5	86,9	87,1
Sredstva za zaposlene	54,8	53,6	52,3	51,8	...	...	...
Davki na proizvodnjo in uvoz, minus subvencije	15,3	14,9	15,4	16,1	...	...	...
Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	29,9	31,5	32,4	32,1	...	...	...
- Izvoz proizvodov in storitev	55,8	57,4	56,6	52,5	56,5	58,5	60,1
- Uvoz proizvodov in storitev	56,8	58,3	58,2	56,9	60,1	60,2	61,1
Neto izvoz	-1,0	-0,8	-1,5	-4,4	-3,6	-1,7	-1,0
Domača zasebna potrošnja	57,5	56,4	55,7	55,8	55,4	55,3	54,6
Državna potrošnja	20,1	20,4	20,3	20,2	20,0	20,2	20,1
Bruto investicije	23,4	24,1	25,6	28,4	27,0	25,0	25,1
Aktivno prebivalstvo² v tisočih	942	978	978	959	968	979	971
Zaposleni in samozaposleni	875	906	901	886	901	916	910
Brezposelni	69	72	77	73	68	63	62
Stopnja brezposelnosti (ILO)	7,3	7,4	7,9	7,6	7,0	6,4	6,4
Realna rast bruto plače na zaposlenega v %	5,1	2,4	1,6	3,3	1,6	3,2	2,0
Rast produktivnosti dela v %	4,4	5,2	3,6	3,4	...	2,4	3,5

¹ Podatki o nacionalnih računih so od leta 2000 naprej izračunani po novi metodologiji SURS in so v stalnih cenah leta 2000.

² Mednarodno primerljivi podatki po metodologiji ILO.

Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

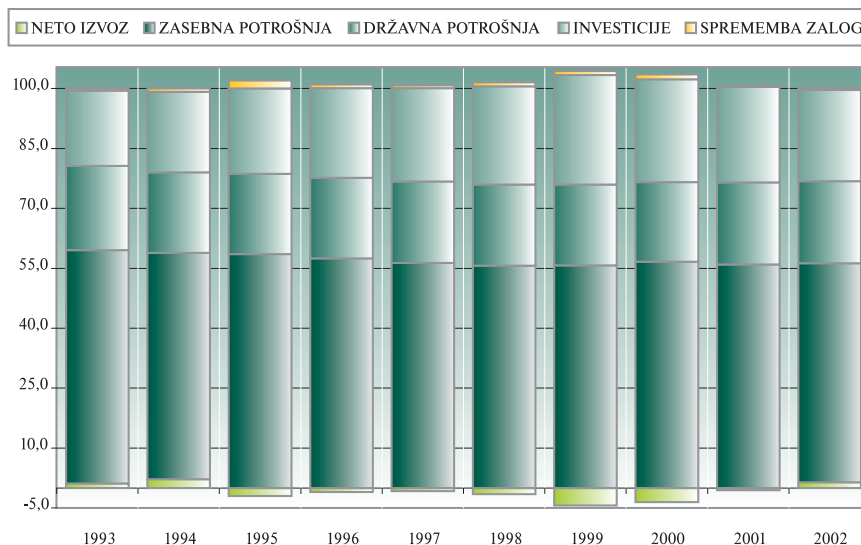
Stagnacija števila zaposlenih v drugi polovici leta

Upadanje rasti števila zaposlenih se je iz predhodnega leta preneslo tudi v leto 2002. Povprečna stopnja rasti delovno aktivnega prebivalstva je bila v letu 2002 še vedno pozitivna in je znašala 0,6 %. Število zaposlenih od septembra stagnira. To je v veliki meri posledica odpuščanja delavcev v drobnem sektorju (-1,5 %), medtem ko je rast zaposlenosti v podjetjih in organizacijah za zdaj še pozitivna (0,7 %). Zaposlenost se je že drugo leto zapored najbolj povečala v nepremičninski dejavnosti (9,9 %), visoko rast zaposlenosti pa smo imeli še v gostinstvu (3,5 %) in prometu (2,9 %). Ob sorazmerno visoki stopnji aktivnosti se je po nekaj letih spet okrepila zaposlenost v predelovalnih dejavnostih (v enem letu za 1,6 %). Število zaposlenih na posameznih področjih predelovalnih dejavnosti se je gibalo precej raznoliko, saj je ob precejšnjem padcu v živilski, tekstilni in naftni industriji zaposlenost v nekaterih drugih dejavnostih hitro naraščala (predvsem gumarska in pohištvena industrija ter proizvodnja električne in optične opreme). V regionalni porazdelitvi brezposelnosti tudi v letu 2002 ni bilo bistvenih sprememb, saj je stopnja registrirane brezposelnosti še naprej najvišja v podravski, pomurski, savinjski in posavski regiji, najnižja pa v osrednjeslovenski in primorski regiji.

Zaustavitev upadanja brezposelnosti

Delovno aktivno prebivalstvo (po anketi ILO) se je v letu 2002 zmanjšalo za šest tisoč oseb, tisoč pa je bilo manj brezposelnih. S tem se je končalo upadanje stopnje brezposelnosti, ki je bila v letu 2002 enaka kot v letu 2001 in je znašala 6,4 %. Kritične skupine so še naprej predvsem tisti, ki so brezposelni daljše obdobje, mladi (predvsem iskalci prve zaposlitve), starejši od 40 let in brezposelni z nizko izobrazbo. V okviru uvedbe sodobne štiristebne politike zaposlovanja zasedajo med programi aktivne politike zaposlovanja najpomembnejše mesto tisti za povečevanje zaposljivosti, sledijo jim programi za spodbujanje podjetništva, ukrepi, usmerjeni k spodbujanju prilagodljivosti posameznikov in podjetij ter programi zagotavljanja enakih možnosti. V zadnjih letih je opazno upadanje sredstev za pasivno politiko zaposlovanja, ki je povezano s strožimi načeli Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 1998. Po večletnih pogajanjih med socialnimi partnerji je bil v lanskem letu sprejet nov Zakon o delovnih razmerjih, ki je začel veljati s 1. 1. 2003 in bo po 12 letih na novo podrobno uredil razmerja med delavci in delodajalci. Zakon, ki je usklajen z evropsko zakonodajo in priporočili mednarodne organizacije za delo (ILO) prinaša vrsto novosti, med katerimi je najpomembnejša uvedba nove filozofije delovnega razmerja kot pogodbenega razmerja.

Slika 2: Sestava bruto domačega proizvoda

Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

1.3 Cene

Rast cen življenjskih potrebščin je v letu 2002 znašala 7,2 % (december 2002 na december 2001) oziroma 7,5 %, če jo merimo kot povprečje leta 2002 na leto 2001. Na inflacijo so vplivali tako tuji kot domači dejavniki. Med tujimi dejavniki sta pomembno vlogo igrala svetovna cena nafte in tečaj ameriškega dolarja, med domačimi dejavniki pa fiskalna politika in politika nadzorovanih cen.

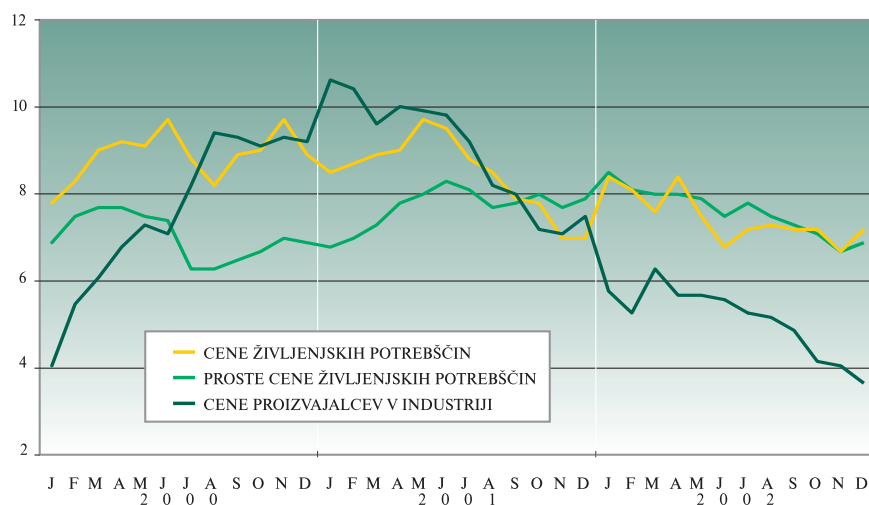
Leto 2002 sta zaznamovala visoka rast cene nafte in nizek tečaj dolarja. V prvi polovici leta je bila vzrok višjih cen nafte politična kriza v Venezueli, v zadnjih mesecih pa so ceno nafte dvigovala pričakovanja o morebitnem napadu na Irak. Vpliv visokih cen nafte na svetovnih trgih na rast cen naftnih derivatov v Sloveniji je omilil padec tečaja dolarja glede na evro. Nizek tečaj dolarja je preko uvoznih cen ugodno vplival na gibanje cen življenjskih potrebščin pri nas.

V začetku leta 2002 so inflacijski pritiski v ekonomiji naraščali zaradi fiskalne politike in politike nadzorovanih cen. Fiskalna politika je vplivala na rast cen življenjskih potrebščin z višjima stopnjama davka na dodano vrednost, povečanimi trošarinami na tobak in alkohol ter uvedbo taks za obremenjevanje okolja. Velike podražitve nadzorovanih cen predvsem v prvih štirih mesecih leta in cene nafte na svetovnih trgih so se v veliki meri odrazile v rasti nadzorovanih cen, ki je v letu 2002 znašala kar 9,8 % (v letu 2001 3,6 %). Nadzorovane cene brez naftnih derivatov so se v letu 2002 zvišale za 9,5 % (v letu 2001 10,5 %). Proste cene so se v letu 2002 zvišale za 6,9 % v primerjavi s 7,9 % v letu 2001.

Gibanje tečaja dolarja do evra je z upočasnjeno depreciacijo prek uvoznih cen prispevalo k postopnemu zniževanju rasti cen življenjskih potrebščin in cen proizvajalcev v industriji. Cene proizvajalcev v industriji so se, razen v mesecu marcu, čez vse leto 2002 umirjale. Skoku cen v marcu so botrovale višje cene nafte na svetovnih trgih ob hkratnem močnem tečaju dolarja. Tako je bila rast cen proizvajalcev v letu 2002 3,7 % (december 2002 na december 2001), kar je za 3,8 odstotne točke manj kakor v letu 2001, ko je bila rast teh cen 7,5 %.

Maastrichtski kriterij za rast cen, merjenih s harmoniziranim indeksom življenjskih potrebščin, je v letu 2002 znašal 3,0 %. Cene, merjene z neharmoniziranim indeksom življenjskih potrebščin, so se v Sloveniji v letu 2002 glede na leto 2001 povečale za 7,5 %.

Slika 3: Cene (letne stopnje rasti v %)

Vir: Statistični urad RS, Banka Slovenije.

Rast cen življenjskih potrebščin je konec leta znašala 7,2 %

Vpliv visokih cen nafte na svetovnih trgih na inflacijo je omilil padec tečaja ameriškega dolarja

Relativno močan vpliv fiskalne politike na cene

Nizka rast cen proizvajalcev

1.4 Plačilna bilanca

Velik presežek v tekočih transakcijah zaradi ugodnih gibanj v blagovni menjavi

V letu 2002 je imela Slovenija v tekočih transakcijah s tujino presežek v višini 375 milijonov USD, kar je 1,9 % BDP in je največji presežek v tekočih transakcijah po letu 1994. Na povečanje tekočega presežka v primerjavi z letom 2001, ko je znašal 31 milijonov USD, so predvsem vplivala ugodna gibanja v blagovni menjavi, v manjšem obsegu pa povečanje presežka v menjavi storitev. Večji je bil tudi presežek na računu transferjev, medtem ko je na računu dohodkov, prvič po letu 1993, dosežen primanjkljaj zaradi povečanih odhodkov iz naslova plačanih dividend in reinvestiranih dobičkov.

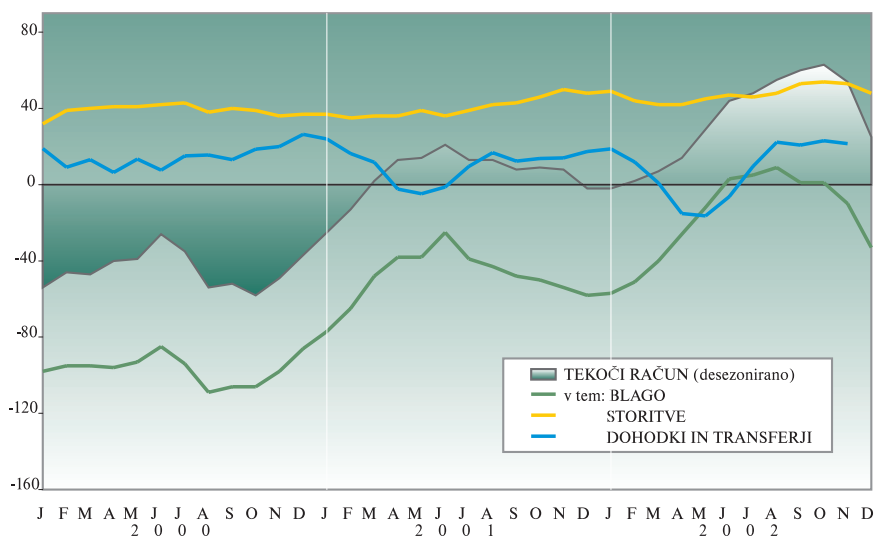
Hitrejša rast izvoza blaga od uvoza blaga

Primanjkljaj v blagovni menjavi Slovenije s tujino se po letu 1999, ko je dosegel 7,7 % BDP, pospešeno zmanjšuje. V letu 2002 je znašal 572 milijonov USD oziroma 2,9 % BDP, kar je za dobri 2 odstotni točki manj kakor v letu 2001. Izvoz blaga je znašal 10357 milijonov USD, kar je za 11,9 % več kakor v letu 2001. Uvoz blaga je rasel počasneje od izvoza in je znašal 10929 milijonov USD ter je za 7,7 % presegal uvoz iz leta 2001. Zaradi hitrejša dinamike rasti izvoza od uvoza se je pokritost uvoza z izvozom povečala za 4 odstotne točke, na 95,9 %. Relativno ugodnejša izvozna gibanja od uvoznih, so v letu 2002 zmanjševala primanjkljaj blagovne menjave in s tem izboljševala saldo tekočega računa.

Zmanjševanje deleža ameriškega dolarja na uvozni strani in izvozni strani

Količinska rast izvoza in uvoza blaga je bila v letu 2002 nižja kakor kažejo podatki v ameriških dolarjih. Izvozno uvozne cene v ameriških dolarjih se spreminjajo pod vplivom sprememb v valutni strukturi blagovne menjave, sprememb v razmerjih med dolarjem in ostalimi valutami, ter sprememb ne-dolarskih cen blaga. Delež ameriškega dolarja se po letu 1997 zmanjšuje na izvozni in uvozni strani. V letu 2002 se je v primerjavi s letom prej na izvozni strani zmanjšal za 0,6 odstotne točke, na 9,7 %. Močneje kakor na izvozni strani se je delež ameriškega dolarja zmanjšal na uvozni strani, s 15,7 % na 13,3 %. Delež dolarja v uvozu je nekoliko bolj variabilen kakor na izvozni strani, saj nanj vplivajo pogostejše in ponavadi močnejše spremembe cen primarnih surovin in nafte, ki na svetovnih borzah skoraj izključno kotirajo v ameriških dolarjih. Največji delež v strukturi blagovne menjave ima evro, na izvozni strani 86,9 %, na uvozni pa 82,8 %. Vse ostale konvertibilne valute, razen ameriškega dolarja, pa okrog 4,0 %. Vrednost ameriškega dolarja, izražena v evrih, se je v prvem trimesečju 2002 celo rahlo krepila, od aprila dalje pa se je pospešeno zmanjševala. V enem letu, do decembra 2002, se je vrednost ameriškega dolarja do evra zmanjšala za 14,0 %.

Slika 4: Tekoči račun plačilne bilance (desezonirano, v mio USD)

Viri: Statistični urad RS, ocene ARC BS.

Zmanjšanje vrednosti ameriškega dolarja do evra povečuje v dolarjih izraženo vrednost blagovne menjave, vendar pa je bilo to povečanje na izvozni strani, zaradi manjšega deleža ameriškega dolarja v valutni sestavi izvoza, relativno večje (3,9 %) kakor na uvozni strani (2,6 %). Brez upoštevanja sprememb v medvalutnih razmerjih so cene blaga pri izvozu porasle za 2,2 %, na uvozni strani pa za dobro četrtno manj, 1,7 %. Realna rast blagovnega izvoza se je v letu 2002 povečala za 5,3 % (v letu 2001 5,1 %), uvoza blaga pa za 3,2 % (0,5 %).

Pogoji menjave so se v letu 2002 glede na leto 2001 za slovensko gospodarstvo izboljšali za 1,9 %. Brez tega izboljšanja bi bil primanjkljaj blagovne menjave v letu 2002 za okoli 200 milijonov USD večji od doseženega.

Gibanja v strukturi domačega trošenja ter povpraševanje po slovenskem blagu iz tujine je vplivalo tudi na spremembo strukture uvoza blaga po ekonomskih namenih. V uvozni strukturi se je glede na leto 2001 zmanjšal delež investicijskega blaga s 15,4 % na 15,2 % ter blaga za široko potrošnjo s 25,3 % na 24,8 %. Od leta 1999 se hitro povečuje delež uvoza repromateriala, ki je v letu 2002 znašal že 60,0 %. Na izvozni strani je nadpovprečno rasel izvoz blaga za široko potrošnjo (14,3 %), nekoliko skromneje izvoz investicijskega blaga (11,9 %) in najmanj izvoz repromateriala (10,3 %). Delež izvoza repromateriala se je zmanjšal s 53,0 % na 52,3 %, delež investicijskega blaga je ostal nespremenjen (10,5 %), povečal pa se je delež izvoza blaga za široko potrošnjo s 36,4 % na 37,2 %. Bilanca blagovne menjave izkazuje primanjkljaj, pri repromaterialu je večji za 3,0 % in za prav toliko manjši pri investicijah, presežek pri blagu široke porabe pa se je lani okrepil za 42,6 %, na 1139 milijonov ameriških dolarjev.

Izboljšani pogoji menjave

Hitra rast uvoza repromateriala in izvoza blaga za široko potrošnjo

Tabela 2: Regionalna razčlenitev blagovne menjave (v mio USD)

	IZVOZ			UVOZ			SALDO		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Evropska unija (15)	5.580	5.758	6.138	6.856	6.865	7.430	-1.276	-1.108	-1.292
Avstrija	656	692	730	833	845	903	-177	-152	-172
Francija	619	629	690	1.043	1.079	1.118	-424	-450	-428
Italija	1.188	1.158	1.251	1.761	1.793	1.956	-574	-635	-705
Nemčija	2.376	2.428	2.561	1.918	1.949	2.094	457	479	467
CEFTA	692	741	903	920	966	1.034	-228	-226	-131
Češka	151	168	190	252	249	273	-101	-81	-83
Madžarska	168	157	185	294	315	322	-125	-158	-137
Poljska	226	242	288	138	144	159	89	98	129
EFTA	125	120	195	213	172	191	-88	-53	4
Neevropske članice OECD	391	347	410	608	591	606	-217	-245	-196
ZDA	270	244	283	299	297	313	-30	-54	-29
Južna Koreja	13	11	16	73	63	72	-59	-52	-56
Države nekdanje Jugoslavije	1.364	1.564	1.849	594	540	545	769	1.024	1.304
BiH	374	398	466	58	62	65	316	335	401
Hrvaška	688	799	902	448	404	397	240	395	505
ZR Jugoslavija	143	236	330	41	47	58	102	188	271
Države nekdanje SZ	281	410	483	263	323	317	18	88	166
Ruska federacija	191	281	303	231	281	247	-40	0	56
Druge države	300	313	378	662	689	805	-362	-376	-428
SKUPAJ	8.732	9.252	10.357	10.116	10.148	10.929	-1.384	-895	-572

* Izvoz f.o.b. in uvoz c.i.f.
Vir: Statistični urad RS; podatki za leto 2002 so predhodni.

**Tržni delež slovenskih
izvoznikov na trgih
najpomembnejših trgovinskih
partneric se je povečeval**

Izvozna konkurenčnost, merjena s tržnim deležem slovenskih izvoznikov na trgih Evropske unije, se že drugo leto zapored izboljšuje; po predhodnih ocenah v letu 2002 za dobrih 5,0 %. Nadpovprečno se je povečal tržni delež na francoskem in italijanskem trgu, na ravni povprečja Evropske unije na nemškem trgu in najmanj na avstrijskem trgu. Delež na hrvaškem trgu se v zadnjih nekaj letih le malo spreminja in se ohranja na relativno visoki ravni okrog 9 %. Hitreje od povprečja za Evropsko unijo se je povečal delež slovenskega izvoza na čeških, poljskih in madžarskih trgih. Delež na trgu ZR Jugoslavije se po letu 1999 vsako leto povečuje za dobro odstotno točko in je v letu 2002 že presegel 5 %. Tržni delež slovenskega izvoza na trgu Ruske federacije iz leta v leto variira in se je lani zmanjšal predvsem zaradi manjšega izvoza v to državo.

**Regionalna sestava blagovne
menjave se na izvozni strani
spreminja v korist držav
nekdanje Jugoslavije in držav
CEFTE**

Regionalna sestava blagovne menjave Slovenije s tujino se spreminja predvsem na izvozni strani ob bolj ali manj nespremenjeni sestavi uvoza. Izvoz se v zadnjih treh letih krepi na trgih držav nekdanje Jugoslavije in CEFTE, ter v manjši meri tudi na trgih držav nekdanje SZ. Delež izvoza v države Evropske unije se je v letu 2002 zmanjšal za 2,9 odstotne točke, na 59,3 %, na najnižjo raven po letu 1992. Delež uvoza iz Evropske unije je relativno stabilen, povečal se je s 67,7 % v letu 2001 na 68,0 % v letu 2002. Vrstni red držav EU, s katerimi dosegamo več kakor polovico blagovne menjave s tujino, je vrsto let nespremenjen. Med posameznimi državami ima največji delež Nemčija (izvoz: 24,7 %; uvoz: 19,2 %), Italija (12,1 %; 17,9 %), Avstrija (7,1 %; 8,3 %) in Francija (6,7 %; 10,2 %). Najbolj se v zadnjih letih spreminja delež izvoza v Nemčijo. Medtem ko je v povprečju do leta 1999 znašal okrog 30 %, se je do lanskega leta zniževal za 1,5 odstotne točke letno. Primanjkljaj z državami Evropske unije je znašal 1292 milijonov USD, kar je 184 milijonov USD več kakor v letu 2001. Največji primanjkljaj že vrsto let beležimo v menjavi blaga z Italijo (705 milijonov USD), sledi ji Francija (428 milijonov USD) in Avstrija (172 milijonov USD). V menjavi z Nemčijo dosegamo že vrsto let presežek, vendar se ta s hkratnim zmanjševanjem deleža izvoza v Nemčijo pospešeno krči. V letu 1999 je še znašal 555 milijonov USD, v letu 2002 pa le še 467 milijonov USD.

**Velik presežek v blagovni
menjavi z državami nekdanje
Jugoslavije**

Delež izvoza v države nekdanje Jugoslavije se je s 15,2 % v letu 1999 povečal na 17,9 % v letu 2002, ob sočasnem upadu deleža uvoza s 5,7 % na 5,0 %. Najhitreje raste izvoz v ZR Jugoslavijo, čeprav se medletna dinamika upočasnjuje z 68,0 % v letu 2000 na 40,0 % v letu 2002. Naraščanje uvoza iz ZR Jugoslavije je 2,5-krat počasneje od izvoza, tako da je presežek v blagovni menjavi v letu 2002 dosegel 271 milijonov USD. Najpomembnejša partnerica v skupini držav nekdanje Jugoslavije še vedno ostaja Hrvaška, v katero izvažamo dobro polovico izvoza v to skupino držav in okrog 73 % uvoza iz teh držav. Presežek v menjavi z državami nekdanje Jugoslavije v zadnjih dveh letih hitro raste. V letu 2002 je dosegel 1304 milijonov USD in je presegel primanjkljaj v blagovni menjavi z državami Evropske unije.

**Zmanjševanja blagovnega
primanjkljaja z državami
CEFTE**

Z državami CEFTE se je ob skromni rasti uvoza (7,0 %) nadpovprečno povečal izvoz (21,9 %). Kot rezultat teh gibanj se je primanjkljaj prepolovil na 131 milijonov USD. Primanjkljaj z Madžarsko se je zmanjšal za 31 milijonov USD, s Češko je ostal nespremenjen, v menjavi s Poljsko dosegamo že vrsto let presežek, ki se je lani povečal za 31 milijonov USD.

**Rast menjave storitev je
prehitevala rast blagovne
menjave**

V letu 2002 je rast menjave storitev ponovno prehitevala rast blagovne menjave. Izvoz storitev se je v primerjavi z letom 2001 povečal za 16,9 %, uvoz pa za 19,1 %. Delež storitev v celotnih prihodkih tekočega računa je porasel na 16,7 %, vendar pa še vedno za dobri dve odstotni točki zaostaja za deležem pred letom 1998. Presežek v menjavi storitev (556 milijonov USD) je bil za 54 milijonov USD večji kakor v letu 2001.

**Presežek turizma je ostal
približno na ravni iz leta
2001**

Prihodki od turizma so v prvem četrtletju stagnirali in so začeli hitreje naraščati šele po aprilu 2002. Do konca leta so dosegli 1083 milijonov USD, kar je porast za 8,2 %. Odhodki za turizem so rasli hitreje (16,2 %) in do konca leta dosegli 614 milijonov

USD. Na počasnejšo rast prihodkov od turizma, kljub povečanju števila tujih turistov za 3,0 %, je najpomembnejše vplival upad števila nočitev gostov iz Nemčije za 4,0 %. Presežek turizma se je s 473 milijonov USD v letu 2001 zmanjšal na 470 milijonov USD v letu 2002.

Prihodki od transporta so od druge polovice leta 2001 rasli hitreje od odhodkov, kar je povečalo presežek za 51 milijonov USD na 233 milijonov USD. V zadnjih treh letih se presežek v gradbenih storitvah povečuje po 10 milijonov USD letno. V letu 2002 je dosegel 34 milijonov USD, kot rezultat hitrejše rasti izvoza (30,1 %) in nekoliko manjše rasti uvoza (24,0 %). Pri finančnih storitvah smo do leta 2001 imeli primanjkljaj, v povprečju 15 milijonov USD letno. V lanskem letu se je izvoz povečal z 11 milijonov USD v letu 2001 na 40 milijonov USD, ob malenkost večjem uvozu, 29 milijonov USD, pa je bil realiziran presežek 11 milijonov USD. Menjava računalniških in informacijskih storitev je bila uravnotežena. Med pretežno uvoznimi storitvami je hitreje od uvoza rasel izvoz komunikacijskih storitev (170,0 %) in drugih poslovnih storitev (129,3 %), kar je prispevalo k zmanjšanju primanjkljaja teh storitev oziroma izboljšanju salda storitvene menjave.

Povečanje presežka od transporta

Tabela 3: **Plačilna bilanca** (v mio USD; predhodni podatki za leto 2002)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
A. TEKOČI RAČUN	51	-118	-698	-548	31	375
- v % od BDP	0,3%	-0,6%	-3,5%	-3,0%	0,2%	1,9%
1. Blago	-775	-792	-1.235	-1.139	-619	-243
2. Storitve	636	501	353	450	502	556
2.1. Transport	96	128	141	139	182	233
2.2. Potovanja	663	528	416	449	473	470
- v tem izvoz	1.181	1.088	958	961	1.001	1.083
2.3. Drugo	-123	-155	-203	-139	-153	-147
3. Dohodki	75	56	64	26	19	-71
3.1. Dohodki od dela	179	179	182	161	155	155
3.2. Dohodki od kapitala	-104	-123	-119	-135	-136	-226
4. Tekoči transferji	114	117	120	115	129	134
B. NETO FINANČNI PRITOKI	642	319	553	1.008	1.549	1.110
- v % od BDP	3,7%	1,8%	3,2%	5,6%	8,2%	5,2%
1. Država: obveznice ¹	184	113	365	221	179	1
drugo (tudi posojila)	-27	-20	-5	79	-28	-1
2. BS	-9	-51	-51	12	-9	-44
3. Zasebni sektor:	419	215	202	655	1.355	1.121
3.1. Neposredne naložbe iz tujine ²	294	215	107	136	503	1.865
3.2. Portfeljske naložbe iz tujine ²	92	6	-3	25	10	26
3.3. Komercialna posojila	-351	-425	-316	-182	-203	-352
3.4. Posojila iz tujine	356	294	752	864	445	514
- Banke ¹	-15	41	255	272	91	218
- Podjetja	371	254	497	592	354	296
3.5. Drugo (skupaj z vsemi odtoki)						
- Gospodinjstva	149	86	-234	-10	696	-554
- Banke, podjetja	-120	38	-103	-178	-96	-378
4. Statistična napaka	74	61	42	42	53	33
C. DEVIZNE REZERVE (povečanje(-))	-692	-201	145	-461	-1.580	-1.485
1. BS	-1.287	-112	126	-196	-1.282	-1.828
2. Banke	595	-89	19	-265	-298	344

¹ Odštete so transakcije domačih bank z državnimi obveznicami.

² Podatki do februarja 1997 so ocenjeni znotraj nespremenjenega agregata neposrednih in portfeljskih naložb.

Vir: Banka Slovenije.

Neto odtoki dohodkov

Neto pritoki dohodkov so se ob upadanju dohodkov od dela in povečevanju primanjkljaja dohodkov od kapitala zmanjševali do leta 2001, v letu 2002 pa so postali neto odlivni (71 milijonov USD). Neto pritoki dohodkov od dela v zadnjih treh letih stagnirajo in so v letu 2002 ostali na približno enaki ravni kakor leto poprej (189 milijonov USD). Primanjkljaj dohodkov od kapitala narašča in se je s 136 milijonov USD v letu 2001 povečal na 226 milijonov USD v letu 2002. Stanje deviznih rezerv se je do konca leta skoraj izenačilo s stanjem zunanjega dolga. Zaradi znižanja obrestnih mer v tujini so se tako prejemki kot plačila obresti le skromno povečali. Dohodki od kapitala, brez naložb v lastniške deleže so se povečali za 19 milijonov USD oziroma za 7,0 %. Porast odhodkov od kapitala pa je bil še skromnejši, 14 milijonov USD oziroma 3,5 %. Pretežni del povečanega primanjkljaja dohodkov od kapitala izvira iz porasta odhodkov iz naložb tujcev v lastniške deleže domačih podjetij. Dobički tujih investorjev so v letu 2002 znašali 115 milijonov USD in so v enem letu porasli za 94 milijonov USD. Nekaj manj kakor 60 % so predstavljale dividende in razdeljeni dobički, preostalih 40 % pa reinvestirani in nerazdeljeni dobiček.

Pri tekočih transferjih že drugo leto zapored rastejo transferi v Slovenijo počasneje kakor v tujino, v letu 2002 so prvi porasli za 15,4 %, drugi pa za 21,8 %. S približevanjem Evropski uniji hitreje rastejo pritoki uradnih transferjev v Slovenijo kakor odtoki v tujino. Primanjkljaj uradnih transferjev se je kljub temu malenkostno povečal. Celoten presežek izvira iz ostalih transferjev. Kljub hitrejši dinamiki rasti tekočih transferjev v tujino se je presežek povečal s 129 milijonov USD v letu 2001, na 134 milijonov USD v letu 2002.

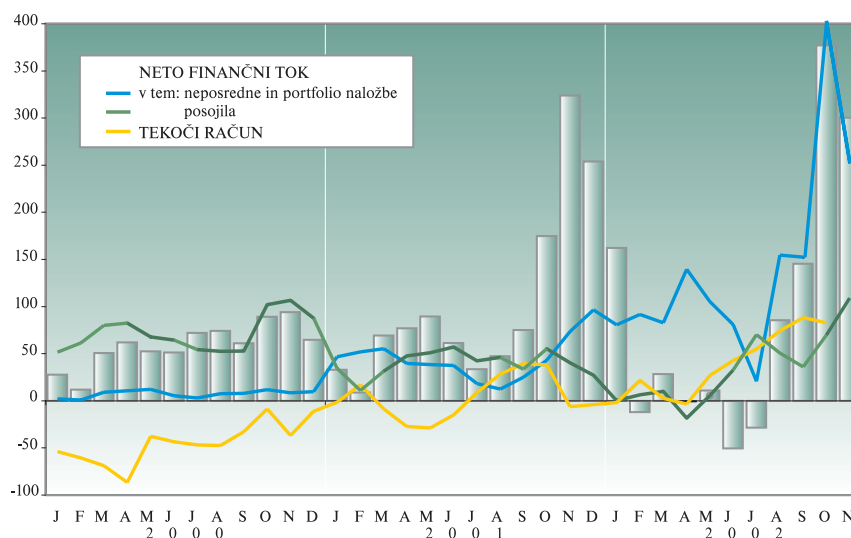
Neto finančni prtok manjši kakor v letu 2001

Neto finančni prtok je bil v letu 2002 manjši kakor v letu 2001 in je znašal 5,2 % BDP. Povečali so se tako finančni pritoki (z 10,0 % BDP na 11,5 % BDP) in še v večji meri finančni odtoki (z 1,8 % BDP na 6,3 % BDP). Finančni pritoki so v glavnem posledica privatizacije in drugih neposrednih naložb. Komercialni krediti kot najpomembnejši finančni odtoki so v veliki meri povezani s širjenjem trgovanja na trge nekdanje Jugoslavije. Do avgusta so bili finančni pritoki približno enaki finančnim odtokom, od septembra pa so jih bistveno presegali. Neto finančni prtok je tako od septembra do decembra znašal kar 16 % BDP.

Veliki pritoki prek neposrednih naložb

Največje finančne pritoke so v letu 2002 predstavljale neposredne naložbe iz tujine. Te so znašale kar 1,9 milijarde USD oziroma več kakor tri četrtine celotnih finančnih

Slika 5: **Financiranje tekočega računa plačilne bilance** (v mio USD, drseče sredine 3)

Vir: Banka Slovenije.

pritokov. Neposredne naložbe so bile lani skoraj trikrat večje kakor skupaj v letih 2000 in 2001. Dve tretjini teh pritokov je posledica privatizacije NLB v septembru in prodaje Leka v novembru. Pritoki zaradi povečanja obveznosti do povezanih podjetij, ki so prav tako vključeni v neposredne naložbe in lahko vključujejo tudi kreditne posle, so v letu 2002 znašali kar 350 milijonov USD (v letu 2001 174 milijonov USD). Predstavljajo pomemben vir financiranja podjetij, saj so bili v letu 2002 približno enaki posojilom iz tujine.

Črpanje posojil iz tujine s strani bank in podjetij je bilo v letu 2002 podobno kakor v letu 2001 in je znašalo 514 milijonov USD. Podjetja so črpala za 296 milijonov USD, banke pa za 218 milijonov USD tujih posojil. Glede na leto 2001 se je črpanje posojil s strani podjetij zmanjšalo, po drugi strani pa se je bistveno povečalo črpanje posojil s strani bank. Zadolževanje podjetij in bank je bilo do zadnjega četrtnetja dokaj skromno, v zadnjem četrtnetju pa je znašalo kar 327 milijonov USD, kar predstavlja skoraj dve tretjini celoletnega zadolževanja. Razlogi za dokaj močno zadolževanje v tujini v zadnjih letih so lahko tesne povezave s poslovnimi partnerji v tujini, ki domačim podjetjem omogočajo ugodnejše pogoje zadolževanja v tujini.

Med odtoki so bili najpomembnejši odtoki tuje gotovine prebivalstva, ki so znašali kar 554 milijonov USD. Ti so bili čez vse leto dokaj enakomerni in so se gibali med 120 milijoni USD in 170 milijoni USD četrtnetno. Stalnost in dokaj enakomerna razporeditev čez vse leto kaže na to, da navedeni odtoki niso le posledica obnavljanja zalog tuje gotovine, ki jo je prebivalstvo prineslo v bančni sistem ob koncu leta 2001 (zamenjava valut EMU v evro). Ti odtoki so še bolj presenetljivi zaradi dokaj nizke in predvidljive deprecijacije tolarja in zmanjšanja negotovosti zaradi vstopa v EU. Do določene mere lahko to gibanje odraža vračanje posojil v tujino, ki so bili črpani v obdobju visoke domače potrošnje.

Zaradi slabšega plačevanja držav bivše Jugoslavije in podaljševanja plačilnih rokov v EU so se povečali odtoki prek komercialnih kreditov. Odtoki prek komercialnih kreditov so v letu 2002 znašali kar 352 milijonov USD in so skoraj za dvakrat presegli tiste iz leta 2001. Pri tem gre praktično samo za kratkoročne komercialne kredite. Po podatkih podjetij nekaj manj kakor dve tretjini tega kreditiranja odpade na države nekdanje Jugoslavije, četrtnina pa na države EU.

Okrepljeno zadolževanje v tujini v zadnjem četrtnetju

Veliki odtoki prek tuje gotovine prebivalstva...

... komercialnih kreditov

Tabela 4: Zunanji dolg in devizne rezerve Slovenije (stanje konec leta v mio USD)

	1998	1999	2000	2001	2002
Skupaj zunanji dolg	4.915	5.400	6.217	6.717	8.799
1. Kratkoročni dolg	110	117	99	126	119
v % celotnega dolga	2,2	2,2	1,6	1,9	1,4
2. Dolgoročni dolg:	4.805	5.283	6.118	6.591	8.680
- javni in javno garantirani	2.326	2.451	2.665	2.710	3.238
- zasebni negarantirani	2.479	2.832	3.453	3.881	5.442
Zunanji dolg/BDP v %	25,0	26,9	34,2	35,7	41,3
Zunanji dolg/izvoz v %	42,5	49,3	55,9	57,0	66,3
Servis. dolga v izvozu	13,3	7,7	9,3	14,1	13,8
Servis. obresti v izvozu v %	2,1	2,3	2,7	3,1	2,8
3. Devizne rezerve	4.781	4.115	4.376	5.747	8.152
Devizne rezerve/uvoz (meseci)	4,9	4,2	4,4	5,8	7,5
Devizne rezerve/zunanji dolg v %	97,3	76,2	70,4	86,4	92,6

Vir: Banka Slovenije.

Dana posojila v tujino s strani domačih bank in podjetij so se v letu 2002 bistveno povečala. Omenjeni odtoki so v letu 2002 znašali kar 215 milijonov USD (v letu 2001 pritek 11 milijonov USD).

Hitrejše povečevanje deviznih rezerv od zunanjega dolga

Transakcije s tujino so povečale skupne devizne rezerve Banke Slovenije in bank v letu 2002 za 1110 milijonov USD. Na večji porast rezerv, kakor izhaja iz transakcij s tujino, je v veliki meri vplivala deprecijacija ameriškega dolarja proti evru. Stanje deviznih rezerv je konec leta doseglo 8152 milijonov USD, kar je za 2408 milijonov USD več kakor konec leta 2001. Devizne rezerve so tako konec leta 2002 zadoščale za več kakor 7 mesecev uvoza blaga in storitev.

Zaradi pomembnega deleža pritokov, ki niso dolžniške narave (neposredne naložbe), se velik del pritokov ni izrazil v dvigu zunanjega dolga Slovenije. Ta se je zaradi novega neto zadolževanja povečal za 484 milijonov USD, konec leta 2002 pa je znašal 41,3 % BDP.

1.5 Javne finance

Načrtovanje proračuna za dve leti vnaprej

V decembru 2001 je vlada uresničila namero o načrtovanju proračunov za dve leti naprej in sprejela proračun za leto 2002 in proračun za leto 2003. V okviru proračuna za leto 2002 je bila izvedena prilagoditev proračunskega leta koledarskemu, kar je povečalo primanjkljaj za 75,6 milijarde SIT. Zaradi spremenjenih ocen UMAR o gospodarski rasti, uvozu ter potrošnji, se je vlada maja odločila za rebalans proračuna. S tem je predvsem znižala načrtovane izdatke tako, da je ostal načrtovani primanjkljaj nespremenjen. Vlada je prav tako prvič uvedla t. i. avtomatični fiskalni stabilizator, ki pri poslabšanju makroekonomskih razmer dopušča povečanje primanjkljaja nad načrtovanim za 0,3 % BDP. V okviru privatizacije je država prodala 34 % delež NLB belgijski KBC (približno 113 milijard SIT), medtem ko je prodajo 65 % deleža NKBM odložila za eno do dve leti. V decembru je bila sprejeta sprememba proračuna za leto 2003 in proračun za leto 2004.

Javnofinančni primanjkljaj je po predhodnih podatkih znašal 157 milijard SIT ali 3,1 % BDP

Javnofinančni primanjkljaj, ki zajema štiri blagajne javnih financ - državni proračun, občinske proračune, blagajni Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije - je po predhodnih podatkih znašal 157,5 milijarde SIT ali 3,1 % BDP. Občinski proračuni in Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje so proračunsko leto končali s presežkom, državni proračun in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije pa s primanjkljajem.

Med javnofinančnimi prihodki so najhitreje rasli davki na dohodek in dobiček ...

Po predhodnih podatkih so celotni javnofinančni prihodki v letu 2002 znašali 2083 milijard SIT ali približno 40,8 % BDP, javnofinančni odhodki pa 2241 milijard SIT ali 43,9 % BDP. Med večjimi javnofinančnimi prihodki so najhitreje rasli davki na dohodek in dobiček, katerih realna rast je znašala okoli 2,7 % in so v letu 2002 predstavljali pritek v višini 395 milijard SIT. Nižjo rast so imeli prispevki za socialno varnost, ki so v letu 2002 realno porasli za okoli 2,1 % in prispevali v državno blagajno za 682 milijard SIT. Davki na blago in storitve, predvsem davek na dodano vrednost (DDV) in trošarine, pa so se v letu 2002 realno zmanjšali za 7,1 % in tako prispevali v proračun le 673 milijard SIT. Manjši prihodki iz naslova omenjenih davkov so zvečine posledica že omenjene prilagoditve proračunskega leta koledarskemu, ko se mednje niso upoštevali januarski prihodki leta 2003.

... med javnofinančnimi odhodki pa plače in transferi gospodinjstvom

Med večjimi javnofinančnimi odhodki v letu 2002 so po predhodnih podatkih najhitreje rasle plače (5,0 % realno), katerih masa je ob koncu leta znašala 515 milijard SIT. Hitro rast plač v javnem sektorju je vlada želela že sredi leta ustaviti s sprejetjem zakona o plačah javnih uslužbencev ter zakonom o javnih uslužbencih, ki naj bi popravila razmerja med plačami v javnem sektorju. Počasnejšo rast so imeli transferi

gospodinjstvom (3,1 %), katerih večji del zajemajo pokojnine, ki so realno porasle za 2,6 % in dosegle 601 milijard SIT. Odhodki za blago in storitve so imeli v letu 2002 precej nižjo 0,7 % realno rast in so do konca leta znašali 418 milijard SIT.

Na računu finančnih terjatev in naložb je bil v letu 2002 neto pritok v višini 106 milijard SIT, kar je skoraj v celoti posledica prodaje 34 % deleža NLB belgijski KBC.

Račun financiranja vseh štirih javnofinančnih blagajn izkazuje v letu 2002 približno 150 milijard SIT neto zadolževanja. Država se je doma neto zadolžila v višini 171 milijard SIT; od tega z obveznicami za 160 milijard SIT ter s posojili za 11 milijard SIT, medtem ko je v tujino neto vrnila za 21 milijard SIT posojil. Pomembnejši dogodek pri izdajanju državnih obveznic je bila zamenjava sanacijskih obveznic bank (RS15 serije G do T), ki so bile v veliki meri zamenjane za štiri obveznice RS44, RS45, RS46 in RS47 (140,1 milijarde SIT). Manjši del (21,4 milijarde SIT) omenjenih obveznic je država predčasno odkupila. S to zamenjavo je vlada zmanjšala stroške servisiranja njenega dolga.

Preusmeritev od tujih k domačim virom financiranja

Dolg Republike Slovenije je dne 30. 9. 2002 znašal 1383 milijard SIT, približno 57 % dolga je bilo do domačih sektorjev, ostalo pa do tujine. Le 16 % dolga se nanaša na posojila, preostali del pa na vrednostne papirje države.

Maastrichtski kriterij za javnofinančni primanjkljaj, izračunan po metodologiji ESA95, znaša 3,0 % BDP, maastrichtski kriterij za javni dolg pa 60 % BDP. Javnofinančni primanjkljaj je v Sloveniji v letu 2002 po metodologiji ESA95 znašal 1,8 % BDP, javni dolg pa po predhodnih ocenah manj kot 30 % BDP.

2. DENARNA POLITIKA

2.1 Način vodenja denarne politike

Temeljni cilj Banke Slovenije je stabilnost cen. V okviru zagotavljanja cenovne stabilnosti Banka Slovenije podpira splošno ekonomsko politiko in si prizadeva za finančno stabilnost, upoštevajoč načeli odprtega gospodarstva in proste konkurence. Takšno delovanje Banke Slovenije je tudi določeno z novim Zakonom o Banki Slovenije, ki je bil sprejet junija 2002, v veljavo pa je stopil v drugi polovici julija 2002.

Banka Slovenije uresničuje glavni cilj denarne politike, to je zagotavljanje cenovne stabilnosti, glede na izbrani režim deviznega tečaja tako, da hkrati uravnava količino denarja v obtoku in devizni tečaj. Banka Slovenije mora uravnati obrestne mere in devizni tečaj soodvisno, da bi ohranila nadzor nad uravnavanjem količine denarja v obtoku v pogojih sproščenih kapitalskih tokov.

Banka Slovenije vodi denarno politiko v pogojih uravnavanega drsečega deviznega tečaja. Izbira tega tečajnega režima ji dopušča določeno stopnjo prostosti pri vodenju denarne politike tudi v pogojih sproščenega pretoka kapitala. Pri tem je pomembno, da je sposobna s svojimi instrumenti sterilizirati učinke neto deviznih pritokov. Tako zagotavlja, zaradi potrebe po kontrolirani rasti denarja kot načinu obvladovanja cenovne stabilnosti, kontrolirano rast primarnega denarja.

Pri vodenju denarne politike Banka Slovenije z namenom kontrole rasti denarja uporablja dve instrumentalni spremenljivki, in sicer obrestne mere in devizni tečaj. Spreminjanje deviznega tečaja mora zapirati razliko med domačimi in tujimi obrestnimi merami, da ne bi prihajalo do spekulativnega, predvsem kratkoročnega pritoka/odtoka denarja. Raven obrestnih mer pa spreminja skladno s ciljano stopnjo restriktivnosti in v odvisnosti od inflacije in inflacijskih pričakovanj. Za uravnavanje ustrezne količine primarnega denarja uporablja instrumente za posege na trgu tujega denarja in denarnem trgu.

V pogojih prostih kapitalskih tokov in visokih pritokov kapitala je za uravnavanje deviznega tečaja pomemben mehanizem posegov Banke Slovenije na deviznem trgu. Le-ta temelji na dogovoru Banke Slovenije z bankami o sodelovanju na trgu tujega denarja, ki Banki Slovenije omogoča signaliziranje tečaja oz. določanje možnega razpona tečajev, po katerih banke sklepajo posle z drugimi komitenti. Banke podpisnice pogodbe pa imajo stalno možnost začasne prodaje deviz Banki Slovenije z obveznim povratnim odkupom čez sedem dni, občasno pa tudi začasne prodaje deviz z možnostjo dokončne prodaje čez 270 dni. S tem Banka Slovenije spreminja ponudbo oziroma povpraševanje na deviznem trgu, bankam pa ta ponudba predstavlja možnost zapiranja devizne pozicije in je najpomembnejši vir likvidnosti. Presežno likvidnost, ki izhaja iz obsežne monetizacije deviznih pritokov, Banka Slovenije sterilizira s tolarskimi blagajniškimi zapisi.

Banka Slovenije je v letu 2002 večkrat dvignila obrestne mere na instrumente denarne politike. S tem je povečevala razliko med domačimi in tujimi obrestnimi merami, vendar le do meje, ki še ni sprožala dodatnih finančnih pritokov. Banka Slovenije je obrestne mere instrumentov denarne politike znižala šele decembra in s tem sledila gibanju obrestnih mer Evropske centralne banke. Obsežna sterilizacija je sicer povečevala stroške denarne politike, vendar le-ti zaenkrat še niso omejevalni dejavnik pri vodenju denarne politike.

Stabilnost cen kot temeljni cilj Banke Slovenije

Soodvisno uravnavanje obrestnih mer in deviznega tečaja v pogojih sproščenih kapitalskih tokov

Dogovor Banke Slovenije z bankami o sodelovanju na trgu denarja omogoča Banki Slovenije učinkovito tečajno intervencijo

Povečevanje obrestnih mer na instrumente denarne politike in vrednostne papirje Banke Slovenije

**Prizadevanje za koordinacijo
ekonomskih politik**

Denarna politika je bila v letu 2002 pod vplivom ponudbenih šokov na inflacijo, predvsem povečanja davčnih stopenj ter nadzorovanih cen. Da se ponudbeni šoki ne bi ponavljali v prihodnje, si je Banka Slovenije prizadevala za doseganje večje stopnje koordinacije ekonomskih politik, saj brez tega doseganje inflacijskega cilja ni mogoče.

**Prilagajanje instrumentov
denarne politike standardom
Evropske centralne banke**

Banka Slovenije je nadaljevala racionalizacijo ter prilagajanje instrumentov denarne politike instrumentom Evropske centralne banke. Tako je oktobra ukinila likvidnostno posojilo čez noč ter likvidnostno posojilo v skrajni sili in prilagodila lombardno posojilo tako, da le-to opravlja funkcijo prej navedenih likvidnostnih posojil. Hkrati je Banka Slovenije uvedla posojilo čez dan za premostitev likvidnostnih potreb bank znotraj dneva. Banka Slovenije je tudi prilagodila metodologijo izračunavanja obveznih rezerv ter ukinila eskontno obrestno mero, saj je z novim zakonom o Banki Slovenije ni več zavezana določati.

**Izdajanje primarnega
denarja z deviznimi
transakcijami in umik prek
tolarskih blagajniških
zapisov**

Banka Slovenije je večino primarnega denarja v letu 2002 izdala z deviznimi transakcijami, in sicer prek instrumenta začasnega odkupa deviz z obveznim povratnim odkupom. Banka Slovenije je umikala primarni denar z izdajanjem tolarskih blagajniških zapisov, s katerimi je Banka Slovenije sterilizirala 89% denarja, izdanega prek začasnega odkupa deviz z obveznim odkupom.

**Povečanje primarnega
denarja za 7,4 %**

Primarni denar, merjen z mesečnimi povprečji dnevni stanj, se je od decembra 2001 do decembra 2002 povečal za 18,1 milijarde SIT oziroma za 7,4 %. Večino povečanja (85,6 %) je prispevalo povečanje rezerv poslovnih bank, ki so v enem letu porasle za 16,0 %, preostanek pa povečanje gotovine v obtoku (5,9 %). V povprečju je v letu 2002 primarni denar naraščal po 16,7 %, po zelo podobnih stopnjah sta naraščali tudi njegovi najpomembnejši komponenti, gotovina v obtoku ter rezerve poslovnih bank (16,9 % in 16,1 %).

**Relativno močna rast širokih
denarnih agregatov kot
posledica finančnih pritokov**

Denarni agregat M3, merjen z mesečnimi povprečji dnevni stanj, se je v letu 2002 povečal za 657,6 milijarde SIT, od tega skoraj za polovico v zadnjih dveh mesecih (303,8 milijarde SIT), na kar so vplivali enkratni dogodki, privatizacija NLB ter prodaja Leka. Monetizacija finančnih pritokov se je odrazila v povečanju M3 in v

Tabela 5: **Ponudba primarnega denarja** (v mrd SIT)

	31. december			Četrtnetne spremembe v 2002				
	2000	2001	2002	I	II	III	IV	Skupaj
1. Neto tuja aktiva	742,0	1.122,2	1.580,2	79,2	59,6	145,4	173,9	458,0
2. Domače obveznosti v tujem denarju	-394,0	-490,0	-581,1	-50,5	-29,8	-134,2	123,3	-91,2
– BZ v tujem denarju	-358,3	-458,8	-551,1	-53,6	-32,6	-18,3	12,2	-92,4
– vloge proračuna v tujem denarju	-35,7	-31,2	-30,0	3,2	2,8	-115,9	111,1	1,2
3. Neto aktiva v tujem denarju (1+2)	348,0	632,3	999,1	28,7	29,8	11,1	297,2	366,8
4. Vezane vloge proračuna	0,0	-19,9	-130,3	-0,1	14,9	-14,9	-110,4	-110,4
5. Posojila bankam	6,8	0,5	1,3	1,7	0,2	1,2	-2,3	0,8
6. Tolarski BZ	-6,9	-161,3	-394,0	-38,4	-2,4	-14,4	-177,6	-232,7
7. Drugo, neto preostala pasiva	-132,3	-190,6	-208,0	-10,8	2,1	-9,6	0,9	-17,4
8. Neto tolarska aktiva (4 do 7)	-132,4	-371,3	-731,0	-47,6	14,9	-37,7	-289,4	-359,7
9. Primarni denar (3+8)	215,6	261,0	268,1	-18,8	44,6	-26,5	7,8	7,1
– rezerve bank	87,4	103,2	112,8	-10,1	29,1	-11,1	1,6	9,6
– druge vpogledne vloge	8,4	15,6	12,2	-2,6	5,4	-8,0	1,8	-3,4
– gotovina v obtoku	119,8	142,1	143,1	-6,2	10,1	-7,4	4,4	0,9

Vir: Banka Slovenije; pripisane obresti in popusti niso vključeni.

povečanju M2, zaradi obsežne sterilizacije pa ti pritoki niso vplivali na denarni agregat M1. To kaže, da je prišlo do prestrukturiranja premoženja, in sicer iz kapitalskih oblik premoženja v dolgoročne bančne vloge, tako da kljub povečanju širokega denarja zaradi finančnih pritokov povečanja inflacijskih pritiskov ni bilo.

V povprečju leta je M3 naraščal po 25,7 %, M2 po 25,4 % in M1 po 18,4 %. Letna dinamika naraščanja M3 se je umirjala vse od začetka leta, M1 od druge polovice leta, medtem ko se je dinamika M2 po umirjanju v prvih desetih mesecih ob koncu leta zaradi konverzije finančnih pritokov ponovno okrepila.

Denarni multiplikator med M3 in primarnim denarjem se je v letu 2002 povečal z 11,8 na 13,5, multiplikator M2 z 8,3 na 9,7 multiplikator M1 pa z 1,99 na 2,11.

**Povečanje denarnih
multiplikatorjev**

Med posameznimi komponentami so k povečanju M3 približno polovico prispevale tolarске hranilne in vezane vloge (337,1 milijarde SIT), med katerimi so najhitreje naraščale vloge daljših ročnosti. Vloge, vezane nad eno leto, so se povečale za 181,2 milijarde SIT, vpogledne vloge in vloge, vezane do 30 dni, pa za 125,5 milijarde SIT. Ročnost tolarских vlog se je tako povečala s 118 dni v decembru 2001 na 128 dni v decembru 2002. Devizne vloge so se povečale za 127,6 milijarde SIT in vezane vloge države pri Banki Slovenije za 125,5 milijarde SIT. Glede na leto 2001 se je najbolj umirila rast deviznih vlog, zaradi česar se je povečal vpliv tolarске ter zmanjšal vpliv devizne komponente na rast M3.

**Povečevanje ročnosti
tolarskih vlog**

Oblikovanje širokega denarja M3 je v letu 2002 potekalo prek neto tuje aktive in prek naložb bank. M3 se je v zadnjem četrtletju povečal za dvakrat več kakor v prvih treh četrtletjih, kar je izhajalo iz povečanja neto tuje aktive, ki odraža obsežne finančne

**Oblikovanje M3 je potekalo
tako prek neto tuje aktive
kakor prek domačih naložb**

Tabela 6: **Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema** (v mrd SIT)

	Stanje 31. decembra			Četrtletne spremembe v 2002				Skupaj
	2000	2001	2002	I	II	III	IV	
1. Neto tuja aktiva	811,2	1.225,7	1.478,9	26,3	-38,6	131,5	134,0	253,2
2. Domača aktiva	2.047,8	2.404,8	2.755,2	113,2	68,2	90,6	78,3	350,3
Državni sektor: obveznice	326,5	388,1	463,2	60,0	21,2	9,3	-15,4	75,1
posojila	152,5	160,1	229,0	25,6	9,4	25,6	8,3	68,9
Podjetja: vrednostni papirji	90,8	101,7	134,7	3,2	4,5	2,7	22,6	33,0
posojila	983,0	1.219,1	1.349,7	17,5	22,9	34,3	55,9	130,6
Gospodinjstva: posojila	495,0	535,8	578,5	7,0	10,2	18,6	6,9	42,7
3. Izdani vrednostni papirji	-79,2	-113,6	-184,2	-12,9	7,1	-13,2	-51,6	-70,6
4. Devizne vloge proračuna	-35,7	-31,2	-30,0	3,2	2,8	-115,9	111,1	1,2
5. Drugo, neto ostala pasiva	-537,9	-608,3	-646,5	-36,5	15,3	-18,8	1,9	-38,2
6. M3 (1 do 5)	2.206,2	2.877,4	3.373,3	93,3	54,8	74,2	273,7	495,9
- devizne vloge pri bankah	663,6	922,9	983,8	23,5	1,8	12,5	23,0	60,8
7. M2	1.542,6	1.954,4	2.389,5	69,8	53,0	61,6	250,7	435,1
- vezane vloge pri bankah	970,6	1.261,7	1.537,8	82,6	41,2	50,1	102,1	276,1
- vezane vloge pri BS	0,0	19,9	130,3	0,1	-14,9	14,9	110,4	110,4
- hranilne vloge	148,0	170,7	156,7	4,1	-12,2	-3,8	-2,0	-13,9
8. M1	424,0	502,2	564,8	-17,0	38,9	0,4	40,3	62,6
- vpogledne vloge pri bankah	295,8	344,5	409,5	-8,2	23,4	15,8	34,0	65,0
- vpogledne vloge pri BS	8,4	15,6	12,2	-2,6	5,4	-8,0	1,8	-3,4
- gotovina v obtoku	119,8	142,1	143,1	-6,2	10,1	-7,4	4,4	0,9

Vir: Banka Slovenije.

pritoke iz tujine. Razen dveh mesecev (septembra in novembra) so glavni vir oblikovanja M3 predstavljale domače naložbe bank, kljub temu pa je k celoletnemu povečanju M3 neto tuja aktiva prispevala dve tretjini, kar je podobno kakor v letu 2001.

Povečevanje naložb v državo

Naložbe denarnega sektorja so znašale 353,5 milijarde SIT in so bile večje kakor v letu 2001 zaradi obsežnih naložb v decembru. V sektorski strukturi so prevladoval naložbe v podjetja (224,3 milijarde SIT), ki so se glede na leto 2001 zmanjšale za 48,4 milijarde SIT. Izredno močno so se povečale naložbe v državo (z 49,2 milijarde SIT na 139,6 milijarde SIT), kar kaže na eni strani povečano zadolževanje po drugi pa prestrukturiranje zadolževanja države od tujih k domačim virom. Naložbe v sektor gospodinjstva so znašale 37,6 milijarde SIT in se glede na predhodno leto niso bistveno spremenile.

Prevladoval naložbe v tuji valuti

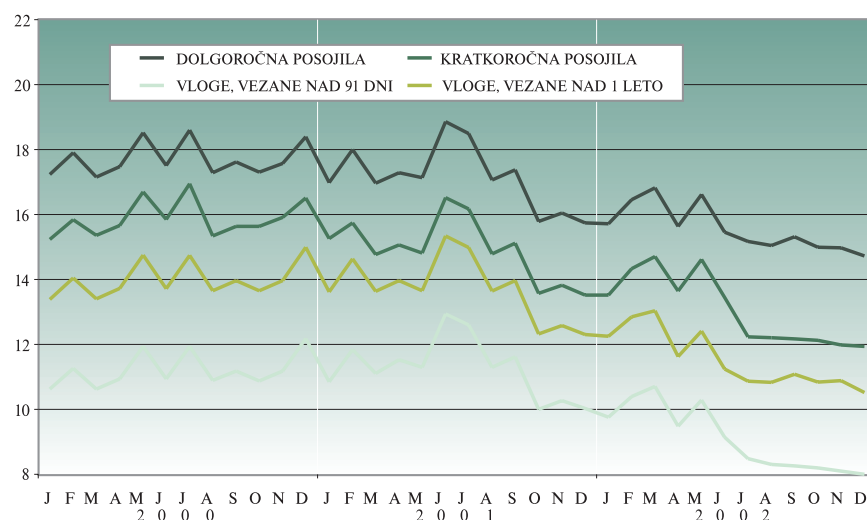
Poleg sektorske se je spremenila tudi valutna struktura naložb, in sicer se je povečal delež naložb v tuji valuti, predvsem zaradi povečanega zadolževanja v tuji valuti s strani podjetij (135,9 milijarde SIT), deloma pa tudi s strani države (15,4 milijarde SIT). Razen decembra so podjetja v letu 2002 pri domačih bankah neto najemala izključno posojila v tuji valuti, kar lahko pripišemo nizkim obrestnim meram v tujini, stabilnemu tečaju tolarja in dobri devizni likvidnosti bank. Podjetja so se dodatno zadolževala tudi v tujini, kar je nekoliko manj kakor v letu 2001, vendar se je delež teh posojil v vseh novo najetih posojilih podjetij povečal.

2.2 Obrestne mere in denarni trg

Prilagajanje posojilnih in depozitnih obrestnih mer bank inflaciji

Naraščanje inflacijske stopnje v prvi tretjini leta 2002 s 7,0 % v decembru 2001 na 8,4 % v aprilu 2002 in nato njeno znižanje v drugi polovici leta na 7,2 % je vplivalo tudi na oblikovanje posojilnih in depozitnih obrestnih mer bank. Počasnejša odzivnost bank pri prilagajanju depozitnih obrestnih mer za vezane vloge najkrajših ročnosti je povzročila kratkotrajno realno negativno vrednost obrestne mere za vezane vloge do enega meseca v januarju in aprilu 2002. Spreminjanje inflacijske stopnje se je z zamikom odražalo v gibanju temeljne obrestne mere, ki je najvišjo vrednost dosegla v maju 2002 8,56 % in se nato do konca leta ustalila na ravni 7,3 %. Variabilnost temeljne obrestne mere, kot splošnega indeksacijskega faktorja obrestnih mer od

Slika 6: Povprečne obrestne mere bank (mesečno povprečje v % na leto)

Vir: Banka Slovenije.

leta 1995, se je zaradi nihanja inflacijske stopnje in načina izračunavanja TOM prenašala na gibanje bančnih obrestnih mer predvsem v prvi polovici leta 2002. V juliju 2002 je bilo z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o predpisani obrestni meri zamudnih obresti in temeljni obrestni meri (UL RS 109/01) ukinjeno indeksiranje kratkoročnih depozitnih in posojilnih obrestnih mer, kar je prispevalo k njihovi večji stabilnosti.

Trendno zniževanje inflacijske stopnje je prispevalo k zniževanju obrestnih mer na večini segmentov finančnega trga. V letu 2002 so se obrestne mere za kratkoročna bančna posojila znižala s 13,5 % na 11,9 % in za dolgoročna posojila s 15,7 % na 14,7 %. Kljub znižanju posojilnih obrestnih mer so se banke v lanskem letu soočale s skromnim kreditnim povpraševanjem tako v sektorju podjetij kot sektorju prebivalstva.

Pri depozitnih obrestnih merah je v istem obdobju mogoče zaslediti bolj izrazito znižanje kakor pri posojilnih obrestnih merah. Vendar ni prišlo do enakega znižanja za vse ročnosti bančnih vlog. Najbolj izrazito so se znižale obrestne mere vezanih vlog do šest mesecev (do 2,4 odstotne točke), medtem ko so se obrestne mere dolgoročnih vlog znižale od 1,7 do 1,5 odstotnih točk. K neenakomernemu zniževanju depozitnih obrestnih mer je največ prispevala odprava indeksacijskega faktorja za kratkoročne obrestne mere v sredini leta 2002 in vztrajen trend zniževanja obrestne marže poslovnih bank. Banke so namreč relativno hitro zniževale pasivne obrestne mere že v prvi polovici leta, v drugi polovici leta 2002 pa so zniževale predvsem tiste obrestne mere, ki niso bile neposredno odvisne od gibanja temeljne obrestne mere. Krivulja časovne strukture obrestnih mer za bančne vloge je s tem postala v letu 2002 bolj nagnjena, s čimer so banke spodbujale varčevalce k sklepanju vezanih vlog daljših ročnosti. Povprečna obrestna mera za trimesečno bančno vlogo je v letu 2002 znašala 9,1 %, za vlogo, vezano od enega leta do dveh let, pa 10,8 %, medtem ko sta enaki obrestni meri v letu 2001 znašali 11,3 % oziroma 12,8 %.

V letu 2002 je bilo slovensko gospodarstvo soočeno z visokimi kapitalskimi pritoki iz tujine predvsem zaradi prevzema podjetij in delne privatizacije največje slovenske banke. To je vplivalo na živahno rast borznih tečajev vrednostnih papirjev, vrednost borznega indeksa se je v letu 2002 povečala za 55,2 %. Banke so se na ta gibanja odzvale predvsem s počasnejšim zniževanjem dolgoročnejših pasivnih obrestnih mer in z raznovrstnejšo ponudbo instrumentov varčevanja.

Zniževanje posojilnih ...

... in depozitnih obrestnih mer

Počasnejše zniževanje dolgoročnejših pasivnih obrestnih mer

Tabela 7: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga
(mesečno povprečje za leto 2002, v % na leto)

	Začasni odkup:		Lombardno posojilo	Tolarski blagajniški zapisi BS		Denarni trg	Zakladne menice			TOM
	7 dni	2 mes.		60 dni	270 dni		3 mes.	6 mes.	12 mes.	
Januar	11,00	11,03	11,06	7,54	8,67	4,55	7,75	8,78	8,48	7,30
Februar	11,00	11,03	11,00	7,75	8,85	4,70	7,77	8,54	8,48	8,11
Marec	10,14	11,03	11,00	7,77	9,02	4,64	7,91	8,54	9,04	8,56
April	10,11	11,03	11,00	8,01	9,86	4,66	8,69	9,29	9,04	7,55
Maj	11,25	11,03	11,00	8,50	9,88	4,75	8,87	9,29	9,52	8,56
Junij	10,22	11,03	11,00	8,75	9,99	5,68	9,39	9,65	9,52	7,55
Julij	11,14	11,03	11,00	8,75	10,00	5,06	8,99	9,65	9,35	7,30
Avgust	10,10	11,03	11,00	8,75	10,00	5,05	8,80	8,98	9,35	7,30
September	10,10	11,03	11,00	8,75	9,98	5,07	10,76	8,98	8,99	7,55
Oktober	10,10	11,03	11,00	8,75	9,99	5,16	8,47	8,66	8,99	7,30
November	10,29	11,03	11,00	8,75	9,99	5,06	8,57	8,66	9,00	7,55
December	10,10	11,03	10,67	8,42	9,67	4,73	8,73	8,75	9,00	7,30

Vir: Banka Slovenije.

**Povečevanje obrestnih mer
na instrumente denarne
politike in vrednostne papirje
Banke Slovenije**

Višja inflacija predvsem v prvi polovici leta je od Banke Slovenije zahtevala nadaljevanje zmerno restriktivne denarne politike, kar se je odrazilo v zaporednem dvigovanju obrestnih mer večine instrumentov denarne politike. Od začetka leta do sredine maja 2002 je Banka Slovenije štirikrat zvišala obrestno mero za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise, in sicer s 7,50 % na 8,75 %. V začetku aprila pa je zvišala še eskontno obrestno mero z 9,0 % na 10,0 %. Zaradi ugodne tolarske likvidnosti se banke niso odzivale na odprte ponudbe instrumentov denarne politike, zato je repo obrestna mera za sedem dni in dva meseca ostala nespremenjena na ravni 9,5 %. Refinanciranje bank pri Banki Slovenije je potekalo z začasno prodajo deviz z obveznim povratnim odkupom čez sedem dni po obrestni meri 4,5 %.

**Dodatni instrumenti za
nevtralizacijo velikih deviznih
pritokov ob koncu leta**

V novembru 2002 je Banka Slovenije zaradi potreb po stabiliziranju razmer na deviznem trgu bankam podpisnicam pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja posredovala dodatno ponudbo začasne prodaje deviz Banki Slovenije z ročnostjo 270 dni po obrestni meri 4,5 %. Hkrati jim je omogočila sodelovanje na dražbah za vpis tolarskih blagajniških zapisov z ročnostjo 360 dni in izhodiščno obrestno mero dve odstotni točki nad izlicitirano obrestno mero na dražbah 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov.

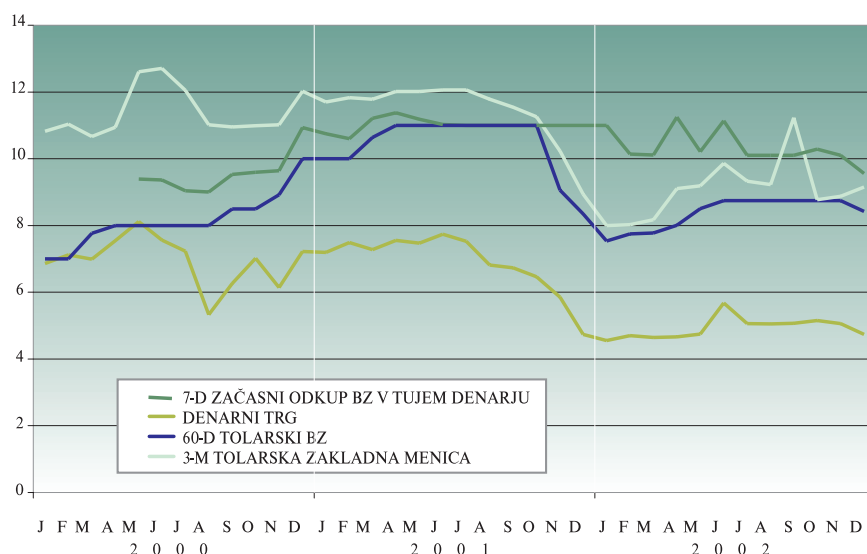
**Zmanjšanje obrestnih mer
Banke Slovenije ob koncu
leta**

V decembru 2002 je z znižanjem glavne obrestne mere za refinanciranje pri Evropski centralni banki za 0,5 odstotne točke prišlo do znižanja večine obrestnih mer Banke Slovenije. Obrestna mera refinanciranja pri Banki Slovenije se je 9. decembra 2002 znižala na 7,25 %, obrestna mera naložb pri Banki Slovenije pa na 5,25 %. Znižala se je tudi obrestna mera za repo deviznih blagajniških zapisov s 9,5 % na 9,0 % in obrestna mera za 60-dnevne tolarske blagajniške zapise z 8,75 % na 8,25 %. Hkrati sta bili znižani tudi izhodiščna obrestna mera za vpis 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov na 9,5 % in obrestna mera za 360-dnevne tolarske blagajniške zapise na 11,5 %.

**Prilaganje obrestnih mer
na devizne blagajniške zapise
obrestnim meram
na evrotrgu**

Obrestne mere na devizne blagajniške zapise je Banka Slovenije čez vse leto 2002 spreminjala v skladu z gibanjem obrestnih mer na evro trgu. Povprečna obrestna mera za devizne blagajniške zapise v EUR je v letu 2002 znašala od 3,16 % do 3,17 % za ročnosti od 60, 90 do 120 dni. Povprečna obrestna mera deviznih blagajniških zapisov v USD enakih ročnosti pa od 1,62 % do 1,67 %.

**Slika 7: Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga
(mesečno povprečje v % na leto)**

Vir: Banka Slovenije.

V odvisnosti od gibanja obrestnih mer Banke Slovenije in gibanja likvidnosti bančnega sistema so se v veliki meri spreminjale tudi obrestne mere na denarnem trgu. Po naglem zniževanju izlicitiranih stopenj donosnosti do dospelja na dražbah enomesečnih, trimesečnih, šestmesečnih in dvanajstmesečnih zakladnih menic v zadnjem četrtletju 2001 je sledilo njihovo zviševanje do sredine leta 2002 in nato postopno umirjanje do konca leta. Tako se je stopnja donosnosti na primarnem trgu trimesečnih zakladnih menic od januarja 2002, ko je znašala 7,8 %, povzpela na 9,4 % do junija in v nadaljevanju leta znižala do 8,7 %. Manj izrazit nihaj stopnje donosnosti do dospelja je bil na dražbah dvanajstmesečnih zakladnih menic. Od začetka leta 2002 se je z 8,5 % do junija zvišala stopnja do 9,5 % in nato ponovno znižala do konca leta do 9,0 %. V zadnjem četrtletju 2002 so se na primarnih dražbah zakladnih menic pogosteje pojavljali kot kupci tudi nerezidenti, kar je še dodatno prispevalo k hitrejšemu zniževanju izlicitiranih obrestnih mer.

Konec leta 2002 je bila izvedena tudi zamenjava državnih obveznic RS15 z obrestnimi merami med TOM/DEM+5,35 % in TOM/DEM+6,50 %, ki so bile izdane zaradi sanacije državnih bank, z novimi obveznicami RS44, RS45, RS46 in RS47. Obrestna mera prvih dveh je določena nominalno v višini 6,65 % za desetletno ročnost in 8,2 % za triletno ročnost do dospelja. Obveznici RS46 in RS47 sta petletni in desetletni, katerih glavnica se revalorizira z gibanjem temeljne obrestne mere in imata obrestni meri TOM + 3 % in TOM + 3,25 %.

Maastrichtski kriterij za dolgoročne obrestne mere je v letu 2002 znašal 6,86 %. V skladu s kriteriji Evropske centralne banke bi se lahko kot dolgoročna obrestna pri izpolnjevanju Maastrichtskih kriterijev upoštevala obrestna mera na državno obveznico RS44, izdano v novembru 2002. Obrestna mera omenjene državne obveznice znaša 6,65 %.

**Zniževanje obrestnih mer
zakladnih menic v drugi
polovici leta**

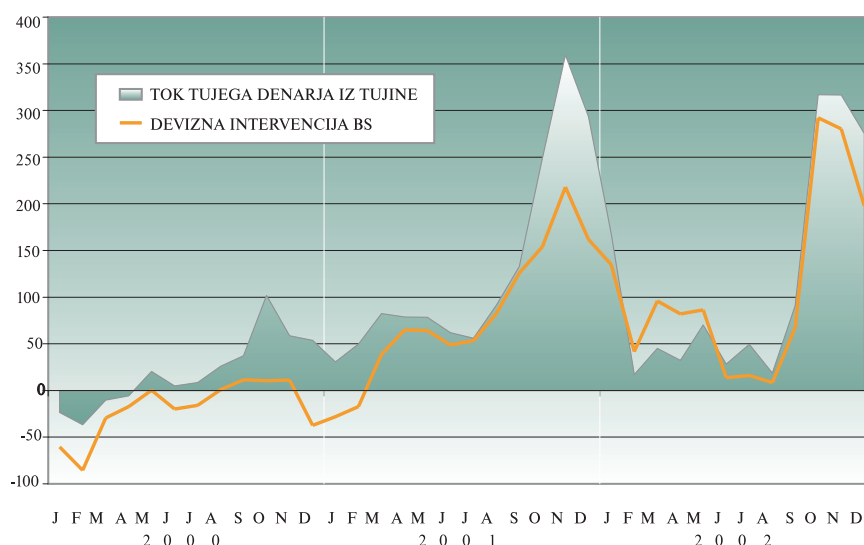
**Zamenjava
državnih obveznic**

2.3 Devizni trg in devizni tečaj

Ponudba in povpraševanje na trgih tujega denarja sta določena s plačilno-bilančnimi gibanji in odločitvami domačih subjektov o obliki njihovih naložb. V letu 2002 je neto finančni pritok v Slovenijo znašal 1179 milijonov EUR (5,2 % BDP) in je bil nekaj manjši kakor leta 2001. Na tekočem računu plačilne bilance je bil realiziran

**Veliki plačilnobilančni
pritoki...**

Slika 8: Tokovi tujega denarja* (v mio USD na mesec; drseče sredine 3)

* Pritok iz tujine brez neposrednih tokov iz tujine v Banko Slovenije (od obresti itd. in zmanjšano za neto plačila z deviznega računa proračuna).

Vir: Banka Slovenije.

presežek v višini kar 392 milijonov EUR oziroma 1,9 % BDP. Devizne rezerve bank in Banke Slovenije so se tako povečale za skoraj 1,6 milijarde EUR.

...so se odrazili v presežni ponudbi deviz na trgih tujega denarja

V letu 2002 je ponudba deviz presegala povpraševanje po devizah za 919 milijonov EUR. Na promptnem deviznem trgu je povpraševanje presegalo ponudbo po devizah za 201 milijon EUR. Le v drugem četrtletju je bil na tem trgu realiziran neto pritok. Na terminknem deviznem trgu so banke kupile kar za 1409 milijonov EUR več deviz, kakor so jih prodale. V prvem četrtletju je neto nakup deviz bank na tem trgu znašal 377 milijonov EUR, v drugem so banke neto prodale za 32 milijonov EUR deviz, v drugi polovici leta pa skupaj neto odkupile za 1064 milijonov EUR deviz. Velika večina izvira predvsem iz meseca novembra, ko je bila realizirana prodaja večjega slovenskega podjetja tujcem. Menjalnice so v celotnem letu prodale za 289 milijonov EUR več tuje gotovine, kakor so jo odkupile.

Obsežni posegi Banke Slovenije na trgih tujega denarja

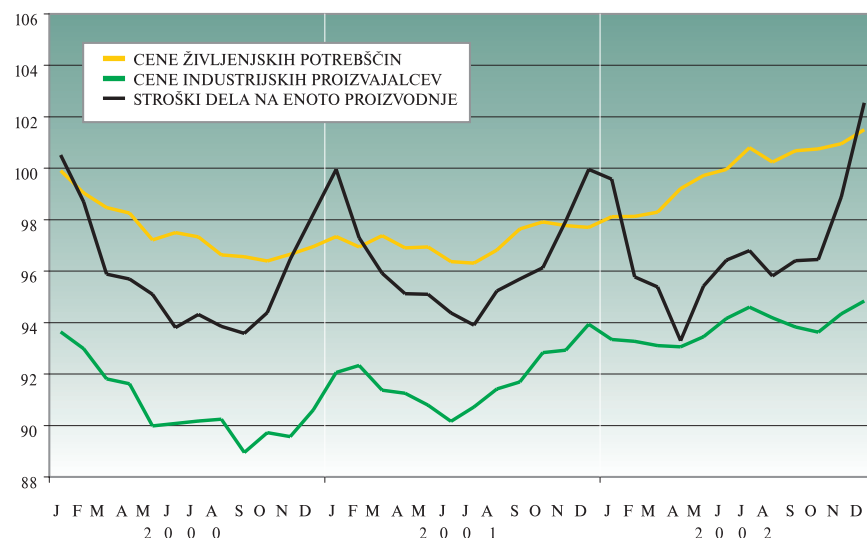
Tudi leta 2002 je Banka Slovenije je v okviru postavljenih ciljev in usmeritev denarne politike še naprej odpravljala nesorazmerja na trgih tujega denarja in podpirala rast deviznega tečaja, ki omogoča postopno zniževanje inflacije in delno zapiranje obrestnega razmika med domačimi in tujimi obrestnimi merami. Banka Slovenije je tako čez vse leto intervenirala na trgih tujega denarja z določanjem izhodiščnega tečaja. Pri tem je trendno upočasnjevala stopnjo deprecijacije tolarja. Do maja je medmesečna dinamika deprecijacije znašala 4 % na letni ravni, od maja do konca julija 3,75 % in nato 3,5 %. Banka Slovenije je praktično vse leto, razen januarja in julija, devize neto odkupovala.

Skupaj v celem letu je Banka Slovenije od bank neto odkupila za 281 milijard SIT deviz. Glede na razmere na deviznem trgu je bil odkup najboljše v novembru, ko je znašal kar 169 milijard SIT. Za večino transakcij odkupa deviz od bank je Banka Slovenije uporabljala instrument začasnega nakupa deviz z obveznim povratnim odkupom čez 7 dni, od novembra naprej pa z nekaterimi omejitvami tudi instrument začasnega nakupa deviz z obveznim povratnim odkupom čez 270 dni.

Upočasnjevanje deprecijacije tolarja proti evru

Rast tečaja evra na deviznem trgu se je postopoma zniževala. Z mesečne rasti 0,4 % v januarju se je decembra znižala na 0,25 %. V zadnjih treh mesecih leta je povprečna mesečna rast padla pod 0,3 %. Banka Slovenije je zaradi preprečevanja nastanka škodljivih šokov na ekonomijo vse leto intervenirala na trgih tujega denarja. Ob

Slika 9: Realni efektivni tečaj tolarja (1995=100)

Vir: Banka Slovenije.

povprečnem mesečnem porastu v zadnjem četrtletju pod 0,3 % je v lanskem letu rast tečaja evra na deviznem trgu znašala 3,8 %. Gibanje tečaja evra v menjalnicah je bilo podobno tistemu na deviznem trgu; letni porast je znašal 3,8 %. Uradni tečaj evra se je leta 2001 zvišal za 4,0 %, uradni tečaj ameriškega dolarja pa padel za 11,9 %. Nominalni efektivni tečaj tujih valut (merjen z utežmi zunanjetrgovinske košarice valut) se je povečal za 1,4 %.

Realni efektivni tečaj tolarja se je vse leto, z manjšo izjemo v drugi polovici leta, povečeval. Tolar je od decembra 2001 do decembra 2002 realno apreciiral za 3,9 %, merjeno z razmerjem med tujimi in domačimi cenami življenjskih stroškov, za 0,9 % merjeno z relativnimi stroški dela na enoto proizvodnje, in za 1,1 %, merjeno s cenami proizvajalcev.

Realna apreciacija tolarja

2.4 Uporaba instrumentov

Pregled instrumentov denarne politike in instrumentov politike deviznega tečaja je narejen na podlagi definicije strukturnega položaja denarnega trga za Slovenijo. V skladu s tem ločimo instrumente denarne politike, instrumente politike deviznega tečaja in instrumente bonitetne kontrole. Instrumenti odkupa in prodaje deviz so razvrščeni med instrumente politike deviznega tečaja kljub omejeni avtonomnosti neto aktive v tujem denarju. Instrumentom politike deviznega tečaja, ki jih najdemo v bilanci stanja Banke Slovenije, je dodan opis instrumentov, ki se sicer ne kažejo v bilanci, pa kljub temu vplivajo na višino deviznega tečaja oziroma kreditno aktivnost bank. To so pogojevanje oziroma signaliziranje tečajev, odprta devizna pozicija, devizni minimum in likvidnostna lestvica.

Tabela 8: **Uporaba instrumentov denarne politike in politike deviznega tečaja**
(v mio SIT)

	Stanje	Povprečno dnevno stanje v trimesečju 2002				Stanje
	31.12.01	I.	II.	III.	IV.	31.12.02
Instrumenti denarne politike						
Tolarski blagajniški zapisi	125.777	184.378	208.685	195.979	286.279	369.000
Depozit čez noč	35.372	7.213	5.291	4.480	11.356	18.360
Posojila bankam	75	245	658	326	205	18
Lombardno	0	170	563	267	187	0
Likvidnostna	0	0	35	0	0	0
Ostala (*)	75	75	60	59	18	18
Začasni odkup blagajniških zapisov	0	458	379	92	382	1.148
Rezerve bank in hranilnic		103.736	107.842	108.452	110.217	
Obvezne		101.975	105.806	106.294	107.891	
Presežne		1.761	2.036	2.158	2.326	
Prejete vezane vloge države	19.896	8.839	10.227	17.788	97.715	130.276
Instrumenti politike deviznega tečaja						
Začasni odkup deviz za 7 dni	262.012	261.226	313.942	326.941	422.640	507.527
Začasni odkup deviz za 270 dni					23.941	35.565
Začasna prodaja deviz za 7 dni	0	27	216	0	0	0
<i>Memo:</i>						
Blagajniški zapisi v tujem denarju	461.857	493.869	521.531	564.445	566.588	555.116

* Dolgoročna selektivna posojila, odobrena pred osamosvojitvijo.
Vir: Banka Slovenije; brez obresti in učinkov vrednotenja, po transakcijskih tečajih.

Instrumenti denarne politike

Presežek strukturnega položaja denarnega trga se je tudi leta 2002 povečeval zaradi monetizacije deviznih pritokov prek kapitalskega in tudi tekočega računa plačilne bilance. Pritoki so bili posebno visoki novembra in decembra 2002, s tem pa tudi potreba po nevtralizaciji njihovih učinkov na razpoložljivo likvidnost bančnega sistema. V letu 2002 je Banka Slovenije večino posegov izpeljala v okviru pogodbe med Banko Slovenije in dvajsetimi, tako imenovanimi sodelujočimi bankami, o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja. V letu 2002 so bile sodelujoče banke vse banke s sedežem v Republiki Sloveniji razen podružnice Kärntner Sparkasse AG v Sloveniji (glej tudi poglavje o instrumentih deviznega tečaja).

**Obsežno izdajanje tolarskih
blagajniških zapisov ...**

Najpomembnejši instrumenti v letu 2002 so bili tolarski blagajniški zapisi. Banka Slovenije je z njihovim izdajanjem umikala presežno tolarsko likvidnost, ki je nastala kot posledica povečanja začasnih odkupov deviz (glej tudi poglavje o instrumentih deviznega tečaja). V nadaljevanju je na kratko predstavljena uporaba posameznih instrumentov denarne politike.

**... z ročnostjo 60, 270 in
360 dni**

Banka Slovenije je v letu 2002 izdajala 60-dnevne, 270-dnevne in 360-dnevne tolarske blagajniške zapise. 60-dnevni blagajniški zapisi so bili bankam na voljo prek odprtih ponudb čez vse leto. 270-dnevne blagajniške zapise je Banka Slovenije ponujala sodelujočim bankam na licitacijah. Število teh je bilo, zaradi enakomernejše razporeditve dospevanja velikega akumuliranega obsega teh zapisov, junija povečano z dveh na štiri licitacije v mesecu. Od začetka novembra do 12. januarja 2003 so sodelujoče banke lahko vpisovale tudi 360-dnevne tolarske blagajniške zapise, katerih namen je bil umik likvidnosti, ki je prišla na denarni trg kot posledica odkupa deviz iz prevzema Leka s strani švicarske farmacevtske družbe Novartis. Obrestna mera teh blagajniških zapisov je bila za 2 odstotni točki višja od obrestne mere 270-dnevni blagajniških zapisov. Stanje tolarskih blagajniških zapisov se je povečalo s 125,8 milijarde SIT decembra 2001 na 369,0 milijarde SIT decembra 2002.

Obrestna mera, po kateri lahko banke in hranilnice pri Banki Slovenije deponirajo denar v obliki depozita čez noč, predstavlja v normalnih razmerah najnižjo obrestno mero na denarnem trgu. Stanje depozita čez noč je začasno poraslo predvsem v obdobjih povečanih deviznih pritokov in se je kasneje prelilo v povečanje tolarskih blagajniških zapisov.

**Instrumenti mejnega
financiranja bank ...**

Banka Slovenije je bankam in hranilnicam dnevno ponujala likvidnostno posojilo za izhod v sili, lombardno posojilo in 7-dnevni začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju (slednjega le bankam). Dvakrat mesečno je, enako kakor v letu 2001, bankam dala možnost pridobiti likvidnost prek 2-mesečnega začasnega odkupa blagajniških zapisov v tujem denarju. Našteti instrumenti so imeli v instrumentariju denarne politike Banke Slovenije vlogo mejnega vira financiranja bank in hranilnic.

... in uvedba posojila čez dan

Banka Slovenije je konec oktobra ob uvedbi posojila za čez dan ukinila likvidnostno posojilo za izhod v sili in znižala zahtevani odstotek kritja lombardnega posojila z zastavo blagajniških zapisov z 2000 % na 110 %.

**Sprememba metodologije
obveznih rezerv ...**

V letu 2002 je Banka Slovenije dvakrat spremenila metodologijo instrumenta obveznih rezerv. Prvič januarja, ko je spremenila obravnavanje repo poslov, tako da se repo posli na podlagi kratkoročnih državnih vrednostnih papirjev niso več vključevali v osnovo za izračun obveznih rezerv. Druga sprememba, ki je veljala od septembrskega obdobja obveznih rezerv, je razširila osnovo obveznih rezerv s tolarskih obveznosti bank tudi na obveznosti v tuji valuti in na novo določila stopnje obveznih rezerv. Za obveznosti z ročnostjo nad dve leti in za repo posle na podlagi kratkoročnih državnih vrednostnih papirjev je bila določena 0-odstotna stopnja. Obveznosti z ročnostjo do

dveh let se delijo v dva razreda, in sicer na obveznosti v tuji valuti do dveh let in tolarske obveznosti z ročnostjo od 91 dni do dveh let, oboje z 2-odstotno stopnjo, ter na tolarske obveznosti z ročnostjo do 90 dni s stopnjo 7 %. V skladu z novo metodologijo se sredstva nacionalne stanovanjske varčevalne sheme vključujejo v del osnove s stopnjo 0 % in zato tudi izpolnjevanje obveznih rezerv s 60-dnevnimi tolarskimi blagajniškimi zapisi, uvedeno decembra 2000, od septembra 2002 ni več možno.

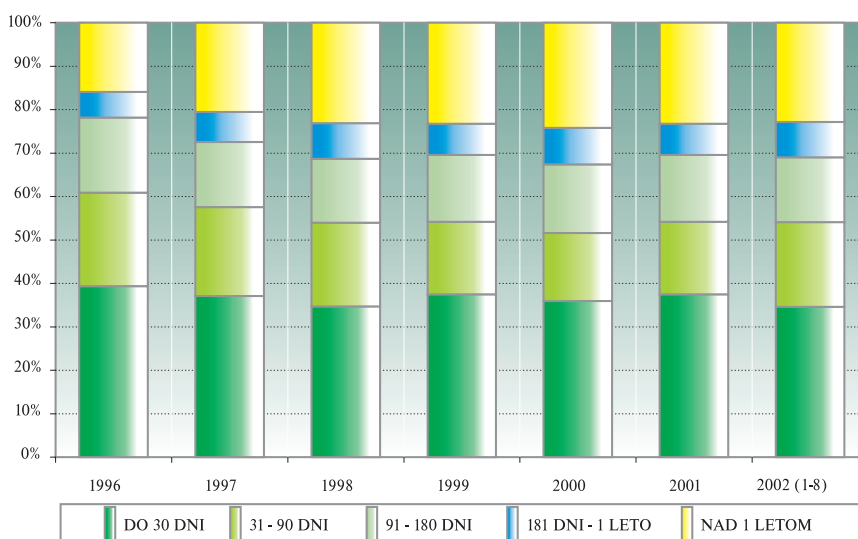
Pred spremembo metodologije, torej do avgusta 2002, so se v osnovo za obvezne rezerve vključevale le tolarske obveznosti z dospelostjo do enega leta (vloge, prejeta posojila in izdani vrednostni papirji, katerih lastniki so bili subjekti nebančnega sektorja), stopnje obveznih rezerv pa so bile določene glede na ročnost obveznosti: 12 % za obveznosti na vpogled in obveznosti z ročnostjo do 30 dni, 6 % za obveznosti od 31 do 90 dni, 2 % za obveznosti z ročnostjo od 91 do 180 dni in 1 % na obveznosti z ročnostjo od 181 dni do enega leta. Od obveznosti z ročnostjo nad enim letom se obvezne rezerve niso obračunavale.

Razširitev osnove ...

Osnova za izračun obveznih rezerv se izračuna kot povprečje dnevnih knjigovodskih stanj postavk osnove od 22. dne v preteklem do 21. dne v tekočem mesecu, obdobje izpolnjevanja je ravno tako kot obdobje izračuna dolgo en mesec in traja od 27. dne v preteklem do 26. dne v tekočem mesecu. Neposredne udeleženske (banke in obe hranilnici) sistema BPRČ izpolnjujejo obvezne rezerve s stanjem na poravnalnem računu in v blagajni, posredne udeleženske sistema BPRČ (hranilno-kreditne službe) pa s stanjem na posebnem računu obveznih rezerv pri Banki Slovenije in s stanjem gotovine v blagajni. Obveznik mora imeti dnevno na poravnalnem računu oziroma na računu obveznih rezerv 50 % izračunanih rezerv iz preteklega meseca.

Porast osnove obveznih rezerv je v obdobju od januarja do avgusta 2002 znašal 12 % (25 % v letu 2001). Septembra je zaradi razširitve osnove le-ta porasla za 67 %, do konca leta pa še za 7 %. Nominalno je osnova v letu 2002 porasla za 1911 milijard SIT na 3818 milijard SIT. Delež obveznosti s pozitivno stopnjo obveznih rezerv je decembra 2002 znašal 79 %.

Slika 10: Povprečna sestava tolarskih vlog

Vir: Banka Slovenije.

... a nespremenjena obremenitev za banke

Banka Slovenije je pri določanju novih stopenj obveznih rezerv ciljala približno enako raven obveznih rezerv, kakršna je bila pred spremembo. Obvezne rezerve so v letu 2002 porasle za 15 % na 112,4 milijarde SIT v decembru 2002. Povprečna stopnja obveznih rezerv na vse tolarске obveznosti je v povprečju obdobja od januarja do avgusta 2002 znašala 5,1%, povprečna stopnja obveznih rezerv, izračunana glede na obveznosti do enega leta, pa 6,9 % in je bila v obeh primerih za 0,2 odstotni točki nižja kakor v letu 2001. Po spremembi metodologije je povprečna stopnja obveznih rezerv glede na vse tolarске in devizne obveznosti znašala 2,9 %, povprečna stopnja obveznih rezerv glede na obveznosti z ročnostjo do dveh let, ki imajo pozitivno stopnjo obveznih rezerv, pa 3,7 %.

Dosežene rezerve so v povprečju presegle obveznost za 2,0 % (leta 2001 za 2,8 %), pri čemer so imele banke v povprečju najnižje presežne rezerve, HKS pa najvišje.

Nadaljevanje izdajanja enomesečnih zakladnih menic zaradi razvoja denarnega trga

Zaradi razvoja sekundarnega trga kratkoročnih državnih vrednostnih papirjev je leta 2001 Ministrstvo za finance, v sodelovanju z Banko Slovenije, pričelo izdajati enomesečne zakladne menice. Del sredstev, pridobljenih z izdajo, ki jih ni potrebovalo, je Ministrstvo v letih 2001 in 2002 plasiralo v Banko Slovenije kot enomesečno zakladno vlogo. Ministrstvo je v prvi polovici leta 2002 denar deponiralo pri Banki Slovenije le deloma, od julija 2002 pa je likvidnostna preskrbljenost Ministrstva za finance omogočala deponiranje celotnega izkupička od izdaje enomesečnih zakladnih menic pri Banki Slovenije. 29. oktobra 2002 je Ministrstvo za finance pri Banki Slovenije deponiralo več namenskih tolarских vezanih vlog z ročnostjo med 2 mesecema in 1 letom. Vir denarja je bila kupnina, prejeta s prodajo lastniškega deleža Republike Slovenije v NLB d. d. Manjšo vezavo je Ministrstvo z Banko Slovenije sklenilo tudi v začetku julija, ob prehodu na spremenjeno upravljanje z denarjem proračunskih uporabnikov (uvredba enotnega zakladniškega računa).

Instrumenti politike deviznega tečaja

Banka Slovenije je vplivala na devizni tečaj z različnimi instrumenti. Dokončno in začasno je kupovala in prodajala devize in tako spreminjala ponudbo oziroma povpraševanje na deviznem trgu. V okviru pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja je signalizirala tečaj oziroma določala možen razpon tečajev, po katerih so banke sklepale posle z drugimi komitenti.

Nakup in prodaja deviz

Prodaja deviz Banki Slovenije kot najpomembnejši vir likvidnosti za bančni sistem

Prodaja deviz pri Banki Slovenije je bila v letu 2002 najpomembnejši vir likvidnosti za bančni sistem. Razen manjšega zneska terminskih odkupov deviz od bank, sklenjenih v letu 2001, je Banka Slovenije od sodelujočih bank v letu 2002 devize odkupovala le začasno. Najpomembnejši instrument je bil začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 7 dni. Do konca oktobra je devize odkupovala za 7 dni; posli so bili ob zapadlosti praviloma obnovljeni. Na začetku novembra je bil bankam ponujen tudi začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 270 dni, pri čemer je bila bankam dana možnost dokončne prodaje deviz Banki Slovenije ob zapadlosti posla.

Stanje začasno odkupljenih deviz je poraslo z 262,0 milijarde SIT v začetku leta na 543,1 milijarde SIT ob koncu leta 2002. Naraščanje je bilo posebno hitro v zadnjih dveh mesecih leta zaradi monetizacije kupnine za Lek.

Za potrebe opravljanja plačilnega prometa s tujino za Ministrstvo za finance je Banka Slovenije Ministrstvu v letu 2002 prodala za neto 51,2 milijarde SIT deviz.

Signaliziranje in pogojevanje tečajev

Banka Slovenije je uporabljala mehanizme pogojevanja tečajev po pogodbi o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja. Z določanjem tečajev se prenašajo signali centralne banke v širši finančni in realni sektor. Banka Slovenije se je na pritiske na povečevanje vrednosti tolarja zaradi presežne ponudbe na deviznem trgu odzvala z intervencijskim določanjem dinamike rasti deviznega tečaja. Od srede septembra 2001 je posegala na trg tujega denarja z določitvijo izhodiščnega tečaja ter prek njega tudi najvišjega prodajnega in najnižjega nakupnega tečaja, tako pa vplivala na zapiranje obrestnega razmika med domačimi in tujimi obrestnimi merami.

Nadaljevanje interveniranja na trgih tujega denarja

Instrumenti bonitetne kontrole

Blagajniški zapisi v tujem denarju

Banke so lahko vpisovale blagajniške zapise v tujem denarju, denominirane v evrih in ameriških dolarjih, z ročnostjo 60, 90 in 120 dni. Banka Slovenije jih je prodajala v odprti ponudbi, obrestne mere pa prilagajala obrestnim meram na tujih denarnih trgih.

Blagajniški zapisi v tujem denarju ...

Banka Slovenije je pri vseh posojilnih instrumentih denarne politike, pa tudi pri posojilu za čez dan, od bank, ki so si denar pri njej sposodile, zahtevala ustrezno zavarovanje. Blagajniški zapisi v tujem denarju so bili najpomembnejša oblika zavarovanja. Poleg teh blagajniških zapisov so banke in hranilnice za pridobitev posojil pri Banki Slovenije lahko zastavile še tolarske blagajniške zapise Banke Slovenije in zakladne menice Republike Slovenije.

... kot najpomembnejši instrument zavarovanja pri posojilih bankam

Večji del povpraševanja po blagajniških zapisih v tujem denarju je bil kljub temu pogojen s sklepom o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora zagotavljati banka. Ta sklep določa, da morajo naložbe banke v blagajniške zapise v tujem denarju znašati najmanj 45 % zneska obveznosti banke v tuji valuti s preostalo dospelostjo 180 dni ali manj. Sklep je februarja 2002 nadomestil dotedanji sklep o deviznem minimumu.

Blagajniške zapise v tujem denarju so banke vpisovale tudi zaradi izpolnjevanja likvidnostne lestvice.

Konec leta 2002 je bilo vpisanih za 555,1 milijarde SIT blagajniških zapisov v evrih in dolarjih, to je za 20,2 % več kakor konec leta 2001.

Posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank

Za posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank je bil v letu 2002 sklenjen sedmi dogovor o pripravljenosti za sodelovanje, ki ga je z Banko Slovenije podpisalo 19 bank. Banke podpisnice so bile upravičene do nadomestila za pripravljenost v višini 1,5 % zneska pripravljenosti. Tudi v letu 2002, tako kot vse odkar posojilo obstaja, mehanizem sodelovanja bank podpisnic ni bil sprožen.

Likvidnostna lestvica

Banka Slovenije je oktobra 2001 sprejela sklep o najmanjšem obsegu likvidnosti, ki jo mora banka zagotavljati (v nadaljevanju sklep) in tako poenotila spremljanje tolarske in devizne likvidnosti. Sklep določa dnevno poročanje bank o doseženih količnikih likvidnosti od 1. julija 2002 dalje. Tako je v bankah zagotovljeno dnevno spremljanje in tudi uravnavanje vseh dogovorjenih denarnih tokov skozi izračunavanje količnikov likvidnosti. Količniki likvidnosti se računajo kot razmerja med naložbami in

Poenotenje spremljanja tolarske in devizne likvidnosti ...

obveznostmi po preostali zapadlosti, ločeno za tolarški in devizni del v prvem razredu (preostala zapadlost od 0 do 30 dni) in v drugem razredu (preostala zapadlost od 0 do 180 dni) ter so določeni v višini 1,0. Pri tem se upoštevajo vsi tokovi, tisti, ki izhajajo iz bilančnega kakor tisti iz zunajbilančnega dela bilance banke.

**... in predpisovanje
minimalnega obsega deviznih
likvidnih naložb**

Sklep predpisuje tudi doseganje minimalnega obsega deviznih likvidnih naložb in obveznega vpisa blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju. Tako so banke dolžne v drugem razredu (0-180) deviznega dela dnevno zagotavljati vsoto terjatev v tujem denarju do Banke Slovenije, Republike Slovenije, tujih in domačih bank, naložb v tuje vrednostne papirje in tuje gotovine v višini, ki je enaka najmanj 80 % bilančnih obveznosti v drugem razredu deviznega dela po stanju na zadnji delovni dan preteklega meseca. Blagajniški zapisi Banke Slovenije v tujem denarju pa morajo predstavljati najmanj 45 % deviznih bilančnih obveznosti v drugem razredu.

Banka Slovenije je bankam, ki so podpisale posebno pogodbo o sodelovanju pri posegih na trgu tujega denarja, omogočila, da izpolnjujejo le skupni količnik likvidnosti v prvem in v drugem razredu. Povprečni količnik likvidnosti vseh bank je na dan 31. decembra 2002 znašal v prvem razredu 1,11 in v drugem razredu 1,09.

Sklep je nadomestil nekatere do tedaj veljavne sklepe, zato sta s 1. januarjem 2002 prenehala veljati sklepa o devizni likvidnostni lestvici in tolarški likvidnostni lestvici, s 15. februarjem 2002 pa je prenehal veljati sklep o izpolnjevanju najmanjšega zneska deviz, ki ga morajo imeti pooblaščenice banke (devizni minimum).

Odrpta devizna pozicija bank

**Preklic sklepa o
neizravnanih aktivnih in
pasivnih postavkah banke v
tujem denarju**

Zaradi zavarovanja pred deviznim tveganjem so morale banke, ki opravljajo posle s tujimi plačilnimi sredstvi, v skladu s sklepom o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju dnevno izračunavati odrpoto devizno pozicijo, ki ni smela presegati 20 % kapitala banke, povprečna mesečna odrpota devizna pozicija banke pa ni smela presegati 10 % kapitala banke. Sklep o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju je prenehal veljati 30. junija 2002.

Skupna odrpota devizna pozicija bank je bila na dan 27. junija 2002 kratka, in sicer so bile devizne obveznosti za 9953 milijonov SIT večje od deviznih terjatev, kar pomeni 3,6 % kapitala bank. Kratko odrpoto devizno pozicijo je imelo 13 bank, dolgo odrpoto devizno pozicijo pa 8 bank.

Zavarovanje pred deviznim tveganjem je bilo po prenehanju veljavnosti sklepa o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah urejeno s sklepom o kapitalski ustreznosti bank (glej str. 47).

Nadzor nad izvajanjem ukrepov denarne politike

V letu 2002 je bilo na podlagi ugotovitev pri posrednem nadzoru bank na področju najmanjšega obsega likvidnosti bankam posredovanih 6 zapisnikov. V vseh šestih primerih je Banka Slovenije po odpravi napak in kršitev izdala sklepe o ustavitvi postopka. Prav tako je bilo izdanih šest sklepov o ustavitvi postopka v zvezi z zapisniki Banke Slovenije iz leta 2001.

Pri menjalniškem poslovanju je Banka Slovenije v letu 2002 opravila 34 pregledov pogodbenih menjalnic. Na podlagi opravljenih pregledov Banke Slovenije in zapisnikov pregledov pogodbenih bank so bili dani Republiškem deviznemu inšpektoratu trije predlogi za uvedbo postopka o prekršku, pogojno sta bili odvzeti dve dovoljenji za opravljanje menjalniškega poslovanja in izdani dve odločbi o razveljavitvi dovoljenja za opravljanje menjalniških poslov.

3. BANČNI SEKTOR

Leto 2002 so zaznamovale uvedba novih slovenskih računovodskih standardov, nadaljnja konsolidacija bančnega sektorja in spremembe v lastniški strukturi bank. Uvedba novih slovenskih računovodskih standardov (2001), ki se uporabljajo od 1. januarja 2002, je vplivala na računovodske izkaze bank za leto 2002, zlasti na izkaz poslovnega izida. Bistvena sprememba novih slovenskih računovodskih standardov je odprava revalorizacije. Zaradi novih slovenskih računovodskih standardov je bilo treba spremeniti več podzakonskih aktov Banke Slovenije s področja nadzora bančnega poslovanja. Konsolidacija bančnega sektorja v letu 2002 ni bila tako izrazita kakor leta 2001, vendar pa je pripojitev ene manjše banke k večji povzročila povečanje tržnega deleža večje banke, ki se je zato povzpela po bilančni vsoti s četrtega mesta na tretje mesto. Lastniška struktura bank v Sloveniji se je leta 2002 precej spremenila zaradi nakupa delnic nekaterih bank s strani tujih bank, zaradi česar se je delež tujcev v kapitalu od konca leta 2001 do konca leta 2002 podvojil. Na povečanje deleža tujih lastnikov v bankah v Sloveniji je vplivala tudi privatizacija največje banke v Sloveniji – Nove Ljubljanske banke d. d., Ljubljana, poleti 2002.

Uvedba novih računovodskih standardov, spremembe v lastniški strukturi in nadaljnja konsolidacija bančnega sektorja

3.1 Struktura bančnega sektorja

V strukturi bančnega sektorja imajo banke prevladujoč položaj. Konec leta 2002 so imele kar 98,6 % trga, merjenega z nekonsolidirano bilančno vsoto, preostali del trga pa so si delili hranilnici in hranilno-kreditne službe. Hranilnici sta imeli 0,3 % tržni delež, hranilno-kreditne službe pa 1,1 %.

V letu 2002 je delovalo 21 bank (vključno s podružnico tuje banke v Sloveniji), vendar pa se je na zadnji dan leta 2002 pripojila Banka Vipava d. d., Nova Gorica, k Abanki d. d., Ljubljana. Zaradi te pripojitve je na dan 31. decembra 2002 delovalo v Sloveniji le še 20 bank, od tega pet hčerinskih bank tujih bank in ena podružnica tuje banke. To je bila edina statusna sprememba pri bankah v letu 2002, združena Abanka Vipava d. d. pa je prehitela po bilančni vsoti do tedaj tretjo največjo banko SKB banka d.d., Ljubljana. SKB banka d.d., Ljubljana je bila tretja največja banka po bilančni vsoti zadnja štiri leta in pol.

20 bank ...

Tudi pri hranilnicah je nastala ena statusna sprememba, in sicer sredi leta 2002, ko se je LLT Hranilnica in posojilnica d. d., Murska Sobota, pripojila k Novi Kreditni banki Maribor d. d. Zato sta 31. 12. 2002 delovali le še dve hranilnici.

... 2 hranilnici...

Poleg 20 bank in 2 hranilnic je zadnji dan leta 2002 delovalo tudi 25 hranilno-kreditnih služb. Število hranilno-kreditnih služb se že od leta 2000, ko je začel veljati sklep o usklajevanju hranilno-kreditnih služb z določbami zakona o bančništvu, precej znižuje. V tem času je prišlo do številnih pripojitev hranilno-kreditnih služb k Zvezi hranilno-kreditnih služb, v manjšem obsegu do prevzemov hranilno-kreditnih služb s strani bank, treh prostovoljnih likvidacij in treh stečajev. Razlog za zmanjševanje števila hranilno-kreditnih služb je v usklajevanju poslovanja hranilno kreditnih služb z zakonom o bančništvu.

... in 25 hranilno-kreditnih služb ob koncu leta 2002

Tabela 9: Lastniška sestava bančnega sektorja (% v lastniškem kapitalu)

	31.12.00	31.12.01	31.12.02
Tuje osebe	12,0%	16,0%	32,5%
Država v ožjem smislu	36,8%	37,0%	20,3%
Ostale domače osebe	51,2%	47,0%	47,2%

Vir: Banka Slovenije.

**Povečanje deleža tujcev in
zmanjšanje deleža države v
lastniški strukturi bank**

Poleg konsolidacije bančnega sektorja, so se pri bankah v letu 2002 zgodile tudi spremembe v lastniški strukturi. Za lastniško strukturo bank v Sloveniji je značilno, da so banke pretežno v zasebni lasti, hranilnice pa v popolni zasebni lasti. Med zasebnimi lastniki pri bankah prevladujejo domače osebe, pri hranilnicah pa so lastniki samo domače osebe. Zaradi privatizacije Nove Ljubljanske banke d. d., Ljubljana, se je delež državne lastnine v tej banki in s tem v celotnem bančnem sistemu znižal. Prodaja 39 % državnega deleža Nove Ljubljanske banke d. d., Ljubljana, poleti 2002, je imela za posledico, da se je državno lastništvo banke spremenilo iz večinskega v manjšinsko. V večinsko državni lasti pa sta druga največja banka v Sloveniji, Nova Kreditna banka Maribor d. d., in Poštna banka Slovenije d. d. Po drugi strani se je v letu 2002 zviševal delež tujega kapitala. Delež kapitala v lasti tujcev se je v letu 2002 več kakor podvojil in znašal 31. decembra 2002 32,5 %. Razlogi za tako visoko zvišanje so predvsem povečanje tujega kapitala v Banki Koper d. d., nakup Krekove banke d. d. s strani avstrijske banke in nakup 39 % deleža Nove Ljubljanske banke s strani belgijske banke in Evropske banke za obnovo in razvoj. Tako je bilo na zadnji dan leta 2002 od 20 delujočih bank v večinski tuji lasti šest bank (vključno s podružnico tuje banke), v popolni domači lasti prav tako šest bank, medtem ko je bilo preostalih osem bank v večinski domači lasti. Od osmih bank v večinski domači lasti je polovica bank imela manj kakor 1 % delež tujega kapitala.

Razmerje med bilančno vsoto bank in hranilnic (vključno s hranilno-kreditnimi službami) in BDP iz leta v leto narašča.

Tabela 10: Povprečna bilančna vsota glede na BDP v mio SIT

v mio SIT	2000	2001	2002 ²
Povprečna bilančna vsota bank in hranilnic ¹	2.925.937	3.505.317	4.216.394
BDP v tekočih cenah	4.222.400	4.740.995	5.284.501
Povprečna bilančna vsota / BDP (v %)	69,3	73,9	79,8

¹ Vključno s hranilno kreditnimi službami

² Podatki so brez podružnice Nove Ljubljanske banke v Italiji

Vir: Banka Slovenije.

Izdajanje dovoljenj bankam in hranilnicam je ena od pomembnih nalog Banke Slovenije. Poleg dovoljenj za opravljanje bančnih storitev in dovoljenj za opravljanje drugih finančnih storitev Banka Slovenije izdaja tudi dovoljenja za pridobitev kvalificiranega deleža, združitvev, ustanovitev podružnice v tujini, ustanovitev podružnice tuje banke v Republiki Sloveniji, ustanovitev predstavništva tuje banke in opravljanje funkcije člana uprave banke. Odločitev za izdajo ali zavrnitev dovoljenja sprejmejo člani Sveta Banke Slovenije na podlagi mnenja strokovne službe, za opravljanje funkcije člana uprave banke pa na podlagi mnenja komisije Sveta Banke Slovenije za pripravo mnenj o izdaji dovoljenja za opravljanje funkcije člana uprave banke.

Tabela 11: Število odobrenih in zavrnenih dovoljenj bankam in hranilnicam

Vrsta dovoljenja	2001		2002	
	izdanih	zavrnenih	izdanih	zavrnenih
1. Dovoljenje za opravljanje bančnih storitev	0	0	0	0
2. Dovoljenje za opravljanje drugih finančnih storitev	10	1	4	2
3. Dovoljenje za ustanovitev podružnice tuje banke	0	0	0	0
4. Dovoljenje za združitev banke ali hranilnice	4	0	1	0
5. Soglasje/dovoljenje za ustanovitev predstavništva tuje banke	2	0	0	0
6. Dovoljenje za pridobitev kvalificiranega deleža	6	1	3	2
7. Dovoljenje za opravljanje funkcije člana uprave	7	0	20	0
Skupaj	29	2	28	4

Vir: Banka Slovenije

3.2 Poslovanje bank

Ker imajo hranilnice in hranilno-kreditne službe le 1,4 % tržni delež, merjen z bilančno vsoto, smo se v poglavju Poslovanje bank v letu 2002 osredotočili le na banke.

Izkaz poslovnega izida

Zaradi uvedbe novih slovenskih računovodskih standardov so banke pri izdelavi izkaza poslovnega izida za leto 2002 podatke za leto 2001 vsebinsko prilagodile novim postavkam. To pomeni, da so posamezne vrste prihodkov in odhodkov (obresti, tečajne razlike) za leto 2001 dopolnjene z ustreznimi postavkami revalorizacijskih prihodkov in revalorizacijskih odhodkov, ki so se po starih računovodskih standardih izkazovale v revalorizacijskem izidu. Preostala razlika iz revalorizacijskega izida 2001 je izkazana v neto znesku v postavki izrednih odhodkov za prevrednotovalni popravek kapitala. Na ta način sta zagotovljeni večja preglednost ter vsebinska primerljivost posameznih vrst prihodkov in odhodkov v izkazu poslovnega izida za leto 2002.

Posebne rezervacije za naložbe v kapital in vrednostne papirje se po novih računovodskih standardih ne oblikujejo, saj se tovrstne naložbe vrednotijo v skladu z novimi računovodskimi standardi. Odhodki iz prevrednotenja tovrstnih naložb zaradi oslabitve se izkazujejo kot prevrednotevalni finančni odhodki, ki se vključujejo v postavko odhodki za finančne posle.

Spremenjeni so tudi tehnika izkazovanja in merila za izključevanje prihodkov. V izkaz poslovnega izida se morajo vključiti obračunani in še ne plačani prihodki od terjatev do komitentov, razvrščenih v skupini A in B, ob pogoju, da terjatev ni bila razvrščena v skupino B zaradi zavarovanja z zastavo nepremičnine. Tako se izključujejo le prihodki, ki se obračunavajo na nedonosne terjatve do komitentov, razvrščenih v skupine C, D in E.

Doseženi rezultat poslovanja bank v letu 2002 je boljši v primerjavi z rezultati iz preteklih let. Banke so zaključile poslovno leto 2002 z dobičkom pred obdavčitvijo v višini 46,1 milijarde SIT. Razen treh bank, ki so beležile izgubo, so v letu 2002 preostale banke realizirale pozitivni poslovni rezultat. V primerjavi z letom 2001 je bil rezultat boljši za 30,6 milijarde SIT, in sicer brez upoštevanja izgube večje banke v višini 19,5 milijarde SIT. Izboljšanje poslovnega rezultata bank v letu 2002 v primerjavi z letom 2001 je tudi posledica sprememb slovenskih računovodskih standardov, ki ne zahtevajo več obvezne revalorizacije kapitala. Splošno prevrednotenje kapitala se po novem opravi le v primeru, da bi bila rast evra v preteklem poslovnem letu višja od 5,5 %. Rast evra v letu 2001 pa je bila le 4,7 %.

Medmesečni rezultat bank se je v letu 2002 gibal neenakomerno. Tako so občasno z izgubo poslovale štiri banke (večinoma višje oblikovane dodatne rezervacije), skromnejše rezultate pa je vse leto beležila manjša banka zaradi nižjih neto opravnin in neto finančnih poslov, konec leta pa je zabeležila večjo izgubo zaradi dodatno oblikovanih rezervacij v decembru 2002.

Zaslужek bank iz neto obresti je v letu 2002 znašal 143,0 milijarde SIT. V primerjavi z letom 2001 so se neto obresti realno povečale za 14,8 %¹ oziroma za 27,0 milijarde SIT na račun hitrejši rasti prihodkov od obresti (porast prihodkov od obresti in podobnih prihodkov je realno znašal 7,1 %, v tem so vštete tudi obresti iz vrednostnih

Izboljšanje poslovnega rezultata bank ...

... predvsem na račun povečanja bruto dohodka

¹ Pri izračunu realnih rasti v izkazu poslovnega izida je upoštevana povprečna letna inflacija za leto 2002 v višini 7,5%.

papirjev BS in RS) od porasta odhodkov za obresti (realno za 2,2 %). Še intenzivnejšo stopnjo rasti so zabeležile neto opravnine (realno za 20,5 %), zaslužek iz neto opravnin je namreč znašal 53,8 milijarde SIT. Najizraziteje so porasle opravnine iz opravljanja plačilnega prometa v državi, od posredniških in komisijskih poslov, visoke pa so tudi opravnine za opravljene administrativne storitve. V letu 2002 je bil skromnejši zaslužek bank iz neto finančnih poslov, saj je realno upadel za 5,2 %, predvsem zaradi na novo vključene postavke tečajnih razlik, ki je nekoliko večja v delu odhodkov iz tečajnih razlik, sicer pa so banke na strani prihodkov iz finančnih poslov zabeležile večje zasluge iz prodanih delnic. Postavka neto ostalo² je zaradi visokih izrednih odhodkov za prevrednotenje kapitala v višini 20,6 milijarde SIT, kamor se je knjižila preostala razlika iz revalorizacijskega izida, v letu 2001 bila negativna (5,1 milijarde SIT), medtem ko je bila leta 2002 postavka neto ostalo (zaradi odsotnosti izrednih preknjižb preostale razlike revalorizacijskega izida) višja za 10,8 milijarde SIT in je znašala 5,8 milijarde SIT.

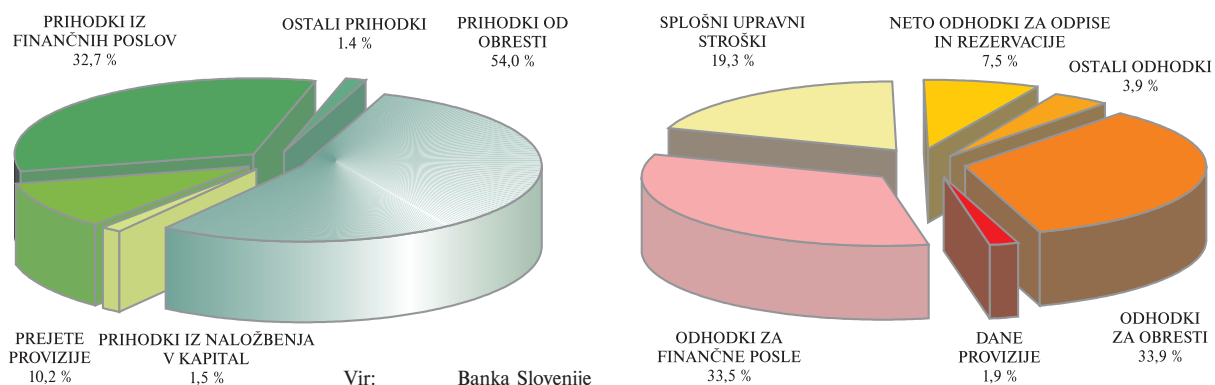
Bruto dohodek bank je v letu 2002 znašal 223,8 milijarde SIT, pri čemer so banke porabile dobro polovico bruto dohodka za pokrivanje operativnih stroškov (59,7 %), slabo petino za neto rezervacije (19,7 %), medtem ko preostalih 20,6 % bruto dohodka predstavlja dobiček bank pred obdavčitvijo.

Tabela 12: Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha bank

	Znesek v mio SIT		Delež v %		Nominalna rast v %	
	2001	2002*	2001	2002	2001/2000	2002/2001
Neto obresti	115.930	143.019	66,9	63,9	-8,1	23,4
Neto opravnine	41.523	53.794	24,0	24,0	9,7	29,6
Neto finančni posli	20.805	21.196	12,0	9,5	44,1	1,9
Neto ostalo	-5.080	5.789	-2,9	2,6	-38,0	-214,0
Bruto dohodek	173.179	223.798	100,0	100,0	1,7	29,2
Operativni stroški	112.949	133.494	65,2	59,6	12,5	18,2
- od tega: stroški dela	53.181	65.951	30,7	29,5	9,2	24,0
Neto dohodek	60.230	90.304	34,8	40,4	-13,7	49,9
Neto rezervacije in neto odpisi	-44.783	-44.183	-25,9	-19,7	20,3	-1,3
Rezultat pred obdavčitvijo	15.447	46.121	8,9	20,6	-52,6	198,6
Rezultat po obdavčitvi	1.926	29.606	1,1	13,2	-90,3	1.437,6

* Podatki brez podružnice NLB v Italiji.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 11: Sestava bančnih prihodkov in odhodkov

² Postavka neto ostalo vsebuje druge poslovne prihodke, izredne prihodke, druge poslovne odhodke in izredne odhodke.

V primerjavi z letom 2001 so operativni stroški v letu 2002 realno porasli za 9,9 %, kar kaže na izrazitejšo rast v primerjavi s preteklimi leti, predvsem zaradi stroškov dela, ki so v opazovanem obdobju realno porasli za 15,3 %. Delež stroškov dela je v povprečni aktivni malenkostno porasel (z 1,55 % v letu 2001 na 1,59 % v letu 2002), ravno tako je v opazovanem obdobju porasel delež stroškov dela v celotnih odhodkih z 10,0 % na 11,2 %. Intenzivnejšo rast beležijo tudi stroški storitev. Kljub izrazitejšemu porastu operativnih stroškov je bil neto dohodek v letu 2002 realno za 39,5 % višji kakor leto poprej. Banke so v letu 2002 oblikovale 44,2 milijarde SIT neto rezervacij. Neto rezervacije so bile v letu 2002 na približno enaki ravni kakor v letu 2001.

Porast operativnih stroškov

Kazalci donosnosti v letu 2002 zaradi višjega dobička bank odstopajo od kazalcev za leto 2001 in so ugodnejši. Najopaznejši dvig je v delu donosa na kapital, ki je višji ne samo na račun večjega dobička bank, ampak tudi zaradi počasnejše rasti kapitala kot posledica opustitve splošnega prevrednotenja kapitala v letošnjem letu.

Izboljšani kazalci poslovanja bank ...

Obrestna marža, izražena kot razmerje med neto obrestmi in povprečno bruto obrestonosno aktivo, se leta 2002 ne razlikuje bistveno od leta 2001. V letu 2002 je opazna le rahlo hitrejša rast neto obresti (23,4 %) od rasti povprečne bruto obrestonosne aktive (21,4 %), zaradi česar se je obrestna marža nekoliko povečala glede na leto 2001. Leta 2001 so bile neto obresti celo nižje od leta 2000, rast bruto obrestonosne aktive pa je bila 19,8 %.

... in podobna obrestna marža kakor v letu 2001

Bilanca stanja

Sprememba Slovenskih računovodskih standardov je vzrok za posamezne strukturne in vsebinske spremembe v bilanci stanja bank. Izključeni prihodki se ne izkazujejo več v pasivi bilance stanja kot pasivne časovne razmejitve, ampak na računih popravkov vrednosti dvomljivih in nedonosnih naložb oziroma terjatev zaradi oslabitve v aktivni bilanci stanja. Naložbe v vrednostne papirje, naložbe v kapital, naložbe v lastne delnice ter eskontirane menice se vrednotijo v skladu z opredelitvami v Slovenskih računovodskih standardih ter se izkazujejo po pošteni oziroma odplačni vrednostni. Učinki prevrednotenja zaradi okrepitve se izkazujejo kot posebni prevrednotovalni popravki kapitala, odhodki zaradi oslabitve pa se izkažejo kot prevrednotovalni finančni odhodki in vplivajo na znižanje poslovnega izida. Spremenjeni računovodski standardi so odpravili revalorizacijo, zato se je ob prehodu na nove računovodske standarde revalorizacijski popravek kapitala iz leta 2001 prenesel na splošni prevrednotovalni popravek kapitala.

Sprememba Slovenskih računovodskih standardov

Zaradi uvedbe novih računovodskih standardov so bili podatki za leto 2001 vsebinsko prilagojeni, prilagoditev pa je vplivala na 2,2 % znižanje bilančne vsote in je predvsem posledica drugačnega izkazovanja izključenih prihodkov.

Tabela 13: Nekateri kazalci poslovanja bank

	1999	2000	2001	2002
Bruto dohodek na povprečno aktivo	5,4	5,9	5,0	5,4
Povprečni donos na aktivo	0,8	1,1	0,5	1,1
Povprečni donos na kapital	7,8	11,4	4,8	13,3
Obrestna marža	4,1	4,7	3,6	3,7
Operativni stroški na povprečno aktivo	3,6	3,5	3,3	3,2

Vir: Banka Slovenije.

**Povečanje bilančne vsote
bank za 17,4 %**

Bilančna vsota bančnega sistema v Sloveniji se je v letu 2002 povečala, vendar pa je bila rast v primerjavi z letom 2001, ki je bilo zaradi uvedbe evrogotovine specifično, bolj umirjena. Ob koncu leta je bilančna vsota znašala po nerevidiranih podatkih 4537,2 milijarde SIT (podatki ne vključujejo podružnice NLB v Italiji), kar pomeni 17,1 % rast (9,1 % realno)³. Nominalne stopnje rasti bilančne vsote bank so se gibale med -13,5 % in 60,0 %. Dve banki sta imeli ob koncu leta 2002 nižjo bilančno vsoto kakor ob koncu leta 2001.

**Tržni delež največje banke je
ostal približno enak**

Tržni delež največje banke v Sloveniji, merjen z nekonsolidirano bilančno vsoto, je ob koncu leta 2002 znašal 35,3 %, skupaj s tremi hčerami pa 39,1 %, kar je približno enako kakor konec leta 2001. V primerjavi s koncem leta 2001 se je znižal tržni delež treh največjih bank zaradi zmanjšanja tržnega deleža SKB banke d. d., Ljubljana, ki ga tudi povečanje tržnega deleža Abanke Vipa d. d. zaradi pripojitve Banke Vipa, d. d., Nova Gorica, ni moglo nadoknaditi. Nasprotno pa se je povečal tržni delež največjih sedmih bank, saj je tržni delež v zadnjem letu porasel peti, šesti in sedmi banki.

**Manjša rast dolgov do
strank, ki niso banke**

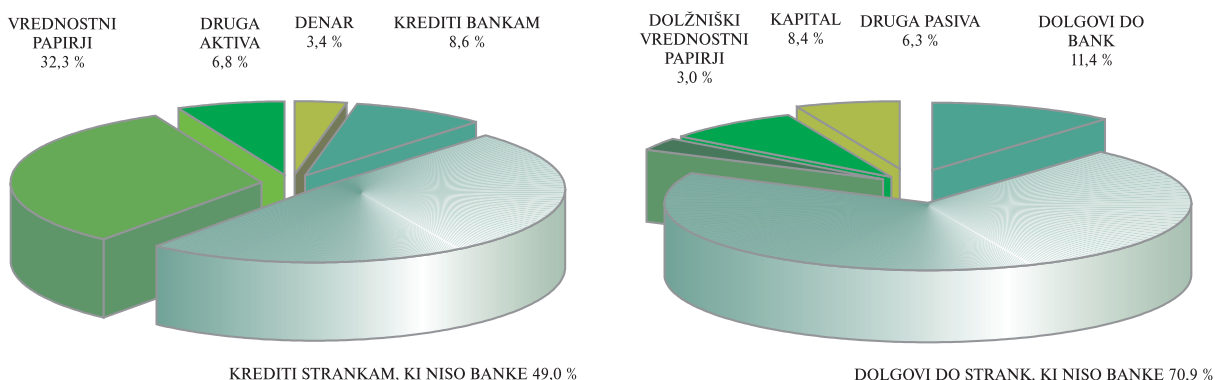
Dolgovi do strank, ki niso banke, so se v letu 2002 povečali za 14,0 % (6,3 % realno), rast pa je v primerjavi z letom 2001 bistveno manjša. Realna rast je bolj primerljiva z obdobjem od 1998 do 2000, ki ni bilo zaznamovano s povečanim pritokom deviznih sredstev zaradi uvedbe evrogotovine. V letu 2002 se ohranja visoka rast vlog gospodarstva, vendar pa je bila bolj izrazita na deviznem kakor na tolarskem delu,

Tabela 14: Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank

Banka	Bilančna vsota v mio SIT		Nominalna rast v %		Tržni delež v %	
	31.12.01	31.12.02	2001/2000	2002/2001	31.12.01	31.12.02
NLB *	1.376.656	1.600.150	50,2	16,2	35,5	35,3
NKBM	447.175	517.538	26,1	15,7	11,5	11,4
Abanka	253.996	389.273	35,8	53,3	6,6	8,6
SKB banka	365.616	360.095	19,2	-1,5	9,4	7,9
Banka Koper	233.960	282.116	23,5	20,6	6,0	6,2
Banka Celje	224.270	275.658	22,2	22,9	5,8	6,1
Gorenjska banka	189.445	227.130	29,6	19,9	4,9	5,0
Skupaj največjih 7 bank	3.091.118	3.651.961	35,3	18,1	79,7	80,5
Vse banke skupaj	3.876.768	4.537.784	24,0	17,1	100,0	100,0

* Podatki so brez podružnice NLB v Italiji.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 12: Sestava bančnih virov sredstev in naložb 31. decembra 2002

Vir: Banka Slovenije.

³ Realna rast pri postavkah bilance stanja je izračunana na podlagi letne stopnje inflacije v letu 2002 v višini 7,2 %.

predvsem zaradi pritokov iz tujine. Rast vlog gospodinjstev se po izstopajoči rasti v letih 2000 in 2001 v letu 2002 umirja, kar je posledica alternativnih oblik varčevanja, predvsem v vzajemnih investicijskih skladih.

Dolgovi do bank so se v letu 2002 povečali za 25,2 %. Nadaljuje se trend povečevanja deleža dolgov do tujih bank, ki v letu 2002 predstavlja že 79,2 % vseh dolgov do bank (2001 72,5 %). V letu 2002 so porasli tudi dolgovi do Banke Slovenije, kjer je ob nizki realizaciji ob koncu leta 2001 (75 milijonov SIT) povečanje kar 15,5-kratno, dolgovi do domačih bank pa so se za 6 % zmanjšali. Banke so se pri izdajanju vrednostnih papirjev v nasprotju z letom 2001, ko so izdajale predvsem kratkoročne vrednostne papirje, v letu 2002 odločale za izdajanje dolgoročnih vrednostnih papirjev.

Povečanje dolgov do tujih bank

Kapital bank se je v letu 2002 povečal nominalno za 11,2 % (realno 4,4 %). Po novih slovenskih računovodskih standardih je med sestavinami kapitala vključena nova postavka posebni prevrednotevalni popravek kapitala, na katerem se izražajo učinki prevrednotenja sredstev in dolgov na njihovo pošteno vrednost. Posebni prevrednotevalni popravek kapitala ima naravo prehodne rešitve oziroma popravka vrednosti gospodarskih kategorij, ki so v bilanci izkazane po povečani poštenu vrednosti. Njegova vključitev je vplivala na 5,9 % nominalno povečanje kapitala. To so dejansko še nerealizirani prihodki. Ob smiselnem neupoštevanju posebnega prevrednotevalnega popravka kapitala v celotnem kapitalu, se je le-ta nominalno povečal za 5,3 % (realno zmanjšal 1,8 %). V letu 2002 se ni opravilo splošno prevrednotenje kapitala skladno z novimi slovenskimi računovodskim standardi, ker je bila rast tečaja evra do tolarja v letu 2001 manjša od 5,5 %.

V letu 2002 se je obseg kreditov strankam, ki niso banke, okrepil za 13,3 % (realno 5,7 %), kar predstavlja najmanjšo realno rast v obdobju 1999 do 2001. Po visoki rasti kreditov gospodarstvu leta 2001 je bila rast v letu 2002 le 9,7 %. Ekspanzija kreditiranja tega sektorja v zadnjih letih se je v letu 2002 ustavila. Pri kreditih gospodinjstvom se je trend zmanjševanja naložb začel po letu 1999, ko je bil uveden davek na dodano vrednost. V letu 2002 je bila rast kreditov večja kakor v letu 2001, kljub temu pa z 0,8 % realno rastjo predstavlja le ohranjanje vrednosti portfelja. Banke so v veliko večjem obsegu kakor v letu 2001 kreditirale državo, kar je posledica prestukturiranja zadolževanja države iz tujih na domače vire, delno pa tudi poplačila obveznic Republike Slovenije 4. in 15. izdaje. Kreditiranje tujih oseb, kjer se je trend padanja naložb v letih 2000 in 2001 preusmeril v visoko 113,3 % rast, je posledica spodbujanja izvoza v tujino, predvsem na območje nekdanje Jugoslavije, Češke in ZDA ter kreditiranja družb, katerih ustanovitelji so domače družbe.

Nizka rast kreditov strankam ...

Banke so prosta sredstva nalagale v vrednostne papirje. Rast iz leta 2001 se je nadaljevala tudi v letu 2002. Zaradi umikanja presežne likvidnosti s strani Banke Slovenije so se najbolj povečale naložbe v blagajniške zapise Banke Slovenije (za 57,5 %) in sicer predvsem naložbe v tolarke blagajniške zapise. Naložbe v vrednostne papirje države so se povečale za 19,7 %, naložbe v druge vrednostne papirje (delnice, obveznice, vrednostni papirji tujih izdajateljev, držav ipd.) so se povečale za 18,6 %, in sicer predvsem v delnice in vrednostne papirje domačih izdajateljev.

... in povečanje naložb blagajniške zapise Banke Slovenije

V povprečni sestavi pasive se je v letu 2002 delež dolgov do strank, ki niso banke, v primerjavi z letom 2001 povečal za 1 odstotno točko, predvsem zaradi povečanja vlog gospodinjstev za 2 odstotni točki in hkratnega zmanjšanja vlog države za 1,0 odstotne točke ter gospodarstva za 0,3 odstotne točke. Delež kapitala se je v primerjavi z letom 2001 znižal za 1,1 odstotne točke.

Povečanje dolgov do strank...

V povprečni sestavi aktive je prišlo v letu 2002 do večjih premikov. Delež naložb v vrednostne papirje se je okrepil za 4,9 odstotne točke ob zmanjšanju kreditov bankam za 2,2 odstotni točki in kreditov strankam, ki niso banke za 2,4 odstotni točki. Zaradi

... in deleža vrednostnih papirjev

manjšega povpraševanja nebančnega sektorja so banke presežna sredstva usmerjale v vrednostne papirje, prav tako pa se v vrednostnih papirjih kaže sterilizacija pritokov sredstev iz naslova nakupa Leka s strani tuje družbe. V sestavi vrednostnih papirjev ob koncu leta 2002 predstavljajo največji delež vrednostni papirji Banke Slovenije, v primerjavi z letom 2001 pa se je znižal delež vrednostnih papirjev države in drugih vrednostnih papirjev.

Povečanje dolgoročnih vlog...

V strukturi ročnosti vlog strank, ki niso banke se povečuje delež dolgoročnih vlog predvsem zaradi visokih rasti vlog gospodarstva, gospodinjstev in drugih finančnih organizacij. Vpogledne vloge so se po posameznih segmentih povečevale, vendar njihova rast ni bila tako visoka kakor pri vlogah ostalih ročnosti. Na rast kratkoročnih vlog je vplivalo predvsem povečanje vlog z ročnostjo od 90 dni do 1 leta, medtem ko so se vloge z ročnostjo do 90 dni v primerjavi z letom 2001 zmanjšale.

... in dolgoročnih deviznih kreditov

Sestava ročnosti kreditov strankam, ki niso banke, se zadnja leta spreminja v korist dolgoročnih kreditov. V letu 2002 je bil ta premik še posebno izrazit. Razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi krediti ob koncu leta 1995 je bilo 59 : 41, leta 2001 57 : 43, leta 2002 pa 54 : 46. Kratkoročni krediti so v letu 2002 porasli za 6,8 %, rast dolgoročnih kreditov pa je bila 22,0 %. Rast deviznih kreditov strankam, ki niso banke, je bila 44,3 %, kar predstavlja najvišjo rast v zadnjih štirih letih, rast tolaarskih kreditov pa le 6,2 %. Močna rast deviznih kreditov je posledica upočasnjene in predvidljive rasti deviznega tečaja.

Spremembe v valutni strukturi tako na aktivni kot na pasivni strani bilance so posledica zaostajanja rasti tečaja za rastjo temeljne obrestne mere, kar predvsem pri segmentu strank, ki niso banke, narekuje zadolževanje v tuji valuti in varčevanje v domači valuti. Vzrok za porast deleža vrednostnih papirjev v domači valuti je tudi umikanje presežne likvidnosti s strani Banke Slovenije.

Tabela 15: Glavne postavke bilance stanja bank

	Znesek v mio SIT		Delež		Nominalna rast v %		Realna
	31.12.01	31.12.2002*	31.12.01	31.12.2002*	2001/2000	2002/2001*	rast v % 2002/2001*
Denar na računih centralni banki	206.225	143.308	5,3	3,2	109,1	-30,5	-35,2
Kredit bankam	396.245	373.390	10,2	8,2	8,7	-5,8	-12,1
Kredit strankam, ki niso banke	1.913.914	2.168.068	49,4	47,8	17,0	13,3	5,7
- krediti gospodarstvu	1.167.066	1.280.631	30,1	28,2	24,4	9,7	2,4
- krediti gospodinjstvom	521.135	562.862	13,4	12,4	7,7	8,0	0,8
- krediti državi	159.075	215.992	4,1	4,8	5,4	35,8	26,7
- krediti ostalim	66.638	108.583	1,7	2,4	7,1	62,9	52,0
Vrednostni papirji	1.109.316	1.546.902	28,6	34,1	39,9	39,4	30,1
Druge aktiva	251.067	306.116	6,5	6,7	7,4	21,9	13,7
Skupaj aktiva	3.876.768	4.537.784	100,0	100,0	24,1	17,1	9,2
Dolgovi do bank	452.765	567.014	11,7	12,5	13,6	25,2	16,8
Dolgovi do strank, ki niso banke	2.761.651	3.148.492	71,2	69,4	28,0	14,0	6,4
- dolgovi do gospodarstva	517.744	604.050	13,4	13,3	17,2	16,7	8,8
- dolgovi do gospodinjstev	1.756.177	1.978.294	45,3	43,6	35,8	12,6	5,1
- dolgovi do države	151.533	207.533	3,9	4,6	-11,5	37,0	27,8
- dolgovi do ostalih	331.197	358.615	8,5	7,9	32,1	8,3	1,0
Dolžniški vrednostni papirji	110.996	176.483	2,9	3,9	59,9	59,0	48,3
Druge obveznosti	209.329	265.324	5,4	5,8	14,4	26,7	18,2
Kapital	342.028	380.470	8,8	8,4	8,0	11,2	3,8
Skupaj pasiva	3.876.768	4.537.784	100,0	100,0	24,1	17,1	9,2

* Podatki za 31. december 2002 so brez podružnice NLB v Italiji
Vir: Banka Slovenije.

Medletne spremembe v valutni strukturi se odražajo tudi v povprečni devizni strukturi. Trend zniževanja deleža povprečne devizne pasive v celotni povprečni pasivi bank iz leta 2001, se je v letu 2002 nadaljeval in je dosegel 34,4 % (leto 2001 34,7 %). Povprečni delež devizne aktive v povprečni aktivi banke je bil v letu 2002 33,7 % (leto 2001 33,8 %). Banke so imele leta 2002 za 2,1 % več deviznih virov sredstev kakor naložb.

**Padanje devizne pasive
močnejše kot padanje
devizne aktive**

Tolarske aktivne in pasivne obrestne mere nebančnega sektorja

Na zasluške iz dela kreditov in vlog nebančnemu sektorju vpliva struktura bilanc bank. Vsled izrazitejšega nalaganja v vrednostne papirje v letu 2002, predstavljajo naložbe v kredite nebančnemu sektorju upadajoči del naložb bank. Delež naložb nebančnemu sektorju se je namreč v bilančni vsoti znižal od 49,4 % konec leta 2001 na 47,7 % konec leta 2002. Počasi so rasli predvsem tolarški krediti nebančnemu sektorju, ki predstavljajo glavnino kreditov nebančnemu sektorju (76,2 %) medtem ko so devizni krediti zabeležili živahnejšo rast.

**Delež kreditov v naložbah je
upadel**

Kljub upadanju tolarškega kreditiranja nebančnega sektorja, so zasluški iz tega dela v letu 2002 primerljivi z zasluški v letu 2001. V strukturi tolarških naložb nebančnemu sektorju je opazno predvsem zmanjševanje deleža kratkoročnih kreditov s temeljno obrestno mero in povečevanje deleža kratkoročnih kreditov z nominalno obrestno mero⁴, kjer so izračunane obrestne mere nekoliko višje. V zadnjem trimesečju 2002

**Povečujejo se kratkoročni
kreditni ...**

Tabela 16: Ročnost vlog in kreditov strank, ki niso banke (v %)

	31.12.01	31.3.02	30.6.02	30.9.02	31.12.02
Vpogledne vloge nebančnega sektorja	34,3	32,4	33,2	32,7	32,1
Kratkoročne vloge nebančnega sektorja	58,0	59,6	58,3	58,2	58,4
Dolgoročne vloge nebančnega sektorja	7,7	8,1	8,4	9,1	9,6
Skupaj vloge nebančnega sektorja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kratkoročni krediti nebančnemu sektorju	57,1	56,9	55,3	55,3	53,8
Dolgoročni krediti nebančnemu sektorju	42,8	43,0	44,6	44,6	46,1
Terjatve iz danih jamstev	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Skupaj krediti nebančnemu sektorju	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 17: Valutna struktura glavnih postavk bilance stanja

	Delež na dan 31.12.2001		Delež na dan 31.12.2002	
	v domači valuti	v tuji valuti	v domači valuti	v tuji valuti
Denar na računih centralni banki	3,5	1,8	2,9	0,3
Kreditni bankam	1,7	8,5	1,7	6,6
Kreditni strankam, ki niso banke	40,2	9,2	36,4	11,4
Vrednostni papirji	14,6	14,1	20,2	13,9
Druga aktiva	5,7	0,8	6,3	0,5
Skupaj aktiva	65,6	34,4	67,4	32,6
Dolgovi do bank	3,4	8,3	3,5	9,1
Dolgovi do strank, ki niso banke	45,6	25,7	46,1	23,3
Dolžniški vrednostni papirji	2,9	0,9	3,8	0,1
Druge obveznosti	4,1	0,4	4,7	1,2
Kapital	8,8	0,0	8,4	0,0
Skupaj pasiva	64,7	35,3	66,4	33,6

Vir: Banka Slovenije.

⁴ Od 1. julija 2002 se za denarne obveznosti in terjatve izražene v domačem denarju z rokom dospelosti do 1 leta ne uporablja temeljna obrestna mera oziroma se denarne obveznosti in terjatve ne revalorizirajo.

je bilo kar 26 % tolarških kreditov nebančnemu sektorju obrestovanih z nominalno obrestno mero (enako obdobje preteklega leta 2,3 %), 63 % s temeljno obrestno mero (v tem 11,8 % kratkoročnih kreditov in 51,2 % dolgoročnih kreditov) ter 11 % z devizno klavzulo.

**... in kratkoročne tolarške
vloge z nominalno obrestno
mero**

Tolarške vloge nebančnega sektorja so se v letu 2002 vseskozi krepile in zabeležile 10,2 % realni porast, zaradi česar se je delež tolarških vlog nebančnega sektorja okrepil na 46 % pasive. Temu je sledilo bolj umirjeno povečanje odhodkov za tolarške vloge nebančnega sektorja (realno za 4 % v primerjavi z letom 2001). Tudi na strani vlog je vsled prepovedi revalorizacije za kratkoročne vloge do 1 leta opazno občutnejše zmanjšanje povprečnega stanja kratkoročnih vlog nad 30 dni s temeljno obrestno mero na račun povečevanja stanja vlog z nominalno obrestno mero, vendar so izračunane nominane obrestne mere v tem delu nekoliko nižje. V zadnjem trimesečju 2002 je bilo 64 % tolarških vlog nebančnega sektorja obrestovano z nominalno obrestno mero (enako obdobje preteklega leta 32,6 %), 33 % s temeljno obrestno mero (v tem 23,2 % dolgoročnih vlog in 9,8 % kratkoročnih vlog) ter 3 % z valutno klavzulo.

**Zniževanje povprečnih
aktivnih in pasivnih
obrestnih mer**

V letu 2002 se je nadaljeval trend zniževanja povprečnih izračunanih⁵ aktivnih in pasivnih obrestnih mer. Izračunane aktivne in pasivne obrestne mere za kredite in vloge nebančnega sektorja so se v vsem letu 2002 gibale pod ravno preteklih let.

Tabela 18: Tolarške aktivne in pasivne obrestne mere za nebančni sektor

v % letno	I/01	II/01	III/01	IV/01	I/02	II/02	III/02	IV/02
1. AKTIVNE OBRESTNE MERE SKUPAJ	14,6	14,6	14,3	12,7	13,3	13,1	12,2	12,2
a) kratkoročni krediti	13,9	14,0	13,8	12,2	12,7	12,6	11,9	11,8
b) dolgoročni krediti	15,1	15,0	14,6	13,1	13,7	13,4	12,7	12,4
2. PASIVNE OBRESTNE MERE SKUPAJ	8,4	8,7	8,9	7,8	8,3	7,9	7,4	7,1
a) vloge na vpogled	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1
b) kratkoročne vloge do 30 dni	4,9	5,2	5,4	5,3	4,8	4,5	4,6	4,8
c) kratkoročne vloge nad 30 dni	11,2	11,7	11,9	10,2	10,7	10,2	9,3	8,8
d) dolgoročne vloge	13,4	13,6	13,6	11,8	12,5	12,0	11,5	11,3
OBRESTNI RAZMIK (1-2)	6,2	5,9	5,4	4,9	5,0	5,2	5,0	5,1

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 19: Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank, oblikovani popravki in rezervacije

	31.12.01				31.12.02			
	Razvrščene terjatve v mio SIT v %		Popravki, rezervacije v mio SIT v %		Razvrščene terjatve v mio SIT v %		Popravki, rezervacije v mio SIT v %	
A	2.755.349	82,6	28.991	13,7	2.946.199	80,3	32.128	14,1
B	348.333	10,4	38.014	18,0	466.603	12,7	51.447	22,5
C	91.012	2,7	24.181	11,4	113.399	3,1	30.138	13,2
D	62.188	1,9	37.005	17,5	63.355	1,7	35.389	15,5
E	78.947	2,4	83.485	39,4	79.478	2,2	79.159	34,7
Skupaj	3.335.829	100,0	211.676	100,0	3.669.033	100,0	228.262	100,0

⁵ Izračunane obrestne mere iz poročil so obrestne mere, izračunane iz obrestnih prihodkov/ odhodkov ter povprečnega stanja naložb/sredstev za nebančni sektor po četrtletjih.

⁶ Glede na še vedno visok delež kreditov s temeljno obrestno mero (63,1 %) ter nekoliko nižji delež vlog s temeljno obrestno mero (33 %), je gibanje izračunanih obrestnih mer za nebančni sektor še vedno povezano z gibanjem temeljne obrestne mere. Trimesečna temeljna obrestna mera je v letu 2002 upadala. V prvem trimesečju 2002 je temeljna obrestna mera znašala 7,93 %, v drugem 7,84 %, v tretjem 7,33 % in v četrtem 7,33 %.

Vir: Banka Slovenije.

Podrobnejši pregled izračunanih obrestnih mer glede na obliko valorizacije pokaže, da so se izračunane obrestne mere za dolgoročne kredite, vloge nad 30 dni in dolgoročne vloge vezane na temeljno obrestno mero⁶ v letu 2002 gibale na višji ravni kot obrestne mere enakih ročnosti vezane na devizno klavzulo ali nominalne obrestne mere. Izjemo od tega predstavljajo izračunane nominalne obrestne mere za kratkoročne kredite, ki so v prvi polovici leta pridobivale na višini, v drugem polletju 2002 pa celo presegale obrestne mere za kratkoročne kredite vezane s temeljno obrestno mero.

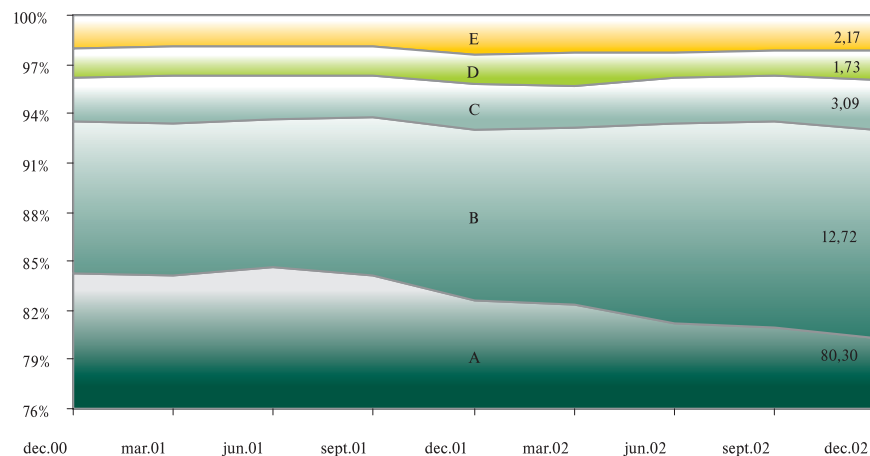
Obrestni razmik, izražen kot razlika med aktivno in pasivno obrestno mero, se je v letu 2002 nekako ohranjal na nivoju 5 odstotnih točk, saj je potekalo zniževanje aktivnih in pasivnih obrestnih mer skoraj vzporedno.

Ohranjanje obrestnega razmika na ravni 5 odstotnih točk

Kvaliteta aktive

Novi slovenski računovodski standardi so posredno posegli tudi v koncept razvrščanja bančnih postavk, oblikovanja rezervacij in izključevanja prihodkov, zaradi česar so bile opravljene tudi spremembe sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic, sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk ter sklepa o oblikovanju posebnih rezervacij, ki so začele veljati 1. maja 2002. Bistvena sprememba je, da se naložbe v vrednostne papirje in naložbe v kapital po slovenskih računovodskih standardih vrednotijo po pošteni vrednosti in se torej ne razvrščajo, medtem ko so vse ostale terjatve predmet razvrščanja po skupinah A, B, C, D in E. Zanje se ugotavljajo potencialne izgube ter oblikujejo rezervacije za kreditno tveganje. Zaradi možnosti primerjave podatkov smo pripravili prevedbo podatkov o razvrščenih terjativah za nazaj, vendar so zaradi omejitev pri prevedbi to le približni podatki, kar bistveno zmanjšuje možnosti trdnih zaključkov glede spreminjanja bonitetne strukture razvrščenih terjatev v letu 2002 glede na predhodno leto.

Slika 13: Struktura kreditnega portfelja vseh bank (v %)

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 20: Izpostavljenost po panogah in povprečna boniteta panoge

	31.12.2000		31.12.2001		31.12.2002	
	Delež v %	Povprečna tveganost	Delež v %	Povprečna tveganost	Delež v %	Povprečna tveganost
A. Industrija	19,9	7,5	19,6	7,8	18,5	7,4
B. Storitvene dejavnosti	55,0	4,2	55,4	5,0	58,9	5,6
C. Prebivalstvo	14,0	4,6	14,9	4,5	13,6	4,5
D. Tuje osebe	11,1	6,1	10,1	7,3	9,0	6,1
Skupaj	100,0	5,3	100,0	5,8	100,0	5,9

Vir: Banka Slovenije.

Upravljanje s kreditnim tveganjem

Preprečevanje pretirane koncentracije kreditne izpostavljenosti do posameznih oseb, skupin povezanih oseb, do drugih oseb v skupini in do oseb v posebnem razmerju z banko je ključni element upravljanja s kreditnim tveganjem. Število velikih izpostavljenosti vseh bank se je v letu 2002 znižalo, prav tako pa se je znižala tudi vsota velikih izpostavljenosti, ki konec leta 2002 predstavlja 195,3 % kapitala (omejitev 800 % kapitala).

Zmanjšanje povprečne izpostavljenosti do posameznega komitenta

Skupna izpostavljenost bank je 31. 12. 2002 znašala 5415,0 milijarde SIT (od tega 4514,6 milijarde SIT bilančne in 900,4 milijarde SIT zunajbilančne terjatve). Povprečna izpostavljenost do posameznega komitenta se je v primerjavi s koncem leta 2001 zmanjšala za 12,1 % na 120,5 milijona SIT. Medtem ko se je skupna izpostavljenost bank v letu 2002 povečala za 17,6 %, se je obseg razvrščenih terjatev vseh bank v opazovanem obdobju povečal za 10,0 %. Kreditno povpraševanje gospodarstva in prebivalstva še vedno ostaja na nizki ravni, kar sili banke v sicer relativno bolj varne, vendar hkrati tudi manj donosne naložbe v vrednostne papirje države in blagajniške zapise Banke Slovenije, ki pa se ne razvrščajo. Spremenila se je tudi bonitetna struktura razvrščenih terjatev bank, in sicer se je zmanjšal delež skupine A za 2,3 odstotne točke⁷, predvsem na račun večjega deleža v skupini B.

Padanje problematične aktive

Gibanje problematične aktive (terjatve razvrščene v skupine C, D in E) je bilo v letu 2002 glede na 2001 ugodno, saj se delež terjatev razvrščenih v skupine C, D in E ni spremenil in znaša 7 %. Sprememba strukture se je odrazila tudi na spremembi povprečne tveganosti terjatev⁸ sistema, le-ta se je nekoliko poslabšala in sicer s 5,8 % konec leta 2001 na 5,9 % konec leta 2002.

Rast izpostavljenosti do storitvenih dejavnosti

Struktura izpostavljenosti bank po panogah kaže na pretežno izpostavljenost do storitvenih dejavnosti, pri katerih je še naprej prisotna tendenca rasti. To so hkrati panoge, ki imajo sicer relativno nizko stopnjo tveganosti, se pa le-ta v primerjavi s preteklimi obdobji povečuje. Znotraj teh dejavnosti je najmočnejše zastopano finančno posredništvo, med katerega se uvršča tudi izpostavljenost do Banke Slovenije. Sledi izpostavljenost do države na osnovi vrednostnih papirjev in do trgovine. Izpostavljenost do sektorja industrije se počasi znižuje in je konec leta 2002 znašala 18,5 %, pri čemer se povprečna tveganost tega sektorja trendno povečuje in znaša 7,4 %. V primerjavi s preteklimi leti se je izpostavljenost do sektorja prebivalstva nekoliko znižala, in sicer znaša 13,6 %.

Znižanje izpostavljenosti do tujih oseb

V strukturi izpostavljenosti do posameznih skupin držav kljub znižanju izpostavljenosti do tujih oseb v letu 2002 (iz 10,1 % na 8,9 %), kar 73,3 % predstavljajo naložbe v tuje osebe iz držav EU, ki skupaj z naložbami v tuje osebe iz držav EFTA, predstavljajo kar 81,7 % skupne izpostavljenosti do tujine. Znotraj teh naložb je največ naložb v banke, ki so praviloma prvovrstne in nizko tvegane.

Tabela 21: **Izpostavljenost do posameznih skupin držav (v mrd SIT, v %)**

	31.12.00		31.12.01		30.09.2002	
	Znesek	Delež	Znesek	Delež	Znesek	Delež
EU	319.238	75,8	338.903	73,1	369.721	76,4
EFTA	22.897	5,4	26.387	5,7	25.586	5,3
Bivše jug. republike	19.393	4,6	24.509	5,3	37.748	7,8
CEFTA	1.239	0,3	5.379	1,2	9.549	2,0
Ostalo	58.304	13,8	68.302	14,7	41.407	8,5
Skupaj	421.071	100,0	463.480	100,0	484.011	100,0
Delež tujih oseb v izp.	11,10%		10,10%		8,90%	

⁷ Zaradi ne vključevanja vrednostnih papirjev in kapitalskih naložb v razvrščene terjatve, sicer se po naši oceni boniteta ne bi bistveno spremenila.

⁸ Povprečna tveganost terjatev pomeni višino potencialne izgube na 100 enot terjatev. Izračunana je iz obsega razvrstitev terjatev v skupine od A do E in ponderirana z odstotkom potrebnih rezervacij za vsako skupino (A 1 %, B 10 %, C 25 %, D 50 % in E 100 %).

Vir: Banka Slovenije.

Kapitalska ustreznost

Trend zniževanja kapitalske ustreznosti bančnega sistema, ki je trajal od leta 1996, se je v drugi polovici leta 2002 ustavil. Kapitalska ustreznost je bila po stanju 31. decembra 2002 na enaki ravni kot ob koncu leta 2001.

Kapital bank, izračunan po sklepu o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic, je po stanju na dan 31. decembra 2002 znašal 321,4 milijarde SIT. Ob tehtani tvegani aktivni, ki je znašala 2706,9 milijarde SIT, je bila kapitalska ustreznost bančnega sistema 11,9 %.

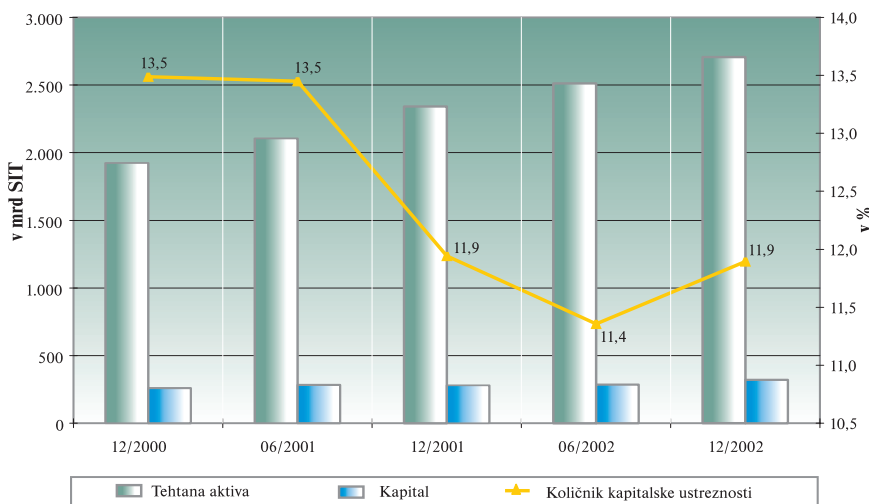
V letu 2002 se je kapital bank povečal za 41,7 milijarde SIT, pri čemer je najbolj porasel dodatni kapital v segmentu podrejenega dolga. Zaradi povečanja dodatnega kapitala se je delež temeljnega kapitala v celotnem kapitalu znižal s 94,8 % ob koncu leta 2001 na 83,5 % ob koncu leta 2002.

V letu 2002 je bilo uvedenih več sprememb regulative, ki ureja poročanje o kapitalski ustreznosti. Sklep o kapitalski ustreznosti je bil prenovljen zaradi doseganja večje usklajenosti z evropskimi direktivami ter prilagoditve novim slovenskim računovodskim standardom. Poleg tega je bila uvedena tudi spremenjena metoda izračuna skupne neto pozicije v tuji valuti ter nove kapitalske zahteve za tržna tveganja. Slednji spremembi sta pomenili povečanje kapitalskih zahtev ter posledično nižjo izkazano kapitalsko ustreznost bančnega sistema.

Zaustavitev trenda zniževanja kapitalske ustreznosti

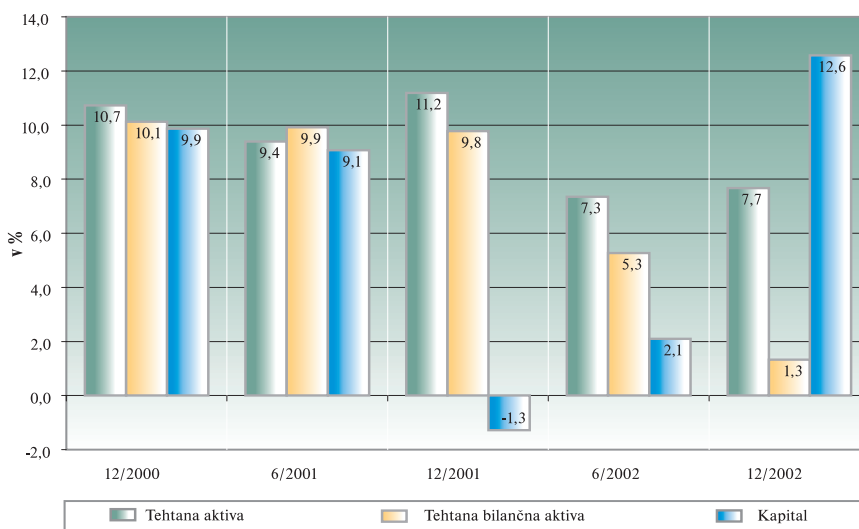
Sklep o kapitalski ustreznosti prilagojen evropskim direktivam

Slika 14: Tehtana aktiva, kapital in količnik kapitalske ustreznosti

Vir: Banka Slovenije.

Slika 15: Medletne spremembe tehtane aktive in kapitala za banke

Vir: Banka Slovenije.

3.3. Nadzor bank in hranilnic

Stalnost nadzora...

Stalnost nadzora bank in hranilnic je zagotovljena preko rednega pošiljanja in preverjanja poročil s strani analitikov, kot tudi s pregledi inšpektorjev na terenu. Zagotovljeno je t.i. načelo štirih oči, kar pomeni, da so analitiki in inšpektorji skupaj odgovorni za spremljanje posameznih bank in hranilnic.

...na različnih področjih bančnega poslovanja

Analitiki kontinuirano spremljajo rezultate poslovanja bank in hranilnic na podlagi prejetih podatkov in informacij, nadzirajo spoštovanje omejitev za varno in skrbno poslovanje, sodelujejo pri pripravi gradiv za izdajo ali spremembo dovoljenj za poslovanje, ocenjujejo predloge novih sistemskih rešitev, svetujejo pri izvajanju standardov za varno in skrbno poslovanje, sodelujejo pri pripravah na kontrolo v bankah in hranilnicah in pri razgovorih z vodstvi bank in hranilnic ter z drugimi institucijami, pripravljajo različna gradiva za organe Banke Slovenije itd. O ugotovitvah, ki odstopajo od običajnega poslovanja za posamezno banko ali hranilnico, analitiki takoj obvestijo inšpektorje in vodstvo Nadzora bančnega poslovanja, ki se lahko na tej podlagi odločijo tudi za neposreden pregled v banki ali hranilnici.

Tako analitiki kot inšpektorji v primeru ugotovljenih nepravilnosti v poslovanju bank ali hranilnic ukrepajo in spremljajo odpravljanje nepravilnosti.

V strateškem planu Nadzora bančnega poslovanja za obdobje od leta 2000 do leta 2003 je predvideno, da se bo število celovitih pregledov bank in hranilnic gibalo med 7 do 9 letno, število pregledov posameznih področij poslovanja pa okrog 30 na leto (vključno s področjem informacijske tehnologije). Posamezna banka ali hranilnica je lahko pregledana večkrat letno. Področja pregleda se določijo na osnovi predhodno pridobljenih informacij in izdelanih analiz poslovanja posameznih bank ali hranilnic, na pobudo vodstva Banke Slovenije ali drugih oddelkov v Banki Slovenije ali na pobudo zunanjih institucij. Posebno področje pregledov predstavlja ocena tveganj na področju informacijske tehnologije. Pregledi omogočajo poglobljene preglede področij, kjer je tveganje večje ali za katera v Banki Slovenije ni dovolj ustreznih ali preverjenih podatkov.

Ker je kreditno tveganje največje tveganje v bankah in hranilnicah, je poudarek pri pregledih na ustrezni razvrstitvi bilančnih in zunajbilančnih terjatev. Posebna pozornost je posvečena konsolidiranemu nadzoru - pregledu banke in z njo povezanih oseb. Inšpektorji Banke Slovenije preverjajo računovodske izkaze povezanih oseb, politiko banke (sedanjo in bodočo) do povezanih oseb, kvaliteto njihove aktive - naložb, vodenje in odnose z banko in tveganja v poslovanju. Na tej osnovi inšpektorji med drugim ugotavljajo, ali so oblikovane rezervacije in popravki vrednosti za izpostavljenost banke do povezanih oseb ustrezne.

V letu 2002 so inšpektorji Nadzora bančnega poslovanja v neposrednih pregledih bank in hranilnic - poleg standardnih področij pregleda - posebno pozornost namenili nadzoru nad kapitalom in kapitalsko ustreznostjo, nadzoru nad upravljanjem s tržnimi tveganji, izvajanju zakona o potrošniških posojilih, izvajanju zakona o preprečevanju pranja denarja, plačilnemu prometu pravnih oseb, kartičnemu poslovanju itd.

Planirani obseg pregledov Nadzora bančnega poslovanja na terenu za leto 2002 je bil realiziran.

12 celovitih pregledov, 24 delnih pregledov in 39 pregledov na področju IT

Poleg 12 celovitih pregledov (6 bank, ena hranilnica ter 5 hranilno-kreditnih služb), je bilo v letu 2002 realiziranih še 24 delnih pregledov bank, hranilnic, hranilno-kreditnih služb in drugih družb po posameznih področjih poslovanja, in sicer brez upoštevanja pregledov področja informacijske tehnologije. Na področju informacijske

tehnologije je bilo v letu 2002 opravljenih 39 pregledov v sklopu celovitih pregledov bank, hranilnic in hranilno-kreditnih služb ali pa kot samostojni pregledi.

Najpogostejše ugotovljene nepravilnosti pri bankah in hranilnicah so bile naslednje:

- neustrezno obvladovanje kreditnih tveganj (razvrščanje komitentov in oblikovanje potrebnih popravkov vrednosti in rezervacij),
- nepravilen izračun kapitala in kapitalske ustreznosti,
- neustrezno obvladovanje valutnih oziroma tržnih tveganj,
- poslovanje v neskladju z notranjimi akti,
- neučinkovitost notranje revizije in internih kontrolnih postopkov,
- pomanjkljivosti s področja IT podpore bančnemu poslovanju (ni izdelane celovite analize tveganj z odgovarjajočim procesom upravljanja s tveganji, ni izdelana in implementirana celovita varnostna politika, ni izdelani načrtov neprekinjenega poslovanja za potrebe poslovnih funkcij, pomanjkljiva protivirusna zaščita),
- organizacijske pomanjkljivosti glede varnosti in kontrole poslovanja itd.

Pri hranilno-kreditnih službah so bile najpogostejše nepravilnosti:

- nezmožnost prilaganja kapitalskim zahtevam in načelom skrbnega in varnega poslovanja,
- neustrezno razvrščanje komitentov, oblikovanje popravkov vrednosti in rezervacij,
- neustrezno računovodsko spremljanje poslovanja,
- neustrezna informacijska podpora poslovanju z vidika varnosti itd.

Banka Slovenije je v skladu s svojimi zakonskimi pristojnostmi, v letu 2002 izdala 16 odredb o odpravi nepravilnosti v poslovanju ter vrsto priporočil za izboljšanje poslovanja. Na področju informacijske tehnologije je bilo v letu 2002 izdanih 7 odredb.

Izdanih 16 odredb o odpravi nepravilnosti v poslovanju

Nadzor bančnega poslovanja je v letu 2002 podal predlog o začetku stečajnega postopka za tri hranilno-kreditne službe in izdal dve odločbi o začetku prisilne likvidacije za eno hranilno-kreditno službo in za eno družbo, ki je opravljala bančne storitve v nasprotju z zakonom o bančništvu. Izdana je bila tudi ena odločba o pogojnem odvzemu dovoljenja z možnostjo pričetka postopka likvidacije, v enem primeru pa je bil sodniku za prekrške posredovan predlog za uvedbo postopka o prekršku proti pravni in odgovorni osebi zaradi nepooblaščenega opravljanja bančnih storitev ter izdana kazenska ovadba zoper hranilno kreditno-službo in njeno odgovorno osebo.

Izdanih je bilo tudi 11 odločb o zavrnitvi ugovorov na odredbe oziroma odločb o spremembi odredb (5 zavrnitev in 6 sprememb), ter 30 odločb in sklepov o ustavitvi postopkov pregleda zaradi odpravljenih nepravilnosti.

Nadzorna pristojnost Banke Slovenije je razširjena tudi na druge osebe v primeru utemeljenega suma, da opravljajo bančne storitve, ne da bi za to pridobile dovoljenje Banke Slovenije. V letu 2002 so, na podlagi prijav pristojnih državnih institucij (predvsem Ministrstva za gospodarstvo, Tržnega inšpektorata Republike Slovenije) in pobud članov Sveta Banke Slovenije, inšpektorji Banke Slovenije opravili 5 neposrednih pregledov družb, za katere je obstajal sum, da se ukvarjajo z dejavnostjo, za katero nimajo ustreznega dovoljenja Banke Slovenije. V dveh primerih je bila izdana odredba z zahtevo o takojšnjem prenehanju opravljanja bančne dejavnosti, v enem primeru tudi odločba in poziv za začetek postopka likvidacije ter prijava sodniku za prekrške.

V skladu s Temeljnimi načeli učinkovitega bančnega nadzora, Nadzor bančnega poslovanja Banke Slovenije vzdržuje redne stike z vodstvi bank in hranilnic, med drugim tudi v obliki rednih letnih sestankov v okviru zaključka celovitega pregleda ali posebej. Ti sestanki so namenjeni predvsem oceni rezultatov poslovanja ter položaja banke ali hranilnice in seznantitvi s strategijo nadaljnjega razvoja. Izmenjava mnenj in informacij med nadzorniki in vodstvom bank in hranilnic je tudi pogoj za pravočasno ustrezno ravnanje v primeru morebitnih težav v poslovanju banke ali hranilnice.

Poleg sodelovanja s Tržnim inšpektoratom RS in z Uradom za preprečevanje pranja denarja, Nadzor bančnega poslovanja sodeluje tudi z obema drugima nadzornikoma finančnih trgov – Agencijo za trg vrednostnih papirjev in Agencijo za zavarovalni nadzor. V letu 2002 je bil poleg izmenjave podatkov in dokumentacije opravljen tudi skupni-kombinirani pregled določenega področja v dveh bankah.

Na podlagi sporazumov o sodelovanju so bili v letu 2002 opravljeni trije pregledi poslovanja hčerinskih bank in finančne družbe Nove ljubljanske banke d.d., Ljubljana v tujini (v Švici, Makedoniji in Bosni in Hercegovini) skupaj s tujimi nadzorniki ali samostojno. V primeru ugotovljenih nepravilnosti pri pregledu bank v Makedoniji in Bosni in Hercegovini ter v drugih tujih državah, je nadaljnje ukrepanje v pristojnosti nadzornih organov navedenih držav.

4. FINANČNI TRGI

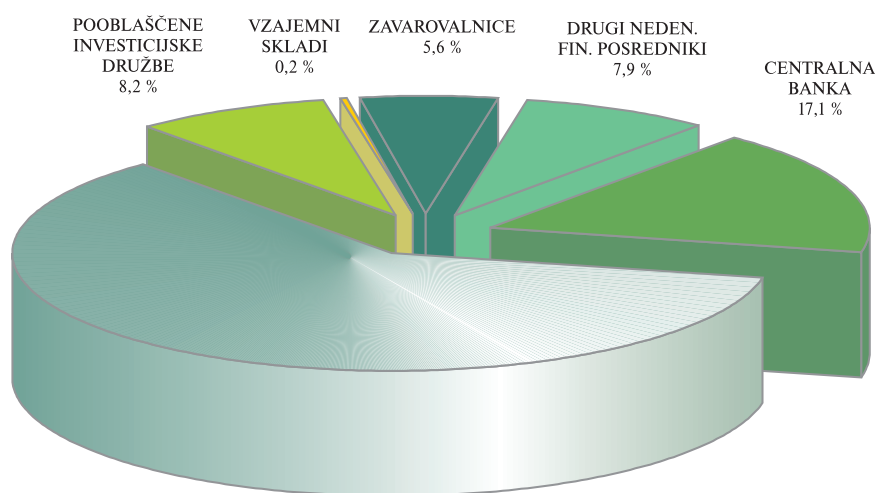
Na slovenskem finančnem trgu prevladujejo denarne finančne institucije. Delež nedenarnih finančnih institucij dosega 21,5 % bilančne vsote slovenskega finančnega sistema. Konec leta 2002 je bilo med nedenarnimi finančnimi institucijami 35 investicijskih družb (od tega 31 pooblaščenih investicijskih družb), 18 vzajemnih skladov in 13 zavarovalnih družb (od tega 11 zavarovalnic in 2 pozavarovalnici). Konec leta 2002 je bilo med izvajalci pokojninskih načrtov 7 vzajemnih pokojninskih skladov, 6 pokojninskih družb in 3 zavarovalnice. Med pooblaščenimi udeleženci trga vrednostnih papirjev je bilo 11 bank in 17 borznoposredniških hiš.

Na finančnem trgu prevladujejo denarne finančne institucije

Skupno premoženje investicijskih družb je konec leta 2002 znašalo 466,5 milijarde SIT, torej 15 % manj kakor konec leta 2001. Slovenska razvojna družba je v letu 2002 na pooblaščenih investicijskih družbah prenesla še zadnji del premoženja, ki jim ga je za zapolnitev privatizacijske vrzeli namenila država. Pooblaščenih investicijskih družb tako konec leta 2002 niso več razpolagale z neizkoriščenimi lastninskimi certifikati. Skupna vrednost naložb vzajemnih skladov je konec leta 2002 dosegla 55,4 milijarde SIT, kar je za 377 % več kakor konec leta 2001.

Med nedenarnimi finančnimi institucijami prevladujejo investicijske družbe ...

Slika 16: Finančni posredniki po bilančni vsoti (konec leta 2001)

POSLOVNE BANKE 61,1 %

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 22: Sestava slovenskega finančnega sistema (v mio SIT)

Bilančna vsota	1999		2000		2001	
	v mio SIT	v %	v mio SIT	v %	v mio SIT	v %
Centralna banka	677.177	14,4	769.100	14,3	1.141.031	17,1
Poslovne banke	2.763.260	58,9	3.286.058	61,1	4.041.363	60,5
Nedenarni finančni posredniki	1.250.461	26,7	1.324.247	24,6	1.493.096	22,4
Pooblaščenih investicijskih družb	599.165	12,8	566.937	10,5	548.096	8,2
Vzajemni skladi	8.821	0,2	10.737	0,2	14.686	0,2
Zavarovalnice	264.558	5,6	321.823	6,0	391.088	5,9
Drugi	377.917	8,1	424.749	7,9	539.226	8,1
Skupaj	4.690.898	100,0	5.379.405	100,0	6.675.490	100,0

Vir: Banka Slovenije.

... in zavarovalne družbe	Zavarovalne družbe so za investicijskimi družbami druga največja skupina nedenarnih finančnih institucij. Bruto obračunana premija zavarovalnih družb je v letu 2002 dosegla 284,2 milijarde SIT, bruto odškodnina pa 178,4 milijarde SIT. Škodni rezultat je znašal 0,63. Konec leta 2002 so imele zavarovalne družbe 369,4 milijarde SIT naložb na finančnem trgu. Med naložbami so prevladoval naložbe v banke in v državne vrednostne papirje.
Primarni trg vrednostnih papirjev je še vedno razmeroma slabo razvit	Pomen pooblaščenih udeležencev trga vrednostnih papirjev za slovenski finančni trg se kaže v vrednosti naložb prek te skupine finančnih institucij. Skupna vrednost teh naložb je konec leta 2002 dosegla 1606,8 milijarde SIT in se je glede na stanje naložb konec leta 2001 povečala za 50 %. Primarni trg vrednostnih papirjev je v Sloveniji razmeroma slabo razvit. V letu 2002 je bila javno ponujena le ena bančna obveznica (3 milijarde SIT), Republika Slovenija pa je na domačem trgu izdala enaindvajset obveznic v skupni vrednosti 394,3 milijarde SIT.
Največ delnic nefinančnih družb, največ obveznic države	V Klirinško depotni družbi (KDD) je bilo konec decembra 2002 vpisanih 1.032 vrednostnih papirjev 870 izdajateljev, od tega 910 delnic in 122 obveznic. Vrednost delnic, vpisanih v KDD konec decembra 2002, je po tržni oz. knjigovodski vrednosti znašala 3.369,8 milijarde SIT (66,1 % BDP). Med izdajatelji delnic (brez zavarovalnic) so daleč najmočnejše nefinančne družbe (81 % celotne vrednosti delnic), sledijo pa jim banke (11 %) in drugi finančni posredniki (8 %). Med imetniki delnic je na prvem mestu prebivalstvo (25 %), sledijo pa nefinančne družbe (20 %), drugi finančni posredniki (18 %), država (18 %), tujina (13 %) in banke (4 %). Vrednost obveznic vpisanih v KDD, po tržni oz. nominalni vrednosti, je konec decembra 2002 dosegla 967,3 milijarde SIT (19 % BDP). Najpomembnejši izdajatelj obveznic je država (87 % celotne vrednosti obveznic), sledijo pa ji banke (9 %) in nefinančne družbe (3 %). Med imetniki obveznic so na prvem mestu banke (43 %), sledijo pa jim zavarovalnice (20 %), prebivalstvo (16 %), država (10 %), nefinančne družbe (5 %), drugi finančni posredniki (5 %) in tujina (1 %).
Povečanje vrednosti SBI20 za 55,2 % in PIX za 71,9 %	Na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev se je konec leta 2002 trgovalo z 264 vrednostnimi papirji 197 izdajateljev, med katerimi je bilo 172 delnic in 92 obveznic. Skupna tržna kapitalizacija je konec decembra 2002 dosegla 2.174,2 milijarde SIT, kar predstavlja 42,7 % v bruto domačem proizvodu. V letu 2002 je bilo sklenjenih za 481 milijard SIT poslov, kar je za 38 % več kakor v letu 2001. Slabo polovico prometa so predstavljali posli v obliki svežnjev. Največ prometa je bilo opravljenega z delnicami (58 %), sledijo pa obveznice (23 %) in investicijske družbe (18,9 %). Med delnicami so bile v letu 2002 najprometnejše delnice Krke, Leka, Petrola, Gorenja in Pivovarne Laško. Vrednost slovenskega borznega indeksa (SBI20) se je v letu 2002 zvišala za 55,2 %, vrednost indeksa pooblaščenih investicijskih družb (PIX) pa za 71,9 %. Med panožnimi indeksi se je vrednost najbolj povečala v skupini kemija (81 %), sledijo farmacija (74,2 %), nafta (68,9 %), trgovina (37,1 %), hrana in pijača (35,8 %) ter transport (33,1 %). V letu 2002 se je nadaljevala koncentracija lastništva delniških družb preko prevzemov in združevanj. Najbolj odmevna sta bila prevzema v farmaciji (Lek) in v pivovarstvu (Pivovarna Union).
Močan porast naložb nerezidentov v domače vrednostne papirje	Naložbe nerezidentov v slovenske vrednostne papirje so v letu 2002 dosegle 325,2 milijarde SIT, kar je skoraj petkrat toliko kot v letu 2001. Največje naložbe so bile povezane z delnicami Nove Ljubljanske banke in Leka. V septembru je prišlo do prodaje delnic NLB s strani države belgijski bančno zavarovalniški skupini KBC in EBRD-ju (114 milijard SIT). V novembru je bil izpeljan prevzem Leka s strani švicarskega Novartisa (vrednost celotnega posla 201 milijard SIT, neto učinek 161 milijard SIT).
Naložbe rezidentov v vrednostne papirje izdane v tujini	Rezidenti so imeli konec decembra 2002 za 88,6 milijarde SIT naložb v vrednostne papirje izdane v tujini s strani nerezidentov (72 % v obveznicah) in za 60,1 milijarde SIT naložb v vrednostne papirje izdane v tujini s strani rezidentov. Republika Slovenija je imela konec leta 2002 izdanih za 2,31 milijarde EUR oziroma 532,7 milijarde SIT evroobveznic.

5. DRUGE DEJAVNOSTI

5.1 Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so opredeljene kot:

- tuja gotovina in devizna imetja v tujini,
- prvovrstni vrednostni papirji tujih izdajateljev,
- monetarno zlato,
- imetja SDR in rezervna tranša pri Mednarodnem denarnem skladu.

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so se v letu 2002 povečale s 4397,1 milijona USD na 7063,5 milijona USD. Povečanje gre predvsem na račun začasnih nakupov deviz za 7 dni, ki so se v letu 2002 povečali s 1039,7 milijona USD na 2308,5 milijona USD, manjši porast je prispevala uvedba začasnega nakupa deviz za 270 dni (161,3 milijona USD) ter prodaja državnega premoženja tujim investitorjem in kasnejši odkup teh deviz od države. K porastu pa je prispeval tudi strm padec tečaja USD v letu 2002. Del deviznih rezerv, za katera ima Banka Slovenije obveznosti do domačih sektorjev na podlagi vpisanih blagajniških zapisov v tujem denarju ter deviznih računov bank in države pri Banki Slovenije, je v letu 2002 porasel s 1952,4 milijona USD na 2628,8 milijonov USD. Drugi del rezerv, lastna sredstva brez deviznih obveznosti, pa se je v letu 2002 povečal z 2444,7 milijona USD na 4434,7 milijonov USD. Vrednost monetarnega zlata se je povečala zaradi rasti dolarske cene zlata. Skupne terjatve Banke Slovenije do tujine obsegajo poleg uradnih deviznih rezerv in imetij pri MDS še nekatera druga imetja, kot sta fiduciarna računa v Luksemburgu pri Dresdner Bank in Societe Generale v skupnem znesku 66,0 milijonov USD na dan 31. december 2002.

Povečanje mednarodnih deviznih rezerv Banke Slovenije s 4397 mio USD na 7063 mio USD

Banka Slovenije je v letu 2002 za potrebe kratkoročnega financiranja obdržala v letu 2001 odprti kreditni liniji, pri Commerzbank AG, Frankfurt, v višini 100 milijonov EUR ter pri Bayerische Landesbank, v višini 50 milijonov EUR. Tudi v letu 2002 kreditni liniji nista bili črpani.

Tabela 23: Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema
(konec leta v mio USD)

	BANKA SLOVENIJE						Druge terjatve do tujine	BANKE Devizne rezerve poslovnih bank
	Zlato	Imetja SDR	Rezervna pozicija pri MDS	Devizne rezerve	Skupaj	v tem: protivrednost deviz. obv. * do rezidentov		
1992	0,1	-	-	715,5	715,5	465,1	1,4	448,1
1993	0,1	0,0	17,6	770,1	787,7	425,2	1,1	796,5
1994	0,1	0,1	18,8	1.480,1	1.499,0	868,5	103,3	1.283,1
1995	0,1	0,1	19,1	1.801,6	1.820,8	1.259,2	170,1	1.624,1
1996	0,1	0,1	18,5	2.278,7	2.297,4	1.280,0	33,7	1.845,4
1997	0,1	0,1	17,4	3.297,2	3.314,7	1.779,3	41,3	1.079,7
1998	0,1	0,2	65,4	3.572,9	3.638,5	1.852,1	46,8	1.208,6
1999	0,1	1,6	107,6	3.058,8	3.168,1	1.699,1	52,0	1.056,4
2000	0,1	3,7	82,3	3.110,0	3.196,1	1.732,8	58,1	1.266,2
2001	67,2	5,0	80,6	4.244,3	4.397,1	1.952,4	76,1	1.502,5
2002	83,2	7,0	120,7	6.852,6	7.063,5	2.628,8	84,7	1.299,2

* Vpisani blagajniški zapisi v tujem denarju ter devizni računi bank in države pri Banki Slovenije.
Vir: Banka Slovenije.

Rezervna tranša Slovenije pri MDS je konec decembra 2002 znašala 120,7 milijona USD, in sicer iz naslova kvote Slovenije v okviru MDS in financiranja posojil MDS v okviru Finančnega transakcijskega načrta (Financial Transactions Plan - FTP).

Svet Banke Slovenije četrtno predpisuje osnovna pravila za upravljanje portfelja deviznih rezerv Banke Slovenije, in sicer valutno strukturo, povprečno ročnost oziroma obrestno občutljivost deviznih vlog in naložb v vrednostne papirje ter izbor bank. Glede na trenutno veljavne kriterije za upravljanje z deviznimi rezervami so lahko le-te naložene v finančne instrumente z naddržavnim, državnim in bančnim tveganjem, pri čemer obstaja seznam bank partneric dovoljenega bančnega tveganja in limiti za posamezno banko glede na njeno bonitetno oceno. Obstoječi kriteriji obravnavajo valutno tveganje, kjer določajo, da morajo zneski posameznih valut v delu deviznih sredstev, ki imajo v pasivi protipostavko v tuji valuti, ustrezati zneskom v posamični valuti v devizni pasivi z določenim razponom možnega odstopanja, medtem ko je natančno določena tudi valutna struktura lastnih sredstev Banke Slovenije (katerih pasivne protipostavke niso denominirane v tuji valuti) in dovoljena odstopanja. Kriteriji uravnavajo še povprečno modificirano trajanje instrumentov kapitalnega trga ter določajo povprečno dospelost instrumentov denarnega trga.

Povečane naložbe v depozite

Ker so se v letu 2002 devizne rezerve Banke Slovenije povečale predvsem na račun kratkoročnih swap poslov z bankami, se je zaradi ohranjanja ustrezne ravni likvidnostnega tveganja povečal delež depozitov v deviznih rezervah. Zaradi težnje po ohranjanju limitov na eni strani in zaradi zniževanja bonitetnih ocen bank je bil seznam bank partneric razširjen, tako da se je delež naložb v banke s še sprejemljivo bonitetno oceno povečal. Delež naložb v državne vrednostne papirje pa je ostal na enaki ravni kot konec leta 2001.

5.2 Posli za državni sektor

Plačilni promet s tujino

Na podlagi zakona o deviznem poslovanju opravlja Banka Slovenije plačilni promet s tujino in druge posle v tujem denarju za Republiko Slovenije. Z odredbo Ministrstva za finance o načinu in postopku vodenja računov neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov pri Upravi Republike Slovenije za javna plačila je določeno, da neposredni in posredni uporabniki državnega oziroma občinskih proračunov, ki so imeli ob zaključku reforme odprte transakcije račune oziroma druge račune za potrebe deviznega poslovanja pri poslovnih bankah, še nadalje opravljajo plačilni promet s tujino preko teh računov.

V letu 2002 je Banka Slovenije opravila za 410,9 milijona EUR nakazil v tujino in izplačala za 6,6 milijona EUR gotovine. Pritokov iz tujine je bilo za 638,8 milijona EUR, pritokov domačih poslovnih bank za 6,3 milijona EUR in vračil tuje gotovine za 1,4 milijona EUR. Pri tem je bilo proračunskim uporabnikom prodanih za 307,4 milijona EUR deviz in od njih odkupljenih za 530,6 milijona EUR deviz (od tega monetizacija 496,2 milijona EUR). Iz valutne strukture pritokov in odtokov je razvidno, da je bilo 99,4 % pritokov v valuti EUR ter le 0,6 % v ostalih valutah, medtem ko je bilo na strani odtokov 62,6 % v valuti EUR, 32,3 % v valuti USD ter 5,1 % v ostalih valutah.

Vodenje tolarskih računov

Banka Slovenije je v prvi polovici leta 2002, torej do zaključka reforme plačilnih sistemov, vodila transakcijski račun države in 192 transakcijskih računov občin. Preko transakcijskega računa države je bilo opravljeno za 196,1 milijarde SIT pritokov in prav toliko odtokov, v večini iz naslova poslov z zakladnimi menicami. Preko transakcijskih računov občin je bilo v prvi polovici leta opravljenih za 352,6 milijarde SIT pritokov in za 351,0 milijarde SIT odtokov.

30. junija 2002 je Agencija Republike Slovenije za plačilni promet prenehala z opravljanjem storitev plačilnega prometa. V skladu s cilji projekta vzpostavitve enotnega zakladniškega sistema v državi je bil transakcijski račun države preoblikovan v enotni zakladniški račun države, 192 transakcijskih računov občin pa v 192 enotnih zakladniških računov občin, ki so lahko vodeni v različnih valutah. Računi neposrednih in posrednih uporabnikov državnega oziroma občinskih proračunov, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki so vključeni v sistem enotnega zakladniškega računa, kot ga določa zakon o javnih financah, so bili odprti kot podračuni enotnega zakladniškega računa države oziroma občin. Z vzpostavitvijo enotnega zakladniškega sistema v državi so bila tudi devizna sredstva države pri Banki Slovenije prenesena v skladu s posameznimi nameni bodisi na enotni zakladniški račun države bodisi na več kakor 60 novo odprtih namenskih deviznih računov države pri Banki Slovenije.

Podračune enotnega zakladniškega računa države oziroma občin vodi Uprava Republike Slovenije za javna plačila, kateri neposredni in posredni uporabniki državnega oziroma občinskih proračunov predlagajo plačilna navodila in od nje tudi prejemajo vse povratne informacije iz naslova opravljenih storitev plačilnega prometa.

V drugi polovici leta 2002 je bilo preko enotnega zakladniškega računa države opravljenih za 3.166,1 milijarde SIT pritokov in prav toliko odtokov, preko enotnih zakladniških računov občin pa za 1.752,5 milijarde SIT pritokov in za 1.751,4 milijarde SIT odtokov.

Posli z vrednotnicami, vrednostnimi papirji in gotovino

Banka Slovenije je opravljala za Republiko Slovenijo posle priprave, izdaje, distribucije in hrambe tečajnih ter priložnostnih kovancev, vrednotnic in tobačnih znamk.

Banka Slovenije je izročila v obtok nov priložnostni tečajni bi-metalni kovanec za 500 SIT, v 500.000 primerkih. Skupaj je bilo od leta 1993 do konca leta 2002 danih v obtok 402 milijonov kosov kovancev (do leta 2001 372 milijonov) vrednih 1.375 milijard SIT (do leta 2001 988 milijard SIT). Količina kovancev v obtoku se je v letu 2002 zvišala za 8 %. V letu 2002 sta bila izdana priložnostna kovanca ob svetovnem prvenstvu v nogometu (Koreja-Japonska, 2002), in sicer: zlatnik, srebrnik in tečajni kovanec, ter ob 35. šahovski olimpiadi (Bled 2002) zlatnik in srebrnik. Lani je bilo na blagajni Banke Slovenije in prek komisijonarjev (bank) prodanih 7984 kosov priložnostnih kovancev, od tega 2116 kosov zlatnikov in 5868 kosov srebrnikov.

V letu 2002 izdani upravni in sodni kolki so bili vredni 2,7 milijarde SIT (v letu 2001 4,9 milijarde SIT). Strokovno in tehnično delo v zvezi s tobačnimi znamkami je obsegalo zagotavljanje potrebnih količin in ustrezne strukture tobačnih znamk ter njihovo izdajo proizvajalcem oziroma uvoznikom tobačnih izdelkov. Skupno je bilo izdanih 235,8 milijona kosov različnih tobačnih znamk (v letu 2001 225 milijonov kosov). Po dogovoru z Ministrstvom za finance je Uprava za javne prihodke prevzela poslovanje z upravnimi in sodnimi kolki dne 30. junija 2002, poslovanje s tobačnimi znamkami pa 20. decembra 2002.

**Vzpostavitev
enotnega zakladniškega
računa...**

...in njegovih podračunov

**Izdana
dva nova priložnostna
kovanca**

Banka Slovenije je opravljala tudi naloge v zvezi s prevzemom in obdelavo unovčenih obveznic ter zapadlih kuponov. V letu 2002 je bilo prevzetih 525 kuponov in 9686 plaščev obveznic RS02.

Opravljenih je bilo 4140 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarске gotovine in 16.463 vplačil ter izplačil tuje valute za potne stroške in druge potrebe državnih organov (v letu 2001 3139 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarске gotovine in 14.675 vplačil ter izplačil tuje valute).

5.3 Gotovinsko poslovanje

Banka Slovenije je v skladu z zakonskimi pooblastili zagotavljala nemoteno oskrbo države s tolarскими bankovci.

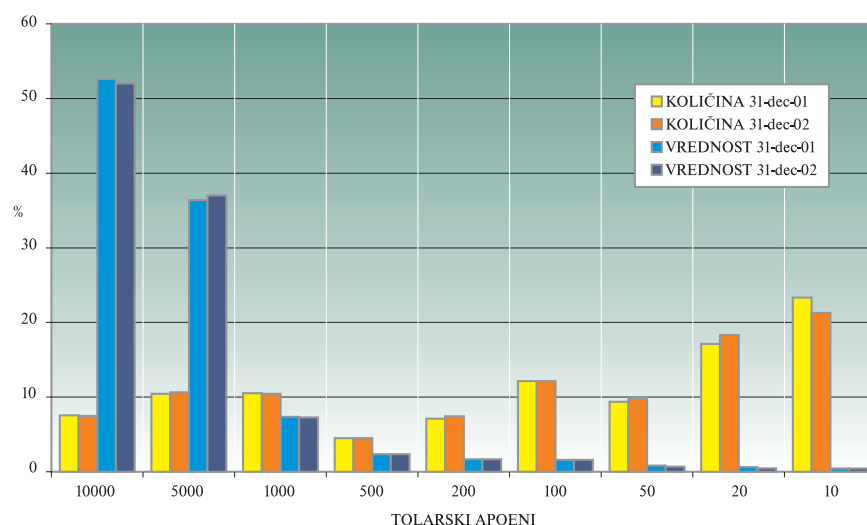
Konec leta v obtoku za 172 milijard SIT bankovcev

Skupno je bilo 31. decembra 2002 v obtoku 119,7 milijona bankovcev v vrednosti 172 milijard SIT (z upoštevanjem gotovine v bankah). Vrednost bankovcev v obtoku se je v primerjavi z letom 2001 povečala za 4 %, količina bankovcev v obtoku pa prav tako za 4 %. Pregled gotovine v obtoku v zadnjih sedmih letih je prikazan v Tabeli 24. Konec leta 2002 so 99,2 % vrednosti in 22,9 % količine gotovine v obtoku predstavljali bankovci. Vrednostno najpomembnejši apoen je bankovec za 10.000 SIT (predstavlja 52,0 % vrednosti bankovcev v obtoku, leta 2001 52,6 %), skupaj z bankovcem za 5000 SIT (predstavlja 37,0 % vrednosti bankovcev v obtoku, leta 2001 36,4 %) sta nosilna apoena gotovinskega poslovanja. Pomen bankovca za 1000 SIT se količinsko in vrednostno postopoma zmanjšuje (predstavlja 7,3 % vrednosti bankovcev v obtoku, ravno tako kot leta 2001). Primerjava vrednostne in količinske strukture bankovcev v obtoku med letoma 2001 in 2002 je razvidna iz Slike 17.

V števnicu je bilo prešteti 50,0 milijona bankovcev

V števnicu Banke Slovenije je bilo prešteti 50,0 milijona bankovcev, od tega jih je bilo 39,3 milijona tudi presortiranih. Za zagotovitev primerne kvalitete bankovcev v obtoku je bilo izločenih in uničenih skupno 24,3 milijona bankovcev (leta 2001 13,9 milijona), največ 5,1 milijona bankovcev po 1000 SIT.

Slika 17: **Količinska in vrednostna sestava bankovcev v obtoku**
(konec leta 2001 in 2002 v %)

Vir: Banka Slovenije.

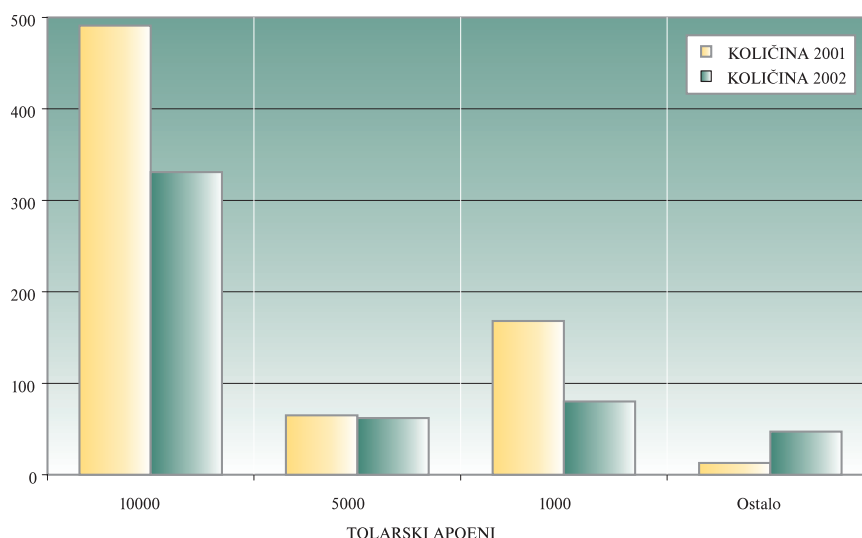
Oskrba države s tolarsko gotovino se je zagotavljala prek depojev bankovcev Banke Slovenije in do 30. junija 2002 tudi prek organizacijskih enot APP, ki jim Banka Slovenije trimesečno določa trezorski maksimum, njihovo poslovanje pa se je dnevno preverjalo. Lani so vsi navedeni upoštevali pravila poslovanja in pri tem ni bilo odkritih nepravilnosti.

Tabela 24: **Gotovina v obtoku** (1996 – 2002) v mrd SIT

Konec leta	Bankovci v obtoku	Kovanci v obtoku	Gotovina v obtoku
1996	71,4	0,4	71,9
1997	85,7	0,5	86,1
1998	104,7	0,6	105,2
1999	142,5	0,6	143,1
2000	139,6	0,8	140,4
2001	165,8	1,0	166,8
2002	172,1	1,4	173,4

Vir: Banka Slovenije.

Slika 18: **Primerjava obdelanih tolarskih ponaredkov za leti 2001 in 2002**

Vir: Banka Slovenije.

Okvir: Oskrba z gotovino

Oskrba države z bankovci poteka prek osmih depojev bankovcev BS, v okviru petih poslovnih bank-depozitarjev, oskrba s kovanci pa prek centralnega hranišča kovancev.

Zaradi racionalizacije poslovanja so se depoji bankovcev BS začasno, do prenehanja poslovanja organizacijskih enot APP, dne 30. junija 2002, z bankovci oskrbovali pri podružnicah APP v kraju depoja. Po prenehanju delovanja organizacijskih enot APP, pa se depoji bankovcev BS v veliki meri oskrbujejo z gotovino iz rednega gotovinskega poslovanja bank in hranilnic, ki so uporabnice njihovih storitev.

Neposredne uporabnice depoja imajo sklenjene z depozitarji pogodbe za koriščenje storitev depoja, druge banke pa uravnavajo svoje potrebe po bankovcih z nakupi in prodajami pri depozitarjih (trg bankovcev na drobno).

S postopnim preходом računov pravnih oseb v banke in izločanjem gotovinskega poslovanja iz APP, ki je bilo s prenehanjem poslovanja APP v letu 2002 zaključeno, banke v celoti opravljajo prevzem in izplačevanje gotovine pravnim osebam. Banke se z gotovino oskrbujejo pri komitentih, oskrba z bankovci v distribucijskih točkah centralne banke (depojih bankovcev BS) ima tako funkcijo servisiranja presežkov oz. primanjkljajev gotovine iz poslovanja.

V prvi polovici leta je bil ponatisnjen bankovec za 5000 SIT z dodatno zaščito, v obsegu 15 milijonov kosov, zaradi povečanja potreb po navedenih bankovcih ter zamenjave obrabljenih in poškodovanih.

Banka Slovenije je skupaj z Združenjem bank Slovenije, poslovnimi bankami in drugimi pristojnimi institucijami koordinirala in usmerjala aktivnosti v projektu evro gotovina. Izdani sta bili dve dopolnili kataloga valut, od katerih je prvi vseboval podatke o evro-gotovini

V Banki Slovenije je bilo pregledanih 520 kosov (leta 2001 789 kosov) ponaredkov tolarških bankovcev, odkritih in zaseženih na območju Republike Slovenije. Pri tem je BS sodelovala z MNZ, Interpolom in Europolom.

Glede na odkrite ponaredke bankovcev sodi Slovenija v srednji razred evropskih držav

Vrednost ponaredkov slovenskih tolarjev je od leta 1994 do 2001 naraščala, leta 2002 pa se je zmanjšala. Vrednost ponaredkov je zanemarljiva na vrednost gotovine v obtoku (0,0010 ‰ leta 1994 do 0,0352 ‰ leta 2001, v letu 2002 pa se je zmanjšala na 0,0214 ‰). Skupna vrednost zaseženih ponaredkov slovenskih bankovcev je lani znašala 3.709.700,00 SIT (v letu 2001 5.878.050,00 SIT). Ministrstvo za notranje zadeve je Banki Slovenije poslalo na pregled naslednje ponarejene bankovce: 331 primerkov po 10.000 tolarjev, 62 primerkov po 5000 tolarjev, 80 primerkov po 1000 tolarjev in 47 primerkov drugih apoenov. V primerjavi s preteklim letom se je število ponaredkov po 10.000 tolarjev zmanjšalo za 38,2 %, ponaredkov po 5000 tolarjev za 10,1 % in ponaredkov za 1000 tolarjev za 52,9 %. Kvaliteta ponaredkov je bila nizka, večinoma kopirani ali računalniško skenirani bankovci na pisarniškem papirju. Odkritih je bilo 4,3 kosov ponaredkov na 1 milijon bankovcev v obtoku, kar glede na ta kazalec uvršča Slovenijo v srednji razred evropskih držav. Primerjava pregledanih ponaredkov tolarških bankovcev med letoma 2001 in 2002 je razvidna iz Slike 18.

Manipulativno delo pri izdaji blagajniških zapisov Banke Slovenije je obsegalo hrambo, razdeljevanje in prevzem unovčenih blagajniških zapisov. V letu 2002 je bilo obdelanih 35 posameznih delov blagajniških zapisov Banke Slovenije ob unovčenju.

5.4 Reforma plačilnih sistemov

Zakon o plačilnem prometu

Sprejet Zakon o plačilnem prometu

Državni zbor Republike Slovenije je 20. marca 2002 sprejel Zakon o plačilnem prometu (Ur.l. št. 30/02), ki ureja področje opravljanja plačilnega prometa v državi. Zakon je z opredelitvijo storitev plačilnega prometa in kriterijev za opravljanje teh storitev vsebinsko dopolnil Zakon o bančništvu v delu, ki določa druge finančne storitve, ki jih lahko opravljajo banke in hranilnice, če za to pridobijo ustrezno dovoljenje Banke Slovenije.

Banka Slovenije je na podlagi zakona pristojna za izdajanje dovoljenj za opravljanje plačilnega prometa

Zakon v prvem delu rešuje institucionalna, vsebinska in operativna vprašanja, povezana z opravljanjem storitev plačilnega prometa. Banka Slovenije je na podlagi zakona pristojna za izdajanje dovoljenj vsem pravnim osebam, ki želijo opravljati storitve plačilnega prometa in izpolnjujejo pogoje. V zvezi s tem je Banka Slovenije s podzakonskim aktom (Sklep o kriterijih in pogojih, ki jih mora izpolnjevati izvajalec plačilnega prometa za pridobitev dovoljenja za opravljanje storitev plačilnega prometa, Ur.l. št. 57/02) opredelila storitve plačilnega prometa ter kriterije in pogoje, ki jih mora izvajalec plačilnega prometa izpolnjevati, da pridobi dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje teh storitev.

Nadalje zakon ureja področje plačilnih sistemov za izvajanje poravnav med izvajalci plačilnega prometa. Na podlagi zakona je upravljanje plačilnega sistema za plačila velikih vrednosti v pristojnosti Banke Slovenije, medtem ko lahko plačilne sisteme malih vrednosti upravljajo tudi privatni subjekti, pri čemer je potrebno dovoljenje Banke Slovenije. Zakon določa osnovne kriterije in pogoje, na podlagi katerih se dovoljenje izda, poleg tega pa je Banka Slovenije s podzakonskim aktom (Sklep o poravninah med izvajalci plačilnega prometa, Ur.l. št. 07/03) podrobneje uredila kriterije in pogoje za pridobitev dovoljenja.

Banka Slovenije je na podlagi zakona zadolžena tudi za izvajanje nadzora nad opravljanjem storitev plačilnega prometa ter nadzora in pregleda nad delovanjem in upravljanjem plačilnih sistemov.

Pomembno področje urejanja zakona je tudi področje izdajanja elektronskega denarja, kjer zakon posveča precej pozornosti ureditvi družbe za izdajanje elektronskega denarja ter storitev, ki jih ta lahko opravlja. Določbe zakona so usklajene z evropsko direktivo 2000/46/EC o opravljanju storitev in nadzoru nad opravljanjem storitev izdajanja elektronskega denarja.

Drugi del zakona je uredil dezintegracijo Agencije RS za plačilni promet (v nadaljevanju APP) ter oblikovanje Uprave za javna plačila v sestavi Ministrstva za finance (v nadaljevanju UJP) in Agencije RS za javnopravne evidence in storitve, kar je omogočilo dokončanje procesa reforme plačilnih sistemov.

Zaključek reforme plačilnih sistemov

Reforma plačilnih sistemov se je zaključila 30. junija 2002, ko je APP prenehala opravljati plačilni promet za pravne osebe. Proces reforme se je začel leta 1994, ko so bile postavljene osnove za projekt in ga je pod svoje okrilje prevzela Banka Slovenije. Po predstavitvi osnov reforme v dokumentu Potrebe po spremembi slovenskega plačilnega sistema (september 1994) so bile v začetku leta 1995 sprejete strateške odločitve glede postavitve reformiranih plačilnih sistemov. V letu 1996 je bila načrtovana operativna realizacija oziroma koncept prehoda na nov plačilni sistem.

Praktično izvajanje reforme se je začelo s prenosom računov obvezne rezerve bank, hranilnic in HKS v Banko Slovenije v marcu 1997. V letu 1998 je sledilo odprtje poravnalnih računov bank pri Banki Slovenije in vzpostavitev sistema bruto poravnave v realnem času (april 1998) ter vzpostavitev sistema Žiro kliring (oktober 1998). Medtem, ko je bil pri strateških odločitvah poudarek predvsem na vzpostavitvi infrastrukturnih plačilnih sistemov, je bil pri opredelitvi posameznih faz izvedbe posebej izpostavljen proces migracije računov pravnih oseb v bančno okolje. Iz APP so bili v banke postopoma preneseni računi pravnih oseb, v Banko Slovenije pa so bili preneseni računi proračunskih uporabnikov, občin in računi za vplačevanje javnofinančnih prihodkov ter računi članov Centralne klirinško depotne družbe d.d. Proces prenosa računov pravnih oseb se je začel 11. septembra 2000, končal pa 30. junija 2002, v skladu z določili Zakona o plačilnem prometu.

APP je konec junija 2002 po uradni dolžnosti zaprla tudi žiro račune tistih pravnih oseb, ki v procesu migracije same niso prenesle računa v banke oziroma ga zaradi blokade niso smele zapreti. Takih pravnih oseb je bilo 7788. Denarna sredstva s tako zaprtih žiro računov v višini 2,3 milijarde SIT je APP prenesla na zbirni račun Banke Slovenije, ta pa je sredstva nakazala na komisijske račune pri bankah, kjer so imele navedene pravne osebe sklenjene deponentne pogodbe. Banke so prenos teh sredstev s komisijskih računov na transakcijske račune pravnih oseb upravičencev na podlagi njihovih utemeljenih zahtev začele izvajati s 1. julijem 2002. V skladu z Zakonom o plačilnem prometu bodo preostala sredstva iz tega naslova 30. junija 2004 s komisijskih računov prenesena v državni proračun.

Opravljanje plačilnega prometa velikih vrednosti je v pristojnosti Banke Slovenije

Banka Slovenije zadolžena za izvajanje nadzora plačilnega prometa

Dezintegracija APP v Upravo za javna plačila in Agencijo RS za javnopravne evidence in storitve

Zaključek reforme plačilnega prometa ...

... ki se je v praksi pričela leta 1997

Končano zaprtje žiro računov pravnih oseb pri APP ...

**... odprtje enotnega
zakladniškega računa ...**

V skladu s cilji projekta vzpostavitve enotnega zakladniškega sistema v državi je Banka Slovenije odprla enotni zakladniški račun države in 192 enotnih zakladniških računov občin. Računi proračunskih uporabnikov, Zavoda za zdravstveno zavarovanje RS in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS so odprti kot podračuni enotnega zakladniškega računa, vodi pa jih Uprava Republike Slovenije za javna plačila. Od 1. julija 2002 naprej proračunski uporabniki upravljajo s sredstvi na svojih podračunih preko UJP, kateri tudi posredujejo plačilna navodila.

**... in računov članov KDD
pri Banki Slovenije**

Konec junija 2002 je Banka Slovenije odprla račune tudi članom Centralne klirinško depotne družbe d.d., ki so hkrati člani sistema plačevanja in prenosov (v nadaljevanju člani KDD). V skladu s 151. členom Zakona o trgu vrednostnih papirjev, ki pravi, da morajo biti sredstva strank pri borzno posredniških družbah vodena na ločenem denarnem računu, ter v skladu z Zakonom o plačilnem prometu ter Sklepom o vodenju računov pri Banki Slovenije, so junija 2002 člani KDD pri Banki Slovenije odprli transakcijske račune za sredstva strank ter obračunske račune. Borzno posredniške družbe so lastna sredstva z računov 627 pri APP prenesle na transakcijske račune pri poslovnih bankah, banke, pooblašcene za izvajanje borzno posredniških poslov, pa so že imele odprte poravnalne račune pri Banki Slovenije. Od 20. junija 2002 dalje se denarna poravnava poslov z vrednostnimi papirju tako vrši preko obračunskih računov pri Banki Slovenije v centralnobančnem denarju.

Pregled nad delovanjem plačilnih sistemov

Banka Slovenije je na podlagi novega Zakona o Banki Slovenije (Ur.l. št. 58/02) in Zakona o plačilnem prometu tudi formalno prejela pooblastilo za opravljanje pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov. Zakon o Banki Slovenije ji namreč daje splošno pooblastilo za opravljanje nadzora (pregleda) nad zakonitostjo in pravilnostjo delovanja plačilnih sistemov v državi, medtem ko so v Zakonu o plačilnem prometu njena pooblastila urejena podrobneje.

**Cilj: učinkovitost in varnost
plačilnega sistema**

Banka Slovenije izvaja pregled nad delovanjem plačilnih sistemov s ciljem zagotavljanja njihove učinkovitosti in varnosti, zlasti preko preprečevanja možnosti širjenja finančnih težav ene udeleženke sistema na ostale oziroma na celoten sistem (sistemsko tveganje oziroma domino efekt). Svojo funkcijo Banka Slovenije opravlja v skladu z mednarodno sprejetimi in uveljavljenimi načeli za izvajanje pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov (Temeljna načela za sistemsko pomembne plačilne sisteme).

Funkcijo pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov je potrebno ločiti od funkcije nadzora bančnega poslovanja. Nadzor ima odgovornost reguliranja posameznih finančnih organizacij, vključno z njihovo udeležbo v plačilnih sistemih, pregled nad delovanjem plačilnih sistemov pa pomeni nadzor nad samim sistemom, ki predstavlja celoto tehničnih standardov in metod za posredovanje plačilnih sporočil med udeleženci ter celoto pravil in operativnih postopkov.

V okviru pregleda nad delovanjem plačilnih sistemov Banka Slovenije posebej skrbi za ustreznost pravne osnove plačilnih sistemov, učinkovitost obvladovanja operativnih in finančnih tveganj v teh sistemih, transparentnost pravil delovanja sistema in upravljanja sistema ter varnost in učinkovitost tehnične zasnove sistema in operativnih postopkov delovanja sistema.

Ocena Komisije Evropske centralne banke

V okviru procesa širitve Evropske unije (EU) je morala Evropska komisija Evropskemu svetu podati zagotovilo, da v državah kandidatkah ne obstajajo kritične pomanjkljivosti na področju plačilnih sistemov ter sistemov kliringa in poravnave poslov z

vrednostnimi papirji, ki bi lahko ovirale pridružitveni proces. Zato je Evropska centralna banka (ECB), na podlagi zaprosila in pooblastila Evropske komisije ter v sodelovanju s centralnimi bankami Evropskega sistema centralnih bank (ESCB) in držav kandidat, v maju in juniju izvedla oceno plačilnih sistemov, sistemov kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji ter funkcij pregleda nad temi sistemi v državah kandidatkah.

Za izvedbo ocene je ECB pripravila obsežen vprašalnik, ki so ga morale centralne banke držav kandidat izpolniti v sodelovanju z drugimi relevantnimi domačimi institucijami ter upravitelji sistemov. Izpolnjen vprašalnik je predstavljal samooceno s strani domače centralne banke. Po opravljeni samooceni je vse države kandidatke obiskala še komisija ECB, ki je na podlagi razgovorov s predstavniki pristojnih institucij za posamezne sisteme in udeleženci sistemov ter opravljene samoocene pripravila svojo oceno.

Komisija je Slovenijo obiskala v mesecu juniju, opravila pa je razgovore s predstavniki ključnih institucij, ki skrbijo za varno delovanje plačilnih sistemov ter sistemov kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji (Banka Slovenije in Agencija za trg vrednostnih papirjev), z nekaterimi udeleženci teh sistemov in s Centralno klirinško depotno družbo d.d. kot upraviteljem sistema kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji.

Po izvedbi ocen v vseh državah kandidatkah je ECB v septembru pripravila skupno poročilo o izvedenih pregledih, ki vključuje splošne ugotovitve in priporočila državam kandidatkam, ter individualne ocene za posamezne države kandidatke. Splošna ugotovitev ECB je, da v plačilnih sistemih ter sistemih kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji v državah kandidatkah niso prisotne pomanjkljivosti, ki bi predstavljale oviro njihovi pridružitvi EU. Zelo dobra je tudi ocena slovenskih plačilnih sistemov ter sistemov kliringa in poravnave poslov z vrednostnimi papirji, kar dokazuje pravilnost strateških odločitev ob začetku reforme plačilnih sistemov ter uspešnost njihove uveljavitve. Banka Slovenije je tudi že pristopila k izvedbi priporočil za dodatno izboljšanje plačilne in poravnalne infrastrukture, ki jih je ECB izdala po opravljeni oceni.

Integrirani sistem plačil malih vrednosti

Koncept postavitve integriranega sistema plačil malih vrednosti, ki je bil konkretnije zastavljen konec leta 2000, je kot ključne cilje bodočega razvoja plačilnih sistemov v Sloveniji predvidel enotno komunikacijsko infrastrukturo, enotne standarde in uporabo plačilnih instrumentov na ravni bančnega sistema kot celote, razvoj novih tipov plačilnih storitev in plačilnih instrumentov, hitrejša in cenejša izvajanje plačilnega prometa, ter večjo preglednost in učinkovitejša upravljanje s tveganji.

Pri tem je bilo v okviru strateških usmeritev poudarjeno, da je za realizacijo zastavljenih ciljev bistveno zagotoviti medbančno sodelovanje. S tem namenom je bil v maju 2002 sklenjen Dogovor o sodelovanju na področju izvrševanja plačil malih vrednosti, ki določa področja in način sodelovanja bank, hranilnic in Združenja bank Slovenije, kot podpisnic Dogovora. Gre za formalizacijo medbančnega sodelovanja, ki je nujno in smiselno na vseh področjih, kjer imajo banke skupne interese in na katerih bi bila konkurenca manj učinkovita in dražja.

Dogovor je bil v presojo posredovan tudi Uradu RS za varstvo konkurence, ki je potrdil, da sodelovanje podpisnic pri integriranju sistemov plačil malih vrednosti ne bo neposredno urejalo tržnega položaja v Dogovoru udeleženih bank ter hranilnic in oviralo, preprečevalo ali izkrivljalo konkurenco. S tem je bila dokončno potrjena veljavnost Dogovora in omogočeno oblikovanje Odbora za plačilne storitve,

Sklenjen dogovor o sodelovanju na področju plačil malih vrednosti med bankami, hranilnicami in ZBS

pristojnega za sprejem strateških odločitev na področju plačilnih sistemov. Struktura Odbora (osem predstavnikov bank in hranilnic in predstavnik Banke Slovenije, ki je hkrati predsednik Odbora) podpira aktivno sodelovanje vseh bank, medtem ko je vloga Banke Slovenije predvsem v usmerjanju pobud in iskanju soglasja za sprejem rešitev, ki bodo vodile k uresničitvi zadanih ciljev Odbora.

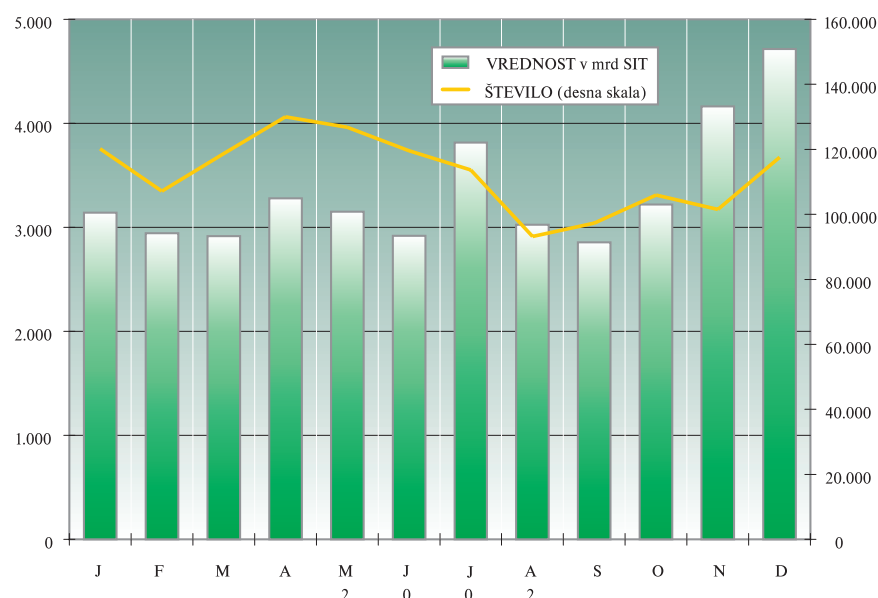
Prva seja Odbora je bila organizirana konec oktobra 2002 in je bila namenjena konstituiranju Odbora ter obravnavi vsebinskih vprašanj, v skladu s funkcijo Odbora kot medbančnega organa za sprejem strateških odločitev. Predvideno je, da se v letu 2003 v delo na področju integriranja plačil malih vrednosti poleg Odbora vključi tudi delovno oziroma projektno skupino (drugi nivo organizacije), ki bo na operativnem nivoju odgovorna za pripravo konkretnih funkcijskih zahtev, ki jih bo moral izpolnjevati bodoči integrirani sistem plačil malih vrednosti.

Aktivnosti na področju standardizacije in elektronskega poslovanja

V letu 2002 je Banka Slovenije spremljala nadaljevanje aktivnosti v okviru projekta »e-slog« (elektronsko poslovanje slovenskega gospodarstva), ki ga vodi Gospodarska zbornica Slovenije. V mesecu juniju je bila zaključena prva faza projekta, v kateri je bila pripravljena dokumentacija za standardizirano shemo računa (fakture) v standardu EANCOM in XML. Na primeru standardizirane oblike fakture je bil hkrati preverjen tudi celoten proces tehnološke povezljivosti in varovanja transakcij.

Septembra je bila v okviru projekta »e-slog« ustanovljena delovna skupina za vsebinske standarde v plačilnem prometu, ki jo sestavljajo člani iz Banke Slovenije, Združenja bank Slovenije, nekaterih podjetij ter Ministrstva za finance. Temeljni cilj delovne skupine je standardizacija plačilnega prometa med pravnimi osebami, bankami in državnimi institucijami. K standardizaciji sodi opis poslovnih procesov in poslovnih dokumentov ter v sodelovanju z drugimi delovnimi skupinami projekta »e-slog« priprava tehnoloških rešitev ter integracija enotnih digitalnih potrdil za identifikacijo ter elektronsko podpisovanje poslovnih dokumentov. Standardizirani dokumenti bodo zajemali celotno komunikacijo med poslovnimi subjekti na tem področju (plačilni

Slika 19: Obseg plačilnega prometa v sistemu BPRČ v letu 2002

Vir: Banka Slovenije.

nalog, preklic plačilnega naloga in vsa ustrezna medsebojna obvestila v procesu opravljanja plačilnih storitev). Standardizirani dokumenti bodo pripravljene v EANCOM in XML obliki.

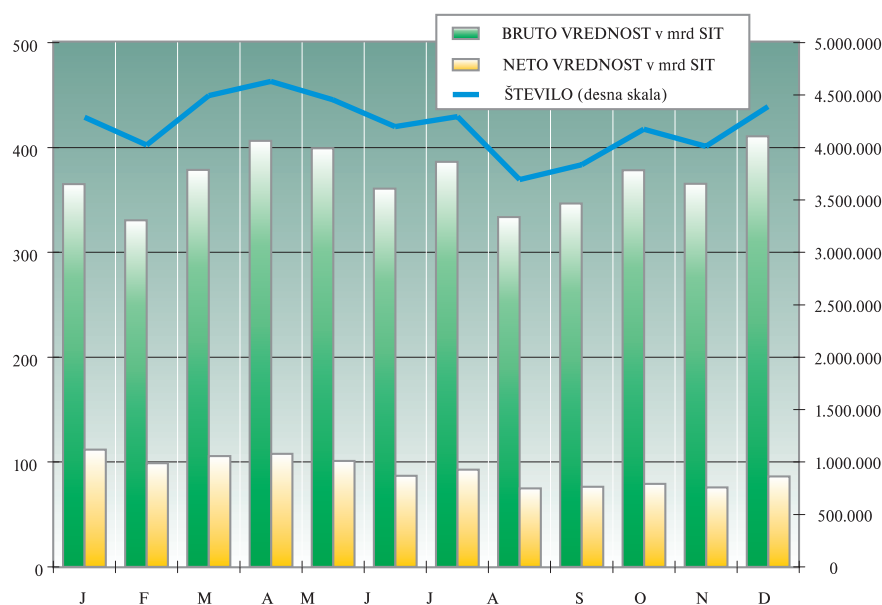
Statistika poslovanja plačilnih sistemov

V letu 2002 je bilo preko sistema bruto poravnave v realnem času (BPRČ) poravnanih 1.351.429 transakcij v skupni vrednosti 40.138 milijard SIT, kar pomeni 6,5 % zmanjšanje števila in 37,7 % povečanje vrednosti transakcij glede na leto 2001. V povprečju je bilo dnevno poravnanih 5427 transakcij, katerih povprečna vrednost je znašala 29,7 milijona SIT na transakcijo.

Neto poravnalni sistem Žiro kliring kot drugi najpomembnejši medbančni plačilni sistem (namenjen je obdelavi nenujnih plačil v vrednosti do 2 milijona SIT) je v letu 2002 obdelal 50.486.456 transakcij, v skupni vrednosti 4.462 milijard SIT, kar pomeni 4,8 % povečanje števila in 17,6 % povečanje vrednosti transakcij v primerjavi z letom 2001. Vrednost neto poravnave teh plačil v centralnobančnem denarju preko sistema BPRČ je znašala 1.098 milijard SIT oziroma 24,6 % bruto vrednosti transakcij, kar pomeni 75,4 % stopnjo pobota. V povprečju je bilo dnevno obdelanih 202.757 transakcij, katerih povprečna vrednost je znašala 88.372 SIT.

Skupno število poravnanih transakcij v obeh sistemih v letu 2002 je znašalo 51.837.885, in sicer je bil delež sistema BPRČ 2,6 %, delež sistema Žiro kliring pa 97,4 % (v letu 2001 sta bila omenjena deleža 2,9 % in 97,1 %). Celotna vrednost poravnanih transakcij v obeh sistemih je v letu 2002 znašala 44.599 milijard SIT, pri čemer je bil delež sistema BPRČ 90,0 %, delež sistema Žiro kliring pa 10,0 % (leto prej 2001 sta bila omenjena deleža 88,5 % in 11,5 %).

Slika 20: Obseg plačilnega prometa v sistemu žiro kliringa v letu 2002

Vir: Banka Slovenije.

5.5 Statistični sistem

Banka Slovenije ena od pooblaščenih izvajalk programa statističnih raziskovanj

Banka Slovenije je v skladu z zakonom o državni statistiki ena od pooblaščenih izvajalk programa statističnih raziskovanj, ki je splošneje opredeljen na srednjeročni in podrobneje na letni ravni. V letu 2002 je bil pripravljen nov srednjeročni program za obdobje od leta 2003 do 2007, na katerega so poleg globalnih gospodarskih, informacijskih in drugih sprememb še zlasti močno vplivale spremembe v zvezi z vstopom v Evropsko unijo.

Statistični sistem Banke Slovenije ima nalogo obveščati domačo in tujo javnost o finančnih in makroekonomskih gibanjih v Sloveniji, poleg tega pa služi tudi podpori denarne politike Banke Slovenije in sodelovanju z mednarodnimi organizacijami na čelu z MDS, Eurostatom in ECB, na statističnem področju.

Odgovornost za denarno, plačilnobilančno statistiko...

Banka Slovenije skrbi za zahtevne statistične sklope finančnih računov, denarne in plačilnobilančne statistike. Te statistike temeljijo predvsem na podatkih iz neposrednih in posrednih poročil bank in podjetij ter na podatkih o blagovni menjavi, ki jih po carinskih deklaracijah pripravlja Statistični urad Republike Slovenije (SURS). Poleg tega Banka Slovenije zbira, pripravlja in objavlja podatke statistik sodobnih plačilnih instrumentov, finančnih trgov itd.

... in statistiko finančnih računov

Finančni računi so v razvojni fazi. V letu 2002 so bile ob sodelovanju z Agencijo Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, Ministrstvom za finance Republike Slovenije (MF) in SURS pripravljene preliminarne študije in predlog obrazcev za prvo poročanje v letu 2003. V denarni statistiki je bil vzpostavljen izračun denarnih agregatov po metodologiji ECB, poleg tega pa se je pričel tudi projekt, katerega predmet je usklajevanje podatkov bank s statističnimi obveznostmi bodočega članstva Slovenije v Evropski denarni uniji.

Metodološka podlaga navedenih statistik so standardi Mednarodnega denarnega sklada (MDS), zaradi prilagajanja pravnemu redu Evropske unije pa vse bolj tudi ECB in Eurostata.

Objavljanje statističnih podatkov na spletni strani...

Banka Slovenije na svojih spletnih straneh objavlja podatke v skladu s Posebnimi standardi objavljavanja statističnih podatkov (Statistical Data Dissemination Standards) MDS za Slovenijo, ki jih pripravlja skupaj s SURS in MF. Ti standardi predpisujejo redno objavljavanje metodološko ustreznih ključnih makroekonomskih podatkov po vnaprej objavljenem koledarju. Njihovo izpolnjevanje povečuje makroekonomsko preglednost, ki omogoča zgodnjo zaznavo finančnih težav, in je zato pomembno za dostop na mednarodne finančne trge.

...v publikacijah in informiranju prek tiskovnih konferenc

Glavni finančni in makroekonomski podatki za Slovenijo izhajajo v mesečnem Biltenu. Poleg te publikacije izhajajo še četrletne informacije Finančni trgi in letne Neposredne naložbe. Vse publikacije so skupaj z informacijo o plačilni bilanci in daljšimi časovnimi serijami podatkov iz Biltenu in še nekaterimi pomembnimi podatki objavljene tudi na spletnih straneh Banke Slovenije. Med domačimi in tujimi uporabniki pošilja Banka Slovenije statistične podatke tudi MDS, ECB in Eurostatu. Podatke o plačilni bilanci je začela v letu 2001 objavljati še na mesečnih tiskovnih konferencah.

Poleg rednih srečanj v delovnih skupinah in na seminarjih Eurostata in ECB se predstavniki Banke Slovenije udeležujejo tudi plenarnih zasedanj Odbora za denarno, finančno in plačilnobilančno statistiko (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics, CMFB), glavnega telesa za usklajevanje strateških vprašanj evropskih finančnih statistik

5.6 Mednarodno sodelovanje

Mednarodni denarni sklad

Kvota Slovenije v okviru Mednarodnega denarnega sklada (MDS) je ostala nespremenjena in znaša 231,7 milijona SDR, kar pomeni 0,12 % glasov vseh članic MDS.

Slovenija je že od leta 1998 ena izmed držav članic MDS, ki financirajo posojila v okviru "Financial Transactions Plan (FTP)". V letu 2002 je Slovenija sodelovala v FTP za Turčijo v znesku 35,2 milijona SDR, prejela pa je delež vrnjenih posojil MDS v okviru FTP iz preteklih let od Filipinov, Jordanije, Urugvaja, Rusije in Moldavije v skupnem znesku 10,6 milijona SDR. Rezervna tranša Slovenije pri MDS je tako konec decembra 2002 znašala 88,8 milijona SDR.

Poročilo za Slovenijo o posvetovanjih po IV. členu Statuta MDS za leto 2002 je bilo po obravnavi na Odboru izvršnih direktorjev MDS marca 2002 objavljeno v začetku aprila 2002, medtem ko je junija 2002 MDS objavil poročilo o izpolnjevanju standardov za Slovenijo (Report on the Observance of Standards and Codes). V decembru 2002 je Slovenijo obiskala misija MDS v okviru posvetovanj po IV. členu Statuta MDS za leto 2003.

Evropska centralna banka

ECB je v letu 2002 še bolj okrepila bilateralne in multilateralne stike s centralnimi bankami držav kandidatk za vstop v EU. Banka Slovenije je poglobila sodelovanje na relevantnih področjih centralnega bančništva, zakonodaje, povezane z ekonomsko in monetarno unijo, statistike in plačilnih sistemov.

ECB je septembra 2002 obvestila Banko Slovenije, da bodo predstavniki Banke Slovenije pridobili status opazovalcev v odborih Evropskega sistema centralnih bank, ESCB (t.j. ECB in nacionalne centralne banke držav članic EU), ko bo podpisana pogodba o pristopu Republike Slovenije k EU. V okviru priprav centralnih bank držav kandidat na udeležbo v teh odborih je ECB pričela z organiziranjem seminarjev za posamezna področja, katerih se s strani centralnih bank držav kandidat udeležujejo predstavniki, ki bodo imeli status opazovalcev v odborih ESCB. Seminarjev se udeležujejo tudi stalni člani teh odborov.

Decembra 2002 je potekal četrti letni centralnobančni seminar o procesu pristopa k EU. Seminarja so se udeležili predstavniki ECB, nacionalnih centralnih bank držav članic EU, ki so uvedle evro ter predstavniki centralnih bank držav kandidat za vstop v EU. Seminar je bil namenjen izmenjavi mnenj o pomembnih centralnobančnih temah pred pristopom k EU.

Poročilo ECB o stanju pravne pripravljenosti držav kandidat na področjih prava Skupnosti, ki zadeva Evrosistem (t.j. ECB in nacionalne centralne banke držav članic EU, ki so uvedle evro), ki ga je ECB prvič pripravila v letu 2000, je bilo v letu 2002 ponovno ažurirano. Poročilo analizira sprejemanje in izvajanje pravnega reda EU, ki v glavnem zadeva neodvisnost centralnih bank, drugo zakonodajo z monetarnega področja, kakor tudi zakonodajo za področje bančnega sektorja in finančnih trgov.

Okrepitev stikov z ECB

Seminarji za bodoče člane odborov ESCB

Centralnobančni seminar o procesu pristopa k EU

Poročilo ECB o stanju pravne pripravljenosti držav kandidat

**Informiranje o uvedbi evro
bankovcev in kovancev**

V začetku leta 2002 je Banka Slovenije nadaljevala sodelovanje z ECB v zvezi z informiranjem prebivalstva glede uvedbe evro bankovcev in kovancev 1. januarja 2001 v dvanajstih državah članicah EU. Proces informiranja o uvedbi evro bankovcev in kovancev je v Sloveniji potekal v sodelovanju z Združenjem bank Slovenije in delegacijo Evropske komisije v Republiki Sloveniji.

Evropska unija**Sprejet pravni red EU v zvezi
s prostim pretokom kapitala
in evropske ter monetarne
unije**

Banka Slovenije je nadaljevala s sodelovanjem pri pregledu usklajenosti slovenske zakonodaje s pravnim redom EU ter pripravi dodatnih pogajalskih izhodišč za področje prostega pretoka storitev, prostega pretoka kapitala, ekonomske in monetarne unije ter institucij. Pogajanja o vstopu Republike Slovenije v EU so bila zaključena v decembru 2002. Za področje prostega pretoka storitev je bilo doseženo prehodno obdobje do 31. decembra 2004 za uveljavitev kapitalskih in drugih zahtev varnega in skrbnega poslovanja, ki so predmet Druge bančne direktive 89/646/EGS, direktiv 86/635/EGS, 89/299/EGS, 89/647/EGS, 92/121/EGS in 94/19/ES za hranilno-kreditne službe, ustanovljene pred 20. februarjem 1999. V tem obdobju le-te ne morejo izkoristiti "Evropskega potnega lista" za delovanje na skupnem trgu. Poleg tega je bilo doseženo tudi prehodno obdobje za zaščito domače ravni in obsega sistema jamstva za vloge pri bankah ter zaščito višine in obsega domače sheme jamstva za terjatve vlagateljev pri borzno posredniških družbah (export ban) do 31. decembra 2005. V zvezi s prostim pretokom kapitala ter ekonomsko in monetarno unijo Republika Slovenija sprejema pravni red EU za to področje. S pristopom Republike Slovenije k EU bo Republika Slovenija sodelovala v ekonomski in monetarni uniji, vendar bo imela derogacijo glede uvedbe evra v skladu s Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti. Po pristopu k EU bo morala Republika Slovenija ravnati v skladu s končnim ciljem uvedbe evra. Glede institucionalnih določb velja naslednje. Banka Slovenije bo z vstopom Republike Slovenije postala del ESCB, guverner Banke Slovenije pa član Razširjenega sveta ECB. Ko bo Republika Slovenija uvedla evro, bo Banka Slovenije postala del Evrosistema, guverner Banke Slovenije pa tudi član Sveta ECB.

Banka Slovenije je sodelovala pri izdelavi letnega Poročila o napredku Republike Slovenije pri vključevanju v Evropsko unijo kakor tudi pri spremembah in dopolnitvah Državnega programa Republike Slovenije za prevzem pravnega reda Evropske unije do konca leta 2002.

Banka Slovenije je aktivno sodelovala tudi na Pododboru za notranji trg in na Pododboru za ekonomske in monetarne zadeve.

Drugo

Banka Slovenije je tudi v letu 2002 nadaljevala sodelovanje v procesu pogajanj o nasledstvu SFR Jugoslavije.

6. RAČUNOVODSKI IZKAZI

Pregled odgovornosti Sveta Banke Slovenije

Zakon o Banki Slovenije (Banka) in statut Banke nalagata Svetu Banke Slovenije pripravo računovodskih izkazov za vsako obračunsko leto, ki resnično in pošteno prikazujejo finančno stanje Banke in presežek ali primanjkljaj v tem obdobju. Pri pripravi računovodskih izkazov je Svet Banke Slovenije dolžan:

- izbrati primerne računovodske usmeritve in jih dosledno uporabljati;
- jih presoјati in ocenjevati z vidika utemeljenosti in previdnosti;
- ugotoviti, ali so bili dosledno uporabljeni veljavni računovodski standardi in
- pripraviti računovodske izkaze skladno z načelom časovne neomejenosti poslovanja, razen v primeru, ko ni mogoče izhajati iz predpostavke, da bo Banka nadaljevala s poslovanjem.

Svet Banke Slovenije je odgovoren za primerno ukrepanje za zaščito sredstev Banke.

Poročilo pooblaščenega revizorja

Svetu Banke Slovenije

Revidirali smo priloženo bilanco stanja Banke Slovenije ("Banka") z dne 31. 12. 2002 in 31. 12. 2001 in z njo povezane izkaz uspeha, izkaz sprememb lastniškega kapitala in izkaz gibanja finančnih tokov na straneh 71 do 89 (računovodski izkazi). Za navedene računovodske izkaze je odgovoren Svet Banke Slovenije. Naša odgovornost je, da izrazimo mnenje o navedenih računovodskih izkazih.

Revidirali smo v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih je sprejelo Mednarodno združenje računovodij. Po teh načelih in standardih smo bili dolžni načrtovati in izvesti revidiranje tako, da bi si pridobili razumno zagotovilo, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembnejših napačnih prikazov. V okviru revizije smo preiskali dokaze, ki podpirajo zneske in razkritja v računovodskih izkazih. Ocenili smo tudi računovodske usmeritve in pomembnejše metode izkazovanja vrednosti v računovodskih izkazih, ki jih je uporabilo poslovodstvo, ter ovrednotili razkritja v računovodskih izkazih. Prepričani smo, da je opravljena revizija dobra podlaga za mnenje o računovodskih izkazih.

Po našem mnenju računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajajo resnično in pošteno sliko finančnega stanja Banke na dan 31. 12. 2002 in 31. 12. 2001 in izidov njenega poslovanja ter finančnih tokov v letih, ki sta se končali z navedenim datumom, v skladu z mednarodnimi finančnimi poročevalskimi standardi in slovensko zakonodajo.

PricewaterhouseCoopers AG
A. Schönenberger
Pooblaščen revizorja

K. Morscher

Zürich, 25. marec 2003

Izkaz uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	Pojasnila	2002	2001
Prihodki poslovanja			
Obrestni prihodki	4	61.677	44.583
Obrestni odhodki	5	42.321	25.529
Neto obrestni prihodki (odhodki)		19.356	19.053
Neto tečajne razlike		-8.588	22.397
Prihodki (odhodki) vrednotenja VP		9.365	3.972
Prihodki (odhodki) vrednotenja zlata		1.550	-63
Čisti prihodek od finančnih sredstev		21.684	45.360
Prihodki od provizij		1.793	1.123
Odhodki od provizij		406	356
Neto provizije		1.387	768
Drugi prihodki		382	289
Skupni prihodki poslovanja		23.452	46.417
Stroški poslovanja	6	4.396	3.930
Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije	7	498	7.690
Presežek prihodkov nad odhodki		18.558	34.798
Razdelitev presežka:			
Prenos/črpanje posebnih rezerv za tečajne razlike		-8.588	22.397
Prenos/črpanje posebnih rezerv za cenovna tveganja		10.915	3.972
Finančni izid po črpanju/razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov vrednotenja		16.231	8.428
Prenos v splošne rezerve		12.173	6.321
Skupni prenos v rezerve	13	14.500	32.691
Sredstva za proračun Republike Slovenije		4.058	2.107
Skupna razdelitev		18.558	34.798

Pojasnila na straneh 75 do 89 so sestavni del računovodskih izkazov.

Bilanca stanja

na dan 31. decembra (v mio SIT)

	Pojasnila	31.12.2002	31.12.2001
Aktiva			
Finančna sredstva			
Finančna sredstva v tuji valuti			
Zlato	8	18.403	16.869
Gotovina in vloge		592.862	492.109
Izpeljani finančni instrumenti	9	328	21
Investicijski vrednostni papirji	16	927.375	580.193
Terjatve do proračuna Republike Slovenije		7.668	8.509
Mednarodni denarni sklad		28.221	21.479
Obračunane obresti in ostalo		13.605	11.978
Skupaj		1.588.462	1.131.158
Finančna sredstva v tolarjih			
Posojila bankam		18	438
Obratni repo posli		1.148	-
Obračunane obresti in ostalo		2.089	2.290
Skupaj		3.255	2.728
Osnovna sredstva	10	3.094	2.608
Skupna aktiva		1.594.812	1.136.494
Pasiva			
Servisirane obveznosti			
Obveznosti v tuji valuti			
Vpogledne vloge		30.545	31.842
Blagajniški zapisi Banke Slovenije		552.952	460.837
MDS in druge mednarodne finančne organizacije		7	5
Dodeljeni SDR	11	7.643	8.013
Obračunane obresti in ostalo		131	191
Skupaj		591.278	500.889
Obveznosti v tolarjih			
Vpogledne vloge		89.804	85.557
Vloge čez noč		18.360	35.372
Blagajniški zapisi Banke Slovenije		375.636	125.912
Vloge proračuna Republike Slovenije		134.793	28.837
Obračunane obresti in ostalo		8.915	6.629
Skupaj		627.508	282.308
Bankovci v obtoku	12	172.056	165.778
Sredstva za proračun Republike Slovenije		4.058	2.107
Skupne obveznosti		1.394.900	951.082
Kapital in rezerve	13	199.912	185.411
Skupna pasiva		1.594.812	1.136.494

Pojasnila na straneh 75 do 89 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz sprememb lastniškega kapitala

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	Kapital BS	Splošne rezerve	Posebne rezerve	Presežek/ primanjkljaj	Skupaj
Stanje 31.12.2000	-	21.914	109.768	-	131.682
Povečanje splošnih rezerv (BIS)	-	21.039	-	-	21.039
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	34.798	34.798
Prenos v rezerve za tečajne razlike	-	-	22.397	-22.397	-
Prenos v splošne rezerve	-	10.293	-	-10.293	-
Sredstva za Proračun RS	-	-	-	-2.107	-2.107
Skupna sprememba	-	31.332	22.397	-	53.729
Stanje 31.12.2001	-	53.246	132.165	-	185.411
Spremembe v obdobju					
Učinek sprejetja novega zakona o BS	2.000	-9.537	7.537	-	-
Presežek prihodkov nad odhodki	-	-	-	18.558	18.558
Zmanjšanje rezerv za tečajne razlike	-	-	-8.588	8.588	-
Prenos v rezerve za cenovna tveganja	-	-	10.915	-10.915	-
Prenos v splošne rezerve	-	12.173	-	-12.173	-
Sredstva za Proračun RS	-	-	-	-4.058	-4.058
Skupna sprememba	2.000	2.636	9.865	-	14.500
Stanje 31.12.2002	2.000	55.882	142.030	-	199.912

Rezerve so dodatno obrazložene v Pojasnilu 13.

Pojasnila na straneh 75 do 89 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz finančnih tokov

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	Pojasnila	2002	2001
Finančni tokovi iz poslovanja			
Prejete obresti		60.319	41.534
Plačane obresti		-35.886	-25.569
Drugo		-1.992	-169
Neto finančni tokovi iz poslovanja		22.441	15.797
Finančni tokovi iz investiranja			
Nakupi vrednostnih papirjev		-1.248.148	-624.042
Prodaje vrednostnih papirjev		911.919	553.917
Naložbe v vezane vloge		-14.695.325	-10.114.544
Sprostitve vezanih vlog		14.588.360	9.854.193
Dana posojila in obratni repoji domačim bankam		-332.175	-57.553
Vrnjena posojila in obratni repoji domačih bank		331.447	63.848
Nakup osnovnih sredstev		-806	-189
Prodaja osnovnih sredstev		63	3
Neto finančni tokovi iz investiranja		-444.664	-324.366
Finančni tokovi iz financiranja			
Izdani bankovci v obtoku		6.278	26.331
Vpisani blagajniški zapisi	17	5.619.908	4.023.304
Izplačani blagajniški zapisi	17	-5.295.401	-3.824.130
Vloge proračuna Republike Slovenije		114.041	19.896
Povečanje splošnih rezerv (BIS)	-		21.039
Drugo, neto		-1.808	-2.744
Neto finančni tokovi iz financiranja		443.018	263.696
Učinki spremembe deviznih tečajev		459	1.223
Skupen neto finančni tok		21.254	-43.650
Stanje denarnih sredstev 01.01.		-135.599	-91.949
Stanje denarnih sredstev 31.12.	18	-114.345	-135.599
Sprememba denarnih sredstev		21.254	-43.650

Pojasnila na straneh 75 do 89 so sestavni del računovodskih izkazov.

Računovodske izkaze je dne 25. 3. 2003 sprejel Svet Banke Slovenije. V imenu Banke Slovenije jih je podpisal:

Mitja Gaspari

*Predsednik Sveta Banke in
guverner Banke Slovenije*

V skladu z 49. členom Zakona o Banki Slovenije, Banka z računovodskimi izkazi seznani Državni zbor Republike Slovenije

Pojasnila k računovodskim izkazom

1 Ustanovitev

Banka Slovenije (Banka) je centralna banka Republike Slovenije. Ustanovljena je bila z Zakonom o Banki Slovenije z dne 25. junija 1991. V letu 2002 je bil sprejet nov Zakon o Banki Slovenije (Ur.l.RS, št.58/02). Banka je pravna oseba javnega prava, ki samostojno razpolaga z lastnim premoženjem. Je v izključni državni lasti s finančno in upravljalško avtonomijo. Njeno delovanje nadzira Državni zbor. Banka skrbi predvsem za stabilnost cen in splošno likvidnost bančnega sistema.

2 Računovodski standardi in načela

Ti računovodski izkazi so bili pripravljeni skladno z ustreznimi Mednarodnimi finančnimi poročevalskimi standardi, ki jih je sprejel Mednarodni odbor za računovodske standarde, z upoštevanjem načela izvirne vrednosti in z upoštevanjem valorizacije vrednostnih papirjev razpoložljivih za prodajo, finančnih sredstev in obveznosti namenjenih trgovanju in vseh izvedenih finančnih pogodb. Te standarde je kot pravno podlago sprejel Svet Banke Slovenije na 90. seji, dne 9. maja 1995.

3 Posebne računovodske usmeritve

Tuje valute

Finančna sredstva in obveznosti v tujih valutah so preračunana v tolarje (SIT) po srednjih tečajih Banke Slovenije na dan bilance stanja. Transakcije v tujih valutah so preračunane v SIT po tečajih, veljavnih na dan obračuna.

Priznavanje prihodkov

Prihodki od obresti so knjiženi v obsegu, ki se nanaša na tekoče poslovno leto, razen prihodkov od obresti, katerih plačilo je dvomljivo. Obrestni prihodki od dvomljivih terjatev so knjiženi na računu izključenih prihodkov. Stanje izključenih obrestnih prihodkov zmanjšuje izkazano stanje terjatev od obresti. Popravki vrednosti za terjatve od obresti, ki so ocenjene za neizterljive, so izknjiženi iz bilance banke.

Prihodki iz naslova provizij izvirajo iz storitev v plačilnem prometu, nadzorne in regulatorске funkcije ter iz storitev distribucije vrednotnic za račun države. Prihodki so prepoznani v izkazu uspeha ob nastanku.

Finančna sredstva in obveznosti

Vsa finančna sredstva so v bilanci stanja začetno izkazana po nabavni vrednosti na datum poravnave. Datum poravnave je dan, na katerega so sredstva prenesena med sodelujočimi subjekti. Finančne obveznosti so začetno izkazane v bilanci stanja, ko Banka postane udeležena stranka pogodbenih določil instrumenta.

Finančna sredstva in obveznosti so poračunane in v neto znesku izkazane v bilanci stanja, kadar obstaja zakonita možnost poročuna izkazanih zneskov in namen poravnave na neto osnovi ali hkratne realizacije sredstev in poravnave obveznosti.

Zlato in zlate terjatve

Imetja Banke v zlatu so vrednotena po tržni ceni za unčo zlata v ameriških dolarjih. Prihodki oziroma odhodki vrednotenja zlata zaradi spremembe cene zlata ali tečaja ameriškega dolarja so izkazani v izkazu uspeha kot prihodki (odhodki) vrednotenja zlata. Neto nerealiziran rezultat vrednotenja se prenaša na račun posebnih rezerv ali bremen posebene rezerve v skladu s sklepom Sveta Banke.

Investicijski vrednostni papirji

Naložbe Banke v tržne vrednostne papirje so del njenega upravljanja z mednarodnimi rezervami. Banka nima v lasti vrednostnih papirjev za namene trgovanja, prav tako ne vrednostnih papirjev, ki bi jih imela v lasti do dospelosti. Vsi investicijski vrednostni papirji se smatrajo kot razpoložljivi za prodajo in so vrednoteni po tržni ceni. Ob prodaji vrednostnih papirjev se njihova poštena vrednost vključi v izkaz uspeha kot Prihodki (Odhodki) od investicijskih vrednostnih papirjev. Vsaka sprememba cen vrednostnih papirjev je izkazana v izkazu uspeha pod postavko Prihodki (Odhodki) vrednotenja investicijskih vrednostnih papirjev. Saldo med prihodki in odhodki vrednotenja se prenaša v posebne rezerve ali bremeni posebne rezerve v skladu s sklepom Sveta Banke.

Izpeljani finančni instrumenti

Banka ne uporablja izpeljanih finančnih instrumentov razen poslov začasnega nakupa ali prodaje tuje valute in terminskih nakupov tuje valute z domačimi bankami za izvajanje denarne politike in upravljanje s posojili bankam. Razlika, ki izhaja iz spot in forward tečajev, je razmejena čez celotno obdobje posla in se v izkazu uspeha prikazuje kot Obresti od poslov valutne zamenjave. Oba izpeljana finančna instrumenta sta v bilanci stanja vrednotena po njuni tržni vrednosti. Tržna vrednost je izračunana kot razlika med diskontiranimi vrednostima prihodnjega denarnega toka glede na ceno začasnega nakupa (prodaje) ali terminskega nakupa in glede na tržno ceno, ki jo predstavlja tečaj Banke Slovenije.

Instrumenti varovanja pred tveganjem

Banka ni med letom izvajala nobenih transakcij, ki bi pomenile uporabo instrumentov varovanja pred tveganji spremembe poštene vrednosti ali denarnega toka varovane postavke.

Obratni repo posli

Naložbe iz naslova poslov obratnega reodkupa vrednostnih papirjev so evidentirane v bilanci stanja pod Finančna sredstva v tolarjih po dejanskem denarnem toku. Razlika med nakupno in prodajno ceno je obrestni prihodek. Obresti se razmejujejo prek celotnega obdobja trajanja posla reodkupa.

Posojila in rezervacije za dvomljive in sporne terjatve

Posojila so izkazana v višini amortizirane nabavne vrednosti. V primeru dokaza, da posojilo ne bo odplačano v celotnem znesku glede na prvotne pogoje pogodbe, se oblikuje popravek vrednosti. Popravek vrednosti predstavlja razliko med amortizirano nabavno vrednostjo in izterljivo vrednostjo, ki predstavlja sedanjo vrednost pričakovanih denarnih tokov, vključujoč zneske iz garancij in poroštev, diskontiranih z veljavno obrestno mero. Če se meni, da posojilo ne bo odplačano, se ga odpiše v korist predhodno za ta namen oblikovane rezervacije.

Vpogledne in vezane vloge

Vpogledne in vezane vloge se vodijo po nabavni vrednosti ter so vrednotene po amortizirani nabavni vrednosti.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

Banka Slovenije izdaja blagajniške zapise v tolarjih in blagajniške zapise v EUR ter USD. Tolarski blagajniški zapisi imajo zapadlost šestdeset, dvestosedemdeset in tristošestdeset dni. Blagajniški zapisi v tujem denarju zapadejo v rokih dva, tri in štiri mesece. Obe vrsti blagajniških zapisov sta knjiženi po amortizirani nabavni vrednosti.

Nepremičnine

Naložbe v zgradbe, ki se nahajajo v Avstriji, so prikazane po pošteni vrednosti in niso amortizirane. Usmeritev Banke je pridobiti oceno zunanjih strokovnjakov in ovrednotenje teh naložb vsakih pet let. Zadnja valorizacija je bila opravljena leta 1999. Vse druge nepremičnine so prikazane po nabavni ceni, zmanjšani za amortizacijo, razen zemljišča, ki se ne amortizira. Revalorizacija zgradb se prenaša neposredno v rezerve.

Amortizacija se obračunava linearno, tako da se odpisuje nabavna vrednost sredstev skozi leta njene ocenjene življenjske dobe po naslednjih letnih odstotnih stopnjah:

zgradbe	1,3–1,8 %
računalniška oprema	20–33 %
druga oprema	10–25 %

Dobiček oziroma izguba pri prodaji osnovnih sredstev sta določena kot razlika med izkupičkom pri prodaji in neodpisano vrednostjo sredstva ter se prikazujeta kot prihodek oziroma odhodek v izkazu uspeha.

Bankovci v obtoku

Bankovci, ki jih izdaja Banka, predstavljajo zanjo obveznost v korist imetnika in so priznani kot obveznost po nominalni vrednosti.

Finančni tokovi

Denarna sredstva obsegajo denar v blagajni in vpogledne vloge.

Finančni tokovi iz investiranja zaobjemajo spremembe v portfeljih Banke, ki izhajajo iz izvajanja funkcij centralne banke. Vanje se vključujejo spremembe na računu posebnih pravic črpanja (SDR) in izdatki za osnovna sredstva. Finančni tokovi iz financiranja se nanašajo na izdajanje bankovcev, izdajanje blagajniških zapisov Banke Slovenije in na spremembe pri vlogah proračuna Republike Slovenije. Poslovne dejavnosti vključujejo prihodkovni in odhodkovni finančni tok, ki ni vključen med finančne tokove iz investiranja ali iz financiranja.

Prejemki in izdatki v portfeljih so predstavljeni v bruto zneskih.

Obdavčitev

Banka ni zavezana plačilu davka na dobiček v Sloveniji.

Razdelitev presežka/kritje primanjkljaja

V skladu z Zakonom o Banki Slovenije se presežek prihodkov nad odhodki deli za posebne rezerve, splošne rezerve in proračun Republike Slovenije. Nerealizirani prihodki iz naslova tečajnih in cenovnih sprememb se v celoti prenašajo v posebne rezerve. Uporabijo se lahko le za kritje primanjkljaja, ki je posledica nerealiziranih odhodkov iz tečajnih in cenovnih sprememb. Presežek prihodkov nad odhodki po razporeditvi sredstev v posebne rezerve se v višini 25 % nameni v proračun Republike Slovenije, preostanek pa v splošne rezerve.

Primanjkljaj prihodkov nad odhodki pokriva Banka Slovenije iz splošnih rezerv. Sredstva za pokrivanje primanjkljaja prihodkov nad odhodki, ki ga ni mogoče pokriti iz splošnih rezerv, se zagotovijo iz proračuna Republike Slovenije.

Spremembe v računovodskih usmeritvah

Glede na predhodno leto ni bilo v računovodskih usmeritvah nobenih sprememb.

4 Obrestni prihodki

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Obrestni prihodki v tuji valuti		
Prihodki od zlata	64	64
Obresti od vpoglednih in vezanih vlog	17.707	13.036
Neto prihodki od investicijskih vrednostnih papirjev	27.935	27.337
Obresti od vlog pri MDS	538	597
Skupaj	46.243	41.033
Obrestni prihodki v tolarjih		
Obresti od posojil bankam	88	1.249
Obresti od obratnih repo poslov	31	413
Obresti od poslov valutne zamenjave	15.315	1.888
Skupaj	15.434	3.550
Skupaj obrestni prihodki	61.677	44.583

Neto prihodke od tržnih vrednostnih papirjev sestavljajo:

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Obrestni prihodki	26.485	26.528
Neto prihodki pri prodaji vrednostnih papirjev	1.449	809
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	27.935	27.337

5 Obrestni odhodki

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Obrestni odhodki v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih vlog	843	1.693
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	16.594	17.818
Skupaj	17.437	19.511
Obrestni odhodki v tolarjih		
Obresti od vpoglednih vlog	815	701
Obresti od vlog čez noč	288	120
Obresti od vlog proračuna Republike Slovenije	3.083	455
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	20.697	4.743
Skupaj	24.884	6.019
Skupni obrestni odhodki	42.321	25.529

6 Stroški poslovanja

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Stroški dela	2.582	2.221
Materialni stroški	1.519	1.456
Stroški tiskanja denarja	184	106
Ostalo	111	146
Skupaj	4.396	3.930

V Banki je bilo 31. decembra 2002 zaposlenih 391 ljudi (leta 2001 pa 387).

7 Popravki vrednosti, odpisi in rezervacije

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Terjatev do Sklada RS za sukcesijo	-	8.650
Terjatve do finančnih institucij	-2	-1.010
Potencialne obveznosti	500	50
Skupaj	498	7.690

8 Zlato

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Zlato	40	174
Zlato v depozitu	18.363	16.694
Skupaj	18.403	16.869

9 Izpeljani finančni instrumenti

Banka sklepa z domačimi bankami posle začasnega nakupa ali prodaje deviz in posle terminskega nakupa deviz. Bilančne vrednosti pozicij izkazujejo na dan 31. decembra naslednje stanje:

	2002		2001	
	Poštena vrednost	Osnovna vrednost	Poštena vrednost	Osnovna vrednost
	mio SIT	mio SIT	mio SIT	mio SIT
Začasni nakupi/prodaje deviz				
- SIT bodo prejeti nasproti EUR	328	542.233	21	260.909
Terminski nakup				
- SIT bodo dani nasproti EUR	-	-	-	3.919
Skupaj izpeljani finančni instrumenti	328	542.233	21	264.828

Osnovni zneski posameznih vrst finančnih instrumentov zagotavljajo primerjavo z vrednostmi, ki jih imajo ti instrumenti v bilanci stanja, vendar ne ponazarjajo nujno zneskov prihodnjega denarnega toka ali trenutne poštene vrednosti instrumentov in torej ne kažejo na izpostavljenost Banke kreditnemu tveganju v tem obsegu. Izpeljani finančni instrumenti so v poziciji ugodni (sredstva) ali neugodni (obveznosti) glede na spremembe obrestnih mer in tečajev valut v povezavi z njihovimi pogoji.

10 Osnovna sredstva

	Zemljišča in zgradbe	Računalniki in oprema	Skupaj
	mio SIT	mio SIT	mio SIT
Nabavna ali ocenjena vrednost			
1. januar 2001	2.682	2.229	4.912
Nabave	50	140	190
Prodaje	-	-73	-73
1. januar 2002	2.732	2.297	5.029
Nabave	136	687	823
Prodaje	-	-256	-256
31. december 2002	2.869	2.727	5.596
Amortizacija			
1. januar 2001	576	1.559	2.134
Prodaje	-	-68	-68
Strošek amortizacije	20	335	355
1. januar 2002	596	1.825	2.421
Prodaje	-	-243	-243
Strošek amortizacije	21	302	323
31. december 2002	617	1.884	2.501
Neodpisana vrednost:			
31. december 2002	2.251	843	3.094
31. december 2001	2.136	471	2.608

V stanje zemljišč in zgradb na dan 31. december 2002 in 2001 so vključene tudi naložbe v nepremičnine v Republiki Avstriji v višini 1115 mio SIT.

Dohodki od nepremičnin, ki so dane v najem, so naslednji:

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Prihodki od najemnin	182	177
Neposredni operativni stroški	130	135
Neto prihodki od najemnin	52	42

11 Dodeljeni SDR

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Dodeljeni SDR	7.643	8.013
Skupaj	7.643	8.013

Obrestna mera za obveznosti iz naslova dodeljenih SDR je na bilančni dan znašala 1,91 % (2001: 2,23 %). Obresti, ki jih Banka plačuje, se neposredno zaračunajo Republiki Sloveniji in tako je efektivna obrestna mera enaka nič.

Terjatve do proračuna Republike Slovenije so izkazane v knjižni vrednosti glavnice in so pretežno financirane z dodeljenimi SDR.

12 Bankovci v obtoku

Vrednost bankovcev v obtoku po apoenih:

		2002 mio SIT	2001 mio SIT
SIT	10	255	269
SIT	20	439	395
SIT	50	591	542
SIT	100	1.454	1.401
SIT	200	1.527	1.411
SIT	500	2.087	2.001
SIT	1.000	12.480	12.137
SIT	5.000	63.562	60.197
SIT	10.000	89.255	87.019
Skupaj		171.651	165.372
Tolarski kuponi		405	406
Skupaj		172.056	165.778

13 Rezerve

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Stanje 1. januarja	185.411	131.682
Povečanje splošnih rezerv - BIS	-	21.039
Prenos sredstev iz splošnih rezerv	-2.000	-
Oblikovanje osnovnega kapitala BS	2.000	-
Prenos/črpanje posebnih rezerv za tečajne razlike	-8.588	22.397
Prenos v posebne rezerve za cenovna tveganja	10.915	3.972
Prenos v splošne rezerve	12.173	6.321
Stanje 31. decembra	199.912	185.411
Sestava rezerv:		
Osnovni kapital BS	2.000	-
Posebne rezerve za tečajne razlike	123.578	132.165
Posebne rezerve za cenovna tveganja	18.452	7.537
Splošne rezerve	54.767	44.594
Valorizacijske rezerve	1.115	1.115
Skupaj rezerve	199.912	185.411

Novi zakon o Banki Slovenije (Ur.list RS, št. 58/02 z dne 04. 07. 2002) v 5. členu določa osnovni kapital Banke Slovenije, in sicer: "Banka Slovenije ima osnovni kapital, ki se oblikuje iz dela splošnih rezerv Banke Slovenije v višini 2 milijard tolarjev na dan uveljavitve zakona." Zakon o Banki Slovenije je stopil v veljavo 19. 07. 2002. S to valuto je bil prenesen znesek 2 milijard tolarjev z računa splošnih rezerv na račun osnovnega kapitala.

Rezerve Banke Slovenije sestavljajo splošne rezerve in posebne rezerve. Splošne rezerve so namenjene kritju splošnih tveganj pri poslovanju Banke Slovenije. Posebne rezerve so namenjene pokrivanju tečajnih in cenovnih tveganj. Posebne rezerve se oblikujejo v višini nerealiziranih prihodkov iz naslova tečajnih in cenovnih tveganj.

Po sprejetju novega zakona o Banki Slovenije je bil iz računa splošnih rezerv (splošne rezerve za cenovna tveganja) na račun posebnih rezerv (posebne rezerve za cenovna tveganja) prenesen znesek 7537 milijonov, ki predstavlja znesek nerealiziranih prihodkov iz naslova cenovnih sprememb preteklih let.

Banka Slovenije je postala članica in delničar Banke za mednarodne poravnave v Baslu leta 1996 na podlagi Zakona o članstvu Banke Slovenije v Banki za mednarodne poravnave (BIS). Pet let pozneje, v letu 2001, je bil dosežen dogovor med državami naslednicami SFRJ glede razdelitve tega imetja. Republika Slovenija je prenesla proporcionalni delež imetja bivše Narodne banke Jugoslavije na Banko Slovenije pri Banki za mednarodne poravnave. Sloveniji je pripadlo 16,39 % oziroma 82 milijonov USD. Prenesena sredstva so bila knjižena z valuto 13. junij 2001, t.j. na dan skupščine BIS, in sicer zlato (16,9 milijarde SIT), vloge (1,1 milijarde SIT) in delnice BIS (2,9 milijarde SIT).

14 Pogojne obveznosti in zunajbilančni instrumenti

Akreditivi

Skupen znesek odprtih kreditivov na bilančni dan znaša:

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Devizni kreditivi	-	13

Posli začasnega nakupa ali prodaje tuje valute in terminski nakupi tuje valute

Banka je v letu 2002 in 2001 sklepala posle valutne zamenjave in posle terminskega nakupa deviz, ki se nanašajo na obveznost nakupa EUR za SIT ali prodaje EUR za SIT. Osnovni zneski teh poslov so podani v Pojasnilu 9.

Druge pogojne obveznosti

Obstajajo še določeni zahtevki do Banke, ki so v postopku in niso poravnani. Zahtevki se v glavnem nanašajo na delovnopravne spore iz prve polovice prejšnjega desetletja. Svet Banke je mnenja, da so za te namene oblikovane zadostne rezervacije. Podrobnejša informacija v skladu z MFPS 37 "Provizije, pogojne obveznosti in pogojne terjatve" ni podana, ker lahko le-ta prejudicira položaj Banke v postopku.

15 Poštena vrednost finančnih sredstev in obveznosti

Naslednja tabela prikazuje knjigovodske vrednosti in pripadajoče poštene vrednosti tistih finančnih imetij in obveznosti, ki se v bilanci stanja ne izkazujejo po njihovi poštene vrednosti. Ocenjena poštena vrednost vlog z nespremenljivo obrestno mero ter blagajniških zapisov Banke Slovenije temelji na diskontiranju denarnega toka pri uporabi prevladujočih obrestnih mer denarnega trga za podobne instrumente preostalega roka zapadlosti.

	Sedanja vrednost		Poštena vrednost	
	2002 mio SIT	2001 mio SIT	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Sredstva				
Gotovina in vloge	592.862	492.109	593.439	492.673
Posojila bankam	18	438	18	453
Obratni repo posli	1.148	-	1.148	-
Obveznosti				
Blagajniški zapisi v tujem denarju	552.952	460.837	552.951	460.817
Blagajniški zapisi v tolarjih	375.636	125.912	387.629	126.355

Poštena vrednost vpoglednih vlog, vlog čez noč in vlog proračuna Republike Slovenije je enaka njihovi knjigovodski vrednosti zaradi njihove vpoglednosti oziroma kratke ročnosti.

Glede na posebnost rezervne pozicije pri Mednarodnem denarnem skladu, vlog Mednarodnega denarnega sklada, alokacije SDR in z njo povezane terjatve do proračuna RS se njihova poštena vrednost ne razlikuje bistveno od njihove knjigovodske vrednosti.

Pošteno vrednost bankovcev v obtoku predstavljajo njihovi nominalni zneski.

16 Tveganje

Kreditno tveganje

Vsi tržni vrednostni papirji so obrestonosne obveznice. Vsi tržni vrednostni papirji in depoziti so naloženi pri tujih bankah.

Vse tuje banke, kamor Banka plasira sredstva, imajo najmanj AA- boniteto. Bonitetna ocena je povprečje bonitetnih ocen agencij Fitch, Moody's in Standard & Poor's. Maksimalno izpostavljenost kreditnemu tveganju na dan 31. december 2002 v primeru, da dolžniki ne bi mogli izpolniti svojih obveznosti, predstavlja znesek, prikazan v računovodskih izkazih kot finančna sredstva. Izpostavljenost državnemu tveganju vključuje države OECD in Republiko Slovenijo. Svet Banke Slovenije meni, da ni pomembnejše koncentracije kreditnega tveganja.

Koncentracije vrednostnih papirjev glede na valuto in glede na poslovni odnos so na dan 31. decembra 2002 sledeče:

	EUR %	USD %	Ostalo %	Skupaj %
Državni vrednostni papirji	25,66	9,37	0,08	35,11
Nadnacionalni vrednostni papirji	0,70	3,00	0,59	4,30
Bančni vrednostni papirji	56,47	2,82	1,31	60,60
31. december 2002	82,83	15,19	1,98	100,00
Državni vrednostni papirji	49,70	15,27	0,44	65,40
Nadnacionalni vrednostni papirji	1,27	6,01	0,65	7,93
Bančni vrednostni papirji	20,50	4,02	2,14	26,66
31. december 2001	71,47	25,30	3,23	100,00

Obrestno tveganje

Povprečne efektivne obrestne mere:

	2002			2001	
	Obdobja sprememb obrestnih mer			Skupaj	Skupaj
	do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto		
	v %				
Sredstva					
Sredstva v tuji valuti					
Zlato	0,32	0,31	-	0,32	0,62
Gotovina in vloge	2,81	-	-	2,81	3,29
Izpeljani finančni instrumenti	1,00	1,00	-	1,00	0,50
Investicijski vrednostni papirji	3,04	2,97	2,93	2,97	3,76
Mednarodni denarni sklad	1,74	-	-	1,74	1,96
Sredstva v tolarjih					
Posojila bankam	-	-	10,00	10,00	11,28
Obratni repo posli	9,01	-	-	9,01	-
Obveznosti					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	2,00	-	-	2,00	1,99
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	2,84	2,58	-	2,80	3,24
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	0,94	-	-	0,94	0,92
Vloge čez noč	4,00	-	-	4,00	3,92
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	8,97	11,03	-	10,48	9,04
Vloge proračuna RS	7,83	-	10,00	9,12	5,20

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere na koncu obračunskega obdobja.

Obrestna občutljivost sredstev in obveznosti

Analiza spremenljivosti obrestnih mer na dan 31. decembra 2002 (v mio SIT):

	2002			Skupaj
	Obdobja sprememb obrestnih mer			
	do 3 mesece	3 do 12 mesecev	nad 1 leto	
Sredstva				
Sredstva v tuji valuti				
Zlato	12.326	6.077	-	18.403
Gotovina in vloge	592.862	-	-	592.862
Izpeljani finančni instrumenti	92	236	-	328
Investicijski vrednostni papirji	309.106	126.536	491.733	927.375
Terjatve do proračuna RS	25	-	7.643	7.668
Mednarodni denarni sklad	28.221	-	-	28.221
Sredstva v tolarjih				
Posojila bankam	-	-	18	18
Obratni repo posli	1.148	-	-	1.148
Skupaj sredstva	943.781	132.848	499.394	1.576.023
Obveznosti				
Obveznosti v tuji valuti				
Vpogledne vloge	30.545	-	-	30.545
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	464.939	88.013	-	552.952
MDS in druge MFO	-	-	7	7
Dodeljeni SDR-i	-	-	7.643	7.643
Obveznosti v tolarjih				
Vpogledne vloge	89.804	-	-	89.804
Vloge čez noč	18.360	-	-	18.360
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	100.351	275.285	-	375.636
Vloge proračuna RS	54.793	-	80.000	134.793
Skupaj obveznosti	758.792	363.298	87.649	1.209.740
Obrestno občutljivostna vrzel	184.988	-230.450	411.744	366.283
Na dan 31. december 2001				
Skupaj sredstva	561.759	119.494	438.365	1.119.618
Skupaj obveznosti	683.106	85.252	8.018	776.377
Obrestno občutljivostna vrzel	-121.347	34.242	430.347	343.241

Valutno tveganje

Pri izvajanju funkcij centralne banke, predvsem pri vodenju denarne politike in upravljanju z deviznimi rezervami, prihaja do koncentracije valut pri finančnih sredstvih. Koncentracije izvirajo iz valutne in poslovne izpostavljenosti Banke.

Osnovne smernice upravljanja z mednarodnimi rezervami Banke določa in četrletno revidira Svet Banke Slovenije; smernice predpisujejo valutno strukturo, povprečno ročnost vlog in naložb v tuji valuti, kot tudi izbiro tujih bank.

Valutna sestava na dan 31. decembra 2002 (v mio SIT):

	SIT	EUR	USD	Ostalo	Skupaj
Sredstva					
Sredstva v tuji valuti					
Zlato	-	-	-	18.403	18.403
Gotovina in vloge	-	529.863	62.327	673	592.862
Izpeljani finančni instrumenti	-	328	-	-	328
Investicijski vrednostni papirji	-	768.149	140.876	18.350	927.375
Terjatve do proračuna RS	-	-	-	7.668	7.668
Mednarodni denarni sklad	-	-	-	28.221	28.221
Obračunane obresti in ostalo	-	7.661	2.211	3.733	13.605
Sredstva v tolarjih	3.255	-	-	-	3.255
Skupaj sredstva	3.255	1.306.000	205.414	77.048	1.591.717
Obveznosti					
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	-	12.897	17.447	201	30.545
Blagajniški zapisi Banke Slovenije	-	500.165	52.788	-	552.952
MDS in druge MFO	-	-	-	7	7
Dodeljeni SDR-i	-	-	-	7.643	7.643
Obračunane obresti in ostalo	-	108	21	1	131
Obveznosti v tolarjih	627.508	-	-	-	627.508
Skupaj obveznosti	627.508	513.170	70.256	7.852	1.218.786
Valutna pozicija	-624.253	792.830	135.158	69.196	372.931
Zabilančna pozicija	9.740	-542.233	-	-	-532.493
Na dan 31. december 2001					
Skupaj sredstva	2.728	872.312	188.948	69.898	1.133.886
Skupaj obveznosti	282.308	421.089	71.571	8.229	783.197
Valutna pozicija	-279.580	451.223	117.377	61.669	350.689
Zabilančna pozicija	3.912	-260.909	-	-	-256.997

Dospelost sredstev in obveznosti

Dospelost sredstev in obveznosti na dan 31. december 2002 (v mio SIT):

	Preostalo obdobje do pogodbene zapadlosti			2002 Skupaj
	Do 3 mesece	Od 3 mesece do 1 leta	Nad 1 leto	
Sredstva				
Sredstva v tuji valuti				
Zlato	-	-	18.403	18.403
Gotovina in vloge	592.862	-	-	592.862
Izvedeni finančni instrumenti	92	236	-	328
Investicijski vrednostni papirji	309.106	126.536	491.733	927.375
Terjatve do proračuna RS	25	-	7.643	7.668
Mednarodni denarni sklad	1.543	-	26.679	28.221
Obračunane obresti in ostalo	6.975	3.284	3.347	13.605
Sredstva v tolarjih				
Posojila bankam	-	-	18	18
Obratni repo posli	1.148	-	-	1.148
Obračunane obresti in ostalo	1.786	28	276	2.089
Skupaj sredstva	913.536	130.083	548.098	1.591.717
Obveznosti				
Obveznosti v tuji valuti				
Vpogledne vloge	30.545	-	-	30.545
Blagajniški zapisi Banke	464.939	88.013	-	552.952
MDS in druge MFO	-	-	7	7
Dodeljeni SDR-i	-	-	7.643	7.643
Obračunane obresti in ostalo	131	-	-	131
Obveznosti v tolarjih				
Vpogledne vloge	89.804	-	-	89.804
Vloge čez noč	18.360	-	-	18.360
Blagajniški zapisi Banke	100.351	275.285	-	375.636
Vloge proračuna RS	54.793	80.000	-	134.793
Obračunane obresti in ostalo	2.647	2033	4.235	8.915
Skupaj obveznosti	761.571	445.331	11.885	1.218.786
Na dan 31. december 2001				
Skupaj sredstva	532.700	122.320	478.866	1.133.886
Skupaj obveznosti	684.995	85.955	12.247	783.197

Likvidnostno tveganje predstavlja tveganje zagotovitve sredstev za poravnavo zapadlih obveznosti. To tveganje zaobjema tudi tveganje potrebne hitre prodaje finančnih sredstev pod njihovo pošteno vrednostjo

Likvidnostna ustreznost je ena od ključnih determinant pri upravljanju sredstev v tuji valuti. To se zrcali v ustrezni rokovi sestavi glede potencialne potrebe po posegu na trgu tujega denarja, glede na obveznosti v tuji valuti in glede na potrebe plačilnega prometa. V ta namen obstaja vrsta interaktivnih dejavnosti, ki zaobjemajo upoštevanje likvidnostnih razmerij pri instrumentih in na ravni banke, vključujoč maksimume pozicij po valutah, instrumentih in partnerjih. Kriteriji se spremljajo na dnevni ravni. Dodatno so za zavarovanje likvidnostnega tveganja sklenjene kreditne linije.

Banka je na področju tolarških aktivnosti odgovorna za uravnavanje likvidnosti bančnega sistema. Na tem funkcijskem področju za banko ne veljajo likvidnostne omejitve.

17 Finančni tokovi pri blagajniških zapisih

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Pritoki		
Blagajniški zapisi v tujem denarju	79.684	80.343
Tolarski blagajniški zapisi	244.823	118.832
Skupaj pritoki	324.507	199.174
Skupaj neto pritok	324.507	199.174

18 Stanje denarnih sredstev

	2002 mio SIT	2001 mio SIT
Sredstva v tuji valuti		
Denarna sredstva v tuji valuti	3.203	3.136
Skupaj sredstva	3.203	3.136
Obveznosti v tuji valuti		
Depoziti v tuji valuti	-4.868	-8.864
Obveznosti v tolarjih		
Vpogledne vloge bank	-82.437	-78.594
Vloge čez noč	-18.360	-35.372
Nebančne vloge	-11.883	-15.905
Skupaj obveznosti	-117.548	-138.735
Stanje denarnih sredstev	-114.345	-135.599

Denarna sredstva v tuji valuti vključujejo sredstva MDS v višini 1543 milijonov SIT (2001: 1261 milijonov SIT), ne vključujejo vezanih vlog v višini 575841 milijonov SIT (2001: 474537 milijonov SIT) in ostalih sredstev v višini 15361 milijonov SIT (2001: 15697 milijonov SIT).

Depoziti v tuji valuti ne vključujejo namenskih vlog v višini 25677 milijonov SIT (2001: 22978 milijonov SIT).

Obveznosti v tolarjih vključujejo vloge proračuna RS v višini 4515 milijonov SIT (2001: 8942 milijonov SIT).

7. PRILOGE

7.1 Zakonski status in naloge

Centralna banka Republike Slovenije, Banka Slovenije je bila ustanovljena 25. junija 1991 z Zakonom o Banki Slovenije na podlagi ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Ob uvedbi slovenske denarne enote tolarja 8. oktobra 1991 je Banka Slovenije prevzela vse funkcije denarne oblasti.

152. člen Ustave Republike Slovenije zagotavlja Banki Slovenije samostojnost in neposredno odgovornost Državnemu zboru Republike Slovenije.

17. julija 2002 je začel veljati novi Zakon o Banki Slovenije, ki je prinesel veliko sprememb. Po novem zakonu sta organa Banke Slovenije guverner Banke Slovenije in Svet Banke Slovenije, le da se je v slednjem zmanjšalo število njegovih članov iz enajst na devet. Tako so sedaj člani Sveta Banke Slovenije: guverner, štirje vice guvernerji in štirje člani. Vse člane imenuje Državni zbor Republike Slovenije na predlog predsednika Republike Slovenije za dobo šestih let z možnostjo ponovnega imenovanja. Svet Banke Slovenije odloča o vseh zadevah, ki so na podlagi zakona o Banki Slovenije in drugih zakonih v pristojnosti Banke Slovenije z dvotretjinsko večino vseh svojih članov.

V skladu z zakonom je temeljni cilj Banke Slovenije stabilnost cen. V okviru zagotavljanja cenovne stabilnosti pa Banka Slovenije podpira splošno ekonomsko politiko in si prizadeva za finančno stabilnost, upoštevajoč načeli odprtega tržnega gospodarstva in proste konkurence. Naloge Banke Slovenije v zvezi z izvajanjem denarne politike so zlasti:

1. oblikuje in uresničuje denarno politiko,
2. oblikuje in uresničuje denarni nadzor,
3. je odgovorna za splošno likvidnost bančnega sistema,
4. sodeluje pri transakcijah na deviznih in finančnih trgih,
5. sprejema v depozit sredstva bank in hranilnic,
6. odpira račune bankam in hranilnicam,
7. ureja plačilne sisteme.

Poleg navedenih nalog opravlja Banka Slovenije tudi druge naloge kot npr. upravlja z deviznimi sredstvi, kakor tudi z drugo aktivo, ki ji je zaupana, lahko deluje kot plačilni in/ali fiskalni agent države ter kot predstavnik države v mednarodnih finančnih organizacijah v skladu z zakonom, odpira račune državnim organom in osebam javnega prava in drugim udeležencem na denarnem trgu ter drugim finančnim institucijam, oblikuje, uveljavlja in nadzoruje sistem pravil za varno in skrbno poslovanje bank in hranilnic in zagotavlja informacijski sistem za nemoteno opravljanje vseh svojih funkcij.

Banka Slovenije ter člani njenih organov odločanja so neodvisni in pri opravljanju nalog po tem zakonu niso vezani na sklepe, stališča in navodila državnih ali katerihkoli organov, niti se ne smejo nanje obračati po navodila ali usmeritve. Neodvisnost Banke Slovenije je poudarjena tudi s tem, da Banka Slovenije o svojem delu Državnemu zboru Republike Slovenije le še poroča o svojem delu. Državni zbor Republike Slovenije tako ne potrjuje več finančnega načrta in letnega obračuna Banke Slovenije. Do uvedbe Evra kot denarne enote Republike Slovenije pa pristojni odbor Državnega zbora Republike Slovenije določa neodvisnega mednarodnega revizorja, ki za triletno obdobje revidira računovodske izkaze Banke Slovenije.

Novost predstavlja tudi prepoved kreditiranja in financiranja javnega sektorja, po kateri Banka Slovenije ne sme odobravati okvirnih in drugih kreditov organom Republike Slovenije, Evropske unije ali državam članicam Evropske unije ali njihovim regionalnim, lokalnim organom in drugim osebam javnega prava. Poleg tega Banka Slovenije navedenim subjektom ne sme dajati garancij za njihove obveznosti in ne sme od njih kupovati njihovih dolžniških instrumentov. Zakon pa pozna tudi izjeme od prepovedi, ki se nanašajo na banke, hranilnice in druge finančne institucije, ki so v javni lasti, če morajo izpolnjevati enake pogoje kot druge banke, hranilnice in finančne institucije, potrebe financiranja obveznosti Republike Slovenije do Mednarodnega denarnega sklada, posle, ki zadevajo izdajanje kovancev in ne presegajo 10 % vrednosti kovancev v obtoku in premostitvene kredite javnemu sektorju znotraj enega dneva brez možnosti obnavljanja.

7.2 Izkaz uspeha in bilanca stanja

Petletni podatki izkaza uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v mio SIT)

	1998	1999	2000	2001	2002
Prihodki poslovanja					
Obrestni prihodki	29.188	29.724	35.010	44.583	61.677
Obrestni odhodki	24.701	16.885	18.580	25.529	42.321
Neto obrestni prihodki (odhodki)	4.487	12.839	16.430	19.053	19.356
Neto tečajne razlike	-4.753	38.399	28.642	22.397	-8.588
Prihodki (odhodki) vrednotenja VP	-	-8.292	3.557	3.972	9.365
Prihodkov (odhodki) vrednotenja zlata	-	-	-	-63	1.550
Čisti prihodek od finančnih sredstev	-266	42.946	48.630	45.360	21.684
Provizijski prihodki	1.054	699	914	1.123	1.793
Provizijski odhodki	286	408	332	356	406
Neto provizije	768	291	582	768	1.387
Drugi prihodki	245	253	225	289	382
Skupni prihodki poslovanja	747	43.490	49.436	46.417	23.452
Stroški poslovanja	2.923	3.298	3.685	3.930	4.396
Popravki vrednosti in rezervacije	312	-	308	7.690	498
Presežek/primanjkljaj prih. nad odh.	-2.489	40.192	45.443	34.798	18.558
Razdelitev presežka/kritje primanjkljaja:					
Prenos/črpanje posebnih rezerv za tečajne razlike	-4.753	38.399	28.642	22.397	-8.588
Prenos v posebne rezerve - za cenovna tveganja	-	-	3.557	3.972	10.915
Finančni izid po kritju/razporeditvi tečajnih razlik in prihodkov vrednotenja	2.264	1.793	13.244	8.428	16.231
Prenos v splošne rezerve	1.457	1.554	9.933	6.321	12.173
Skupni prenos/črpanje rezerv	-3.297	39.952	42.132	32.691	14.500
Sredstva za proračun Republike Slovenije	807	240	3.311	2.107	4.058
Skupna razdelitev/kritje primanjkljaja	-2.489	40.192	45.443	34.798	18.558

Petletni podatki bilance stanja

na dan 31. decembra (v mio SIT)

	1998	1999	2000	2001	2002
Aktiva					
Finančna sredstva					
Finančna sredstva v tuji valuti	600.916	640.950	748.154	1.131.158	1.588.462
Zlato	15	18	20	16.869	18.403
Gotovina in vloge	260.545	181.102	237.070	492.109	592.862
Izvedeni finančni instrumenti	-	-	-	21	328
Investicijski vrednostni papirji	314.660	423.983	475.274	580.193	927.375
Terjatve do proračuna RS	6.781	7.260	8.180	8.509	7.668
Mednarodni denarni sklad	10.582	21.490	19.557	21.479	28.221
Obračunane obresti in ostalo	8.333	7.097	8.052	11.978	13.605
Finančna sredstva v tolarjih	13.124	31.456	16.441	2.728	3.255
Terjatve do Sklada Republike Slovenije za sukcesijo	8.650	8.650	8.650	-	-
Posojila bankam	697	3.630	566	438	18
Repo posli	3.454	18.550	6.299	-	1.148
Obračunane obresti in ostalo	323	626	926	2.290	2.089
Osnovna sredstva	2.372	2.914	2.777	2.608	3.094
Skupna aktiva	616.412	675.320	767.372	1.136.494	1.594.812
Pasiva					
Servisirane obveznosti					
Obveznosti v tuji valuti	307.081	343.047	404.736	500.889	591.278
Vpogledne vloge	16.356	23.990	35.997	31.842	30.545
Izvedeni finančni instrumenti	-	-	9	-	-
Blagajniški zapisi Banke	284.865	312.009	361.168	460.837	552.952
MDF in druge MFO	59	58	5	5	7
Dodeljeni SDR-i	5.772	6.868	7.534	8.013	7.643
Obračunane obresti in ostalo	29	122	23	191	131
Obveznosti v tolarjih	154.982	100.058	87.990	282.308	627.508
Vpogledne vloge	66.515	65.167	71.835	85.557	89.804
Vloge čez noč	-	-	-	35.372	18.360
Blagajniški zapisi Banke	79.904	27.101	6.946	125.912	375.636
Vloge proračuna Republike Slovenije	2.317	2.303	3.411	28.837	134.793
Obračunane obresti in ostalo	6.246	5.487	5.797	6.629	8.915
Bankovci v obtoku	104.667	142.489	139.644	165.778	172.056
Sredstva za proračun Republike Slovenije	807	240	3.311	2.107	4.058
Skupne obveznosti	567.538	585.833	635.681	951.082	1.394.900
Kapital in rezerve	48.874	89.484	131.691	185.411	199.912
Skupna pasiva	616.412	675.317	767.372	1.136.494	1.594.812

7.3 Pomembnejši ukrepi v letu 2002

7.3.1 Ukrepi denarne politike in politike deviznega tečaja

Januar	Od 1.1.2002 se obresti vseh instrumentov denarne politike obračunavajo linearno. S 1.1. je bila eskontna mera znižana z 11,0 % na 9,0 %. S 3.1. so bile znižane sledeče obrestne mere: lombardna obrestna mera z 12,0 % na 11,0 % ter obrestna mera 60-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov z 8,0 % na 7,5 %. 31.1. je bila obrestna mera slednjih zvišana na 7,75 %. Izklicna obrestna mera 270-dnevnih blagajniških zapisov je bila na licitaciji 14.1. znižana z 11,0 % na 9,0 %.
Marec	Izklicna obrestna mera 270-dnevnih blagajniških zapisov je bila na licitaciji 28.3. zvišana na 10,0 %. 29.03. je bila zvišana obrestna mera 60-dnevnih blagajniških zapisov s 7,75 % na 8,0 %.
April	1.4. je bila eskontna mera zvišana na 10,0 %. 30.4. je bila obrestna mera 60-dnevnih blagajniških zapisov zvišana na 8,25 %.
Maj	16.5. je bila obrestna mera 60-dnevnih blagajniških zapisov zvišana na 8,75 %.
Junij	Število licitacij 270-dnevnih blagajniških zapisov v mesecu je bilo povečano z dveh na štiri.
Avgust	Od 1.8. lahko lombardno posojilo črpajo poleg bank tudi hranilnice z dovoljenjem za poslovanje po Zakonu o bančništvu. Črpanje posojila je možno tudi na podlagi zastavljenih TBZ.
Oktober	29. 10. je Banka Slovenije dokončno odkupila devize od države iz naslova kupnine Nove Ljubljanske banke v višini 113,6 milijarde SIT (497 milijonov EUR). Ministrstvo za finance je isti dan celotni znesek vezalo pri Banki Slovenije, in sicer v treh vlogah za 15, 272 in 360 dni.
November	V začetku novembra je Banka Slovenije z namenom monetizacije kupnine za Lek d.d. sodelujočim bankam ponudila možnost začasnega odkupa deviz za 270 dni z možnostjo, da ji banke ob dospelosti začasno prodane devize dokončno prodajo. Cena je bila določena na enaki višini kot je znašala cena za začasni nakup deviz za 7 dni (4,5 %). S 4.11. je Banka Slovenije z namenom sterilizacije kupnine za Lek d.d. začela izdajati 360-dnevne tolarske blagajniške zapise. Do vpisa teh zapisov so bile upravičene le banke, ki so bile v okviru pogodbenega sodelovanja pri posegih na trgu tujega denarja udeležene v začasnih prodajah deviz Banki Slovenije. Banke so lahko zapise vpisovale največ do višine povprečnega trimesečnega stanja začasno prodanih deviz Banki Slovenije. Obrestna mera je bila določena v višini 12 % (obrestna mera za 270-dnevne blagajniške zapise plus pribitek 2 odstotni točki).
December	2.12. je bila, kot posledica znižanja povprečne ponderirane obrestne mere na licitaciji 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov konec novembra, znižana obrestna mera 360-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov z 12 % na 11,91 %.

Znižanju obrestnih mer Evropske centralne banke 6.12. za 0,5 odstotne točke je sledila tudi Banka Slovenije. Z 12.12. so bile **znižane** sledeče **obrestne mere**: lombardna obrestna mera z 11,0 % na 10,5 %, izklicna obrestna mera 7-dnevnega in 2-mesečnega repoja blagajniških zapisov z 9,5 % na 9 % in obrestna mera 60-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov z 8,75 % na 8,25 %. Izklicna obrestna mera 270-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov je bila na licitaciji 12.12. znižana z 10,0 % na 9,5 %, posledično je bila 13.12. znižana obrestna mera 360-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov na 11,5 %.

December

7.3.2 Prilagoditve zaradi približevanja vstopa v ESCB

Iz osnove za izračun **obveznih rezerv** so bili izvzeti repo posli, sklenjeni na podlagi kratkoročnih državnih vrednostnih papirjev.

Januar

22.8. je začel veljati nov Sklep o **obveznih rezervah** in s tem naslednje spremembe: osnova za izračun obveznih rezerv je bila razširjena po ročnosti in valuti (obveznosti v domači in tuji valuti), za izračun obveznih rezerv se uporabljajo tri stopnje (0 %, 2 % in 7 %), ukinjena je bila možnost izpolnjevanja obveznih rezerv s 60-dnevnimi tolarskimi blagajniškimi zapisi Banke Slovenije.

Avgust

Od 29.10. Banka Slovenije ponuja bankam in hranilnicam brezobrestno **posojilo za čez dan** kot instrument zagotavljanja stabilnosti plačilnega prometa. Zavarovanje za posojilo je bilo določeno v višini 110 % od zneska posojila. Obrestna mera za črpanje lombardnega posojila, v katerega se ob koncu dneva pretvori nevrnjeno posojilo za čez dan, je bila določena v višini lombardne mere, povečane za 4 odstotne točke (15 %). Pri navadnem lombardnem posojilu je bil z istim dnem znižan količnik zahtevanega zavarovanja na 110 % od zneska posojila (prej dovoljeno črpanje posojila v višini 5 % od zavarovanja).

Oktober

Z 29.10. je Banka Slovenije **ukinila likvidnostno posojilo** čez noč in likvidnostno posojilo za izhod v sili.

Z 20.11. je Banka Slovenije **ukinila kratkoročna posojila** bankam.

November

7.3.3 Ukrepi bančnega nadzora

Sklep o poslovnih knjigah in poročilih bank in hranilnic
Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic
Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic
Sklep o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic
Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila
Sklep o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic

Marec

Sklep o spremembi sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic
Spremembe Navodil za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (metodologija za sestavitev bilance stanja in izkaza poslovnega izida)
Navodilo za izvajanje sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (metodologija za izračun kazalcev)

Junij

Sklep o spremembi in dopolnitvi sklepa o ugotavljanju in poročanju vrednosti naložb bank in hranilnic v kapital nefinančnih organizacij in opredmetena osnovna sredstva

Oktober

Oktober Sklep o spremembi in dopolnitvah sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic
 Sklep o spremembi sklepa o podrobnejšem načinu izračuna obveznosti, terjatev in naložb pri ugotavljanju neto dolžništva
 Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic
 Sklep o družbah za izdajo elektronskega denarja

November Sklep o dajanju posebnih likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank

December Sklep o spremembi sklepa o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic

7.3.4 Plačilni sistemi

Junij **Prenos računov proračunskih uporabnikov** iz Agencije za plačilni promet v Banko Slovenije konec junija je bil izveden v okviru vzpostavitve enotnega zakladniškega sistema države, katerega namen je bil upravljanje z državnim oziroma občinskim denarjem preko sistemov enotnega zakladniškega računa (EZR). S prostimi denarnimi sredstvi na računih EZR države je upravljalo Ministrstvo za finance, ki jih je ob koncu dneva vključevalo v banke preko noči na podlagi razdelilnika. S prostimi sredstvi na EZR občin so upravljale občine na podlagi sklenjene pogodbe z banko o upravljanju s presežki likvidnih sredstev.

Reforma plačilnih sistemov se je zaključila 30. junija, ko je APP prenehala opravljati plačilni promet za pravne osebe. S tem so bili dokončno preneseni vsi računi iz APP v banke.

7.3.5 Posli za državo

Julij 22.7. je Banka Slovenije izplačala Ministrstvu za finance delež v **presežku Banke Slovenije** za leto 2001 v višini 2.107 milijonov SIT.

7.4 Vodstvo in organizacijska sestava

7.4.1 Spremembe v sestavi Sveta Banke Slovenije v letu 2002

Sprememb v Svetu Banke Slovenije v letu 2002 ni bilo.

7.4.2 Sestava Sveta Banke Slovenije 31. 12. 2002

Predsednik Sveta Banke Slovenije

Mitja Gaspari
(guverner Banke Slovenije)

Člani Sveta Banke Slovenije

Samo Nučič
(namestnik guvernerja Banke Slovenije)

Darko Bohnec
(viceguverner Banke Slovenije)

mag. Janez Košak
(viceguverner Banke Slovenije)

Andrej Rant
(viceguverner Banke Slovenije)

Tatjana Fink
(Trimo, Trebnje)

mag. Bine Kordež
(Merkur, Kranj)

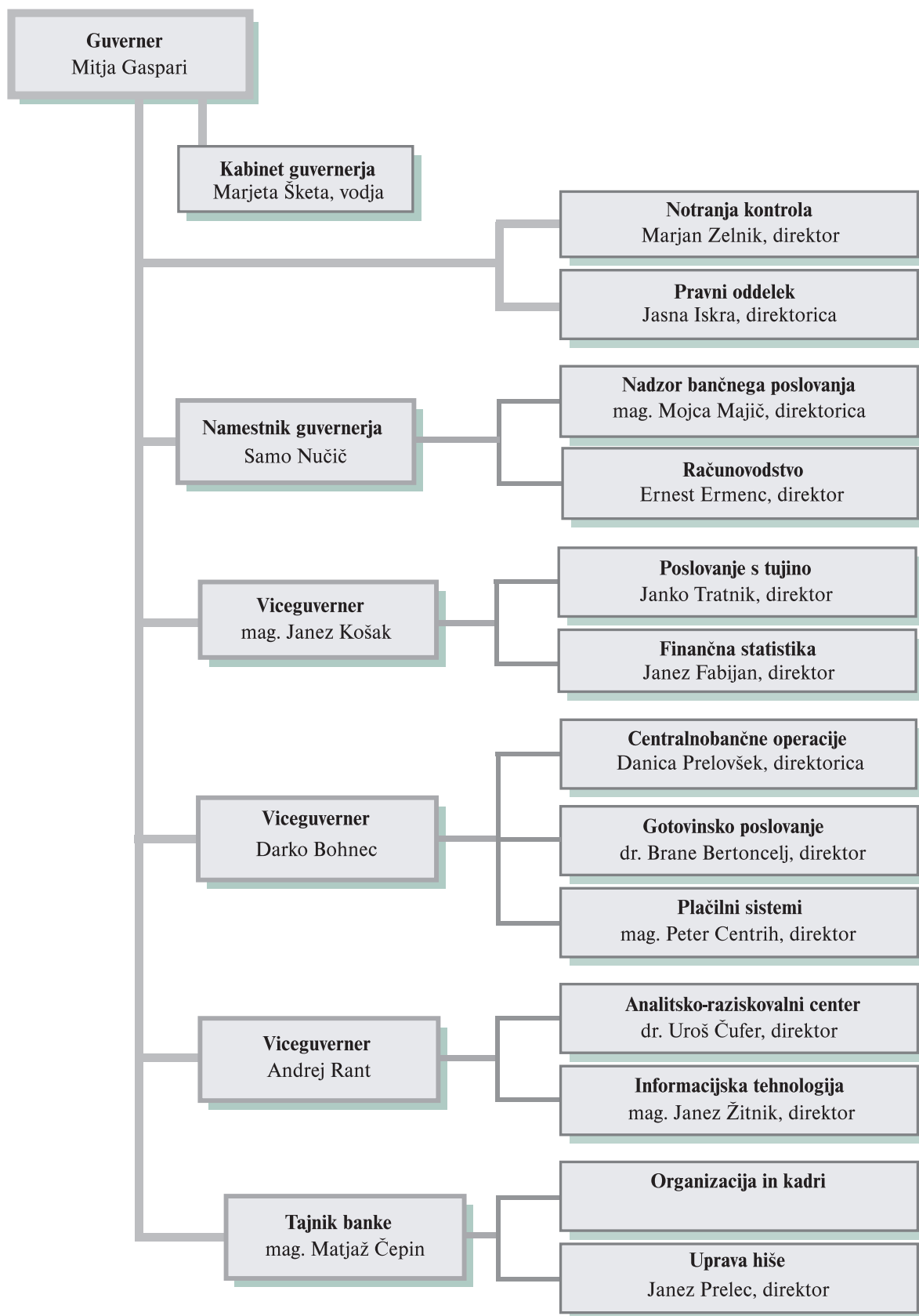
mag. Vladimir Lavrač
(Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana)

dr. Leon Repovž
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

dr. Ivan Ribnikar
(Ekonomska fakulteta, Ljubljana)

dr. Dušan Zbašnik
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

7.4.3. Organizacijska sestava Banke Slovenije 31.12.2002

7.5 Publikacije in spletna stran

Vsebina

Makroekonomski statistični podatki s poudarkom na denarni statistiki, deviznih tečajih in gospodarskih odnosih s tujino. Pregled tekočih gibanj v slikah; metodološka priloga; pregled slovenskih bank, koledar objav podatkov.

Poročilo Banke Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije. Opis gospodarskih gibanj, denarne politike, poslovanja bank in Banke Slovenije ter drugih dejavnosti Banke Slovenije.

Poročilo oddelka Nadzor bančnega poslovanja Državnemu zboru Republike Slovenije o poslovanju bank, razvoju pravnih osnov za nadzor in o nadzoru bančnega poslovanja.

Statistični pregled neposrednih in portfeljskih naložb do tujine, slovenskih naložb v tujini in tujih naložb v Sloveniji (na letni ravni).

Govori guvernerja Banke Slovenije v Državnem zboru RS, analitični in metodološki prikazi z denarnega, plačilnobilančnega in sorodnih področij.

Statistični pregled nadenarnih finančnih posrednikov, trga vrednostnih papirjev in obrestnih mer.

Tekoči analitični makroekonomski prikaz s podrobnejšo razčlenitvijo denarnih in plačilnobilančnih gibanj.

Publikacija predstavlja tekoče in predvideno delovanje denarne politike, oris inflacijskih gibanj in projekcije osnovnih makroekonomskih kazalcev za Slovenijo za prihodnji dve leti.

Prispevki, objavljeni v tej zbirki, obravnavajo vsa področja strokovnega in delovnega interesa centralne banke. Vsebina prispevkov je lahko analitičnega, pa tudi zgolj informativnega značaja.

Domače strani Banke Slovenije s predstavitev institucije, slovenskih bankovcev in kovancev, zakonov in predpisov s področja dela centralne banke ter drugih koristnih informacij. Tekoči podatki o tečajih, obrestnih merah in vrednostnih papirjih Banke Slovenije ter najpomembnejše publikacije v elektronski obliki.

Naslov in osnovni podatki

Bilten

- mesečno
 - v slovenščini
 - angleški prevod
- Monthly Bulletin**

Letno poročilo

- letno (izide spomladi)
 - v slovenščini
 - angleški prevod
- Annual Report**

Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja

- letno (izide jeseni)
 - angleški prevod
- Report on Supervision of Banking Operations**

Neposredne naložbe/ Direct Investment

- letno
- dvojezična izdaja v slovenščini in angleščini

Prikazi in analize

- četrletno
- v slovenščini

Finančni trgi

- četrletno
- v slovenščini

Denarni pregled

- mesečno
- v slovenščini

Usmeritve denarne politike

- polletno
- v slovenščini in angleščini

Delovno gradivo ARC

Spletna stran

- kazalo slovenskih strani
<http://www.bsi.si/.../html/kazalo.html>
- kazalo angleških strani
<http://www.bsi.si/.../html/eng/index.html>

7.6 Pregled nekaterih pojmov

Bilančna vsota – Znesek vseh aktivnih ali pasivnih bilančnih postavk (banke).

Blagajniški zapisi v tujem denarju – Kratkoročni vrednostni papirji Banke Slovenije, ki se vpisujejo in izplačujejo v tujem denarju.

Denarni agregati (M1, M2 in M3) – Različno likvidni narodnogospodarski denarni agregati. Najlikvidnejši **M1** zajema gotovino v obtoku ter vpogledne tolarske vloge pri bankah in Banki Slovenije. **M2** je sestavljen iz M1 ter hranilnih in vezanih vlog pri bankah in Banki Slovenije. **M3** obsega poleg M2 še vloge prebivalstva v tujem denarju pri bankah, od septembra 1999 pa vloge vseh nedenarnih sektorjev v tujem denarju pri bankah.

Denarni sektor – Denarni sektor sestavljajo Banka Slovenije in poslovne banke. Hranilnice in hranilno-kreditne službe, ki skupaj dosegajo 1,5 % celotne bilančne vsote denarnih finančnih institucij (kakor jih opredeljuje ECB), v denarni sektor niso vključene. Takšna ureditev je v skladu s predpisi ECB, ki dopuščajo ne vključevanje manjših institucij v obsegu do največ 5 % celotne bilančne vsote nacionalnih denarnih finančnih institucij.

Denarni trg – Medbančni finančni trg, na katerem se trguje s prvovrstnimi kratkoročnimi vrednostnimi papirji.

Devizni minimum – Najmanjši znesek premoženja v tujem denarju bank.

Druge obveznosti – Obveznosti za obresti in opravnine, vnaprej vračunani stroški in neobračunani prihodki, dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške, rezervacije za splošna bančna tveganja ter druge obveznosti.

Druga sredstva – Naložbe v kapital strank v skupini (odvisne, pridružene in skupaj obvladovane družbe) in v kapital drugih strank, neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva, lastni deleži, vpisani nevplačani kapital, nevračunani stroški in nezaračunani prihodki ter druga sredstva, npr. čeki, zaloge, terjatve za obresti, provizije itd.

Drugim tveganjem prilagojene postavke so enake seštevku kapitalskih zahtev za valutno in tržna tveganja, pomnožene s prevedbenim faktorjem glede na zahtevani minimalni količnik kapitalske ustreznosti (npr. 12,5 za 8% količnik kapitalske ustreznosti).

Finančne institucije – Glede na uradno sektorizacijo, ki temelji na ESA95, je sektor finančnih institucij razdeljen na pet podsektorjev: centralna banka, druge denarne finančne institucije, drugi finančni posredniki razen zavarovalnic in pokojninskih skladov, pomožne finančne institucije ter zavarovalnice in pokojninski skladi. Med **denarne finančne institucije** spadajo centralna banka in druge denarne finančne institucije, ki se ukvarjajo s finančnim posredništvom. Med **nedenarne finančne institucije** uvrščamo druge finančne posrednike razen zavarovalnic in pokojninskih skladov, pomožne finančne institucije ter zavarovalnice in pokojninske sklade.

Kapital (v računovodskem smislu) – Vpisani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let ali prenesena čista izguba iz prejšnjih let, prevrednotovalni popravek kapitala in prehodno še ne razdeljeni čisti dobiček ali še ne poravnana čista izguba poslovnega leta ter varstveni depozit.

Kapital (regulatorni) – Izračunan iz temeljnega in dodatnega kapitala, ki ga banke v skladu s sklepom o kapitalski ustreznosti bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 24/02 in 85/02) lahko uporabijo za kritje kapitalskih zahtev.

Količnik kapitalske ustreznosti je razmerje med kapitalom in vsoto tveganju prilagojene aktive ter drugim tveganjem prilagojenih postavk.

Monetizacija – Spreminjanje premoženja, ki ga kupujejo centralna banka in poslovne banke, v denar. Pri tem kupujejo (finančno) premoženje, to je terjatve, ali dajejo posojila, z novonastalim ali izdanim denarjem.

(Neto rezervacije – Razlika med odpisi neizterljivih kreditov in terjatev, odhodki za oblikovanje dolgoročnih rezervacij, odhodki za oblikovanje posebnih rezervacij, odhodki za rezervacije za splošna bančna tveganja ter prihodki iz odpisanih kreditov in terjatev, prihodki iz ukinjenih dolgoročnih rezervacij, prihodki iz ukinjenih rezervacij za splošna bančna tveganja iz izkaza poslovnega izida.

(Neto) obrestna marža – Razmerje med neto obresti (razlika med obrestnimi prihodki in odhodki) in povprečno bruto obrestonosno aktivo.

Nominalna obrestna mera – Celotna obrestna mera, sestavljena iz dela, ki posojilodajalcu ali vlagatelju kompenzira inflacijo, in realnega dela.

Obrestni (nominalni) razmik – Razlika med povprečno nominalno obrestno mero za naložbe in povprečno nominalno obrestno mero za obveznosti (bank) enake ročnosti.

Obvezna rezerva – Predpisani znesek premoženja, navadno določen z odstotkom od vlog in drugih obveznosti bank, ki ga morajo imeti banke na poravnalnem ali posebnem računu obveznih rezerv pri Banki Slovenije in kot gotovino.

Odprta pozicija (v tujem denarju) – Neizravnane postavke premoženjske bilance posamezne banke v tujem denarju. Pri tem je lahko več terjatev ali več obveznosti.

Operativni stroški – So stroški dela, materiala in storitev, amortizacije in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih, davki in članarine.

Osebe v posebnem razmerju do banke so pomembni delničarji banke in člani organov banke ter z njimi povezane osebe.

Primarni denar – Gotovina v obtoku, rezerve bank in knjižni denar (vloge na vpogled) pri Banki Slovenije.

Razvrščanje terjatev – Banke in hranilnice razvrščajo terjatve v skupine od A do E na podlagi ocene in vrednotenja dolžnikove sposobnosti izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti.

V skupino A se razvrstijo:

- terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank držav EEA in z njimi primerljivih držav OECD;
- terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni;
- terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem.

V skupino B se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v bodoče bistveno poslabšalo;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi z zamudo od 31 do 90 dni.

V skupino C se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti;
- ki so izrazito podkapitalizirani;
- ki nimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb;
- od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi z zamudo od 91 do 180 dni.

V skupino D se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere obstaja velika verjetnost izgube,
- ki so nelikvidni in nesolventni;
- za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja;
- ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne poravnave;
- ki so v stečaju;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni;

vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev.

V skupino E se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da ne bodo poplačane;
- s sporno pravno podlago.

Repo – prodaja (ali nakup) vrednostnih papirjev in njihov sočasni nakup (ali prodaja) na določen dan v prihodnosti ali na poziv. Pri repo poslih med Banko Slovenije in bankami vrednostni papirji ostanejo v lasti prodajalca, nanje pa se vpiše zastavna pravica kupca.

Rezervacije – Splošne rezervacije za zavarovanje pred neznanimi izgubami in posebne rezervacije za možne izgube iz naslova bilančnih in zunajbilančnih postavk, za deželno tveganje in za druga znana tveganja.

Sekundarna likvidnost – Znesek blagajniških zapisov Banke Slovenije v domači in tuji valuti ter blagajniških zapisov in obveznic Republike Slovenije (naložb v vrednostne papirje Banke Slovenije in Republike Slovenije v domači in v tuji valuti, blagajniški zapisi Banke Slovenije in RS, kratkoročne obveznice RS).

Sterilizacija – Praviloma prodaja državnih kratkoročnih vrednostnih papirjev s strani centralne banke, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja. Pri nas pomeni sterilizacija prodajo blagajniških zapisov v tolarjih s strani Banke Slovenije, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja.

Swap – promptni nakup (ali prodaja) neke valute in njena sočasna terminska prodaja (ali nakup). Pri tovrstnem poslu se devize prenesejo s prodajalčevega na kupčev račun.

Temeljna obrestna mera (TOM) – Uradno določena indeksacijska stopnja za terjatve in obveznosti kot povprečna mesečna inflacija (januarja 1998 je indeks cen na drobno zamenjal indeks življenjskih stroškov) zadnjega meseca ali zadnjih nekaj mesecev (zdaj 12 mesecev).

Tolarski blagajniški zapisi (TBZ) – Kratkoročni dolžniški vrednostni papirji Banke Slovenije v tolarjih.

Velika izpostavljenost – Izpostavljenost banke do komitenta, ki dosega ali presega 10 % kapitala banke.

